

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí

Diplomová práce

Detekce účetních chyb a podvodů v obchodní činnosti

Vypracovala: Bc. Barbora Šandová
Vedoucí práce: doc. Ing. Jindřiška Kouřilová, CSc.

České Budějovice 2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Barbora ŠANDOVA**
Osobní číslo: **E17506**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Detekce účetních chyb a podvodů v obchodní činnosti**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Problematika podvodů v účetnictví je trvalá. To platí i o obchodní činnosti, kam navíc přistupuje prvek behaviorálního účetnictví jako produkt motivace jedinců. Cílem práce je identifikovat soubor častých účetních chyb a podvodů v obchodních případech. K identifikaci použít postupů auditora a dalších vybraných metod.

Postup:

1. Vymezení souboru obchodních operací, které budou zkoumány.
2. Sledované tendence a okruhy podvodů, vč. motivačních.
3. Soustředění možných metod k identifikaci chyb a podvodů.
4. Aplikace metody externího a interního auditu jako možný způsob identifikace chyb, příp. účetnictví pentálního.

Rozsah grafických prací: **Dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **50-60 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Biegelman, M., T. (2013). *Cases and Lessons from a Life Fighting Fraudsters.* Wiley & Sons.

Dušek, J. (2014). *Vyhňte se chybám v účetnictví.* Praha: Grada.

Dvořáček, J. (2005). *Audit podniku a jeho operací.* Praha: C.H. Beck.

Kouřilová, J., Drábková, Z., Vlčková, M. (2016). *Metody: AHP, CFEBT, DMFCA jako možná identifikace chyb a podvodů v účetnictví.* Č. Budějovice: EF JU.

Králíček, V., & Molín, J. (2014). *Poznámky k některým formám vnějších podvodných jednání z pohledu trestně právní úpravy v České republice.* Český finanční a účetní časopis, roč.9, č.2, stránky 6-17. ACFE.

Mantone, P. S. (2013). *Using Analytics to Detect Possible Fraud. Tool and Techniques.*

Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

Schiffer, V. (2009). *Vnitřní kontrolní systém: Významný nástroj ochrany majetku a hospodaření účetních.* Praha: Wolters Kluwer.

Volkánová, Z. (2014). *Podvody v účetnictví firem - Jak se jim bránit.* Praha: Linde.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Jindřiška Kouřilová, CSc.**

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce: **1. února 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **13. dubna 2019**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. února 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě/ v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

.....

Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. Ing. Jindřišce Kouřilové, CSc. za cenné rady a trpělivost při konzultacích a psaní diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	1
Literární přehled.....	3
1.1 Podvodné jednání.....	3
1.1.1 Vymezení pojmu podvodné jednání.....	3
1.1.2 Pravda, omyl, chyba či podvod v účetnictví.....	4
1.1.3 Druhy účetních podvodů.....	6
1.2 Techniky kreativního účetnictví.....	8
1.2.1 Windows dressing.....	8
1.2.2 Mimorozvahové financování.....	9
1.2.3 Earnings management.....	10
1.3 Okolnosti vedoucí ke spáchání podvodu.....	11
1.3.1 Motivace.....	12
1.3.2 Příležitost.....	12
1.3.3 Racionalizace.....	12
1.4 Etika.....	14
1.4.1 Je možné naučit se etickému chování?.....	14
1.4.2 Etika v České republice.....	15
1.4.3 Průzkum Columbia Business School.....	16
1.4.4 Průzkum společnosti FloQast.....	16
1.5 Projevy podvodu.....	18
1.5.1 Varovná znamení.....	18
1.5.2 Signály upozorňující na podvod.....	19
1.5.3 Specifika podvodu v obchodní činnosti.....	19
1.5.4 Samotná detekce podvodu.....	22
1.6 Prevence.....	25
1.6.1 Interní audit.....	26
1.6.2 Externí audit.....	27
1.6.3 Vnitřní kontrolní systém.....	29
1.7 Příklady podvodných jednání v obchodní praxi.....	31
1.7.1 Podvody ze strany zákazníků.....	33
1.7.2 Podvody ze strany zaměstnanců.....	36
1.7.3 Podvody ze strany dodavatelů.....	41

1.7.4	Podvody ze strany obchodů a obchodníků	42
1.7.5	Shrnutí případů	51
1.8	Metody sloužící k detekci podvodu.....	54
1.8.1	Finanční analýza.....	55
1.8.2	Model Beneish	58
1.8.3	Model CFEBT.....	59
1.8.4	Model Q-DMFCA.....	60
	Cíl a metodika práce	63
	Praktická část	66
1.9	Identifikace rizik ve výrobně-obchodním podniku	66
1.9.1	Nákup zásob	66
1.9.2	Skladová evidence.....	68
1.9.3	Vyskladnění a spotřeba zásob	69
1.9.4	Prodej výrobků.....	70
1.10	Aplikace metody Q-DMFCA.....	72
1.10.1	Případová studie	72
1.10.2	Zjednodušené ilustrace nesprávného vykazování	77
1.10.3	Materiálová a finanční bilance	80
1.10.4	Využití metody v auditu k odhalení manipulací ve vykazování	81
1.10.5	Slabé a silné stránky modelu	85
	Závěr	88
	I. Summary	90
	II. Seznam použité literatury	91
	III. Seznam obrázků a tabulek.....	100
	IV. Přílohy	101

Úvod

Poslední roky se v České republice nesou ve znamení stále častějšího publikování zpráv o podvodech a manipulacích. V médiích se propírají různé kauzy a zprávy o nejrozličnějších podvodech týkajících se veřejných zakázek, dotací anebo účetnictví soukromých společností.

Ne vždy v soukromých společnostech stojí za manipulací vedení, ale občas i obyčejný, řadový zaměstnanec – často účetní. Zpráv o tom, jak důvěryhodný zaměstnanec společnosti zpronevěřil bez problému i několik milionů korun, není úplně málo. Ve většině případů se jedná o osoby v zoufalé životní situaci či osoby, které zkrátka nemají nikdy dost. Jak se říká, co člověk to „originál“ a tak i pohled na účetní etiku se může u každého lišit.

Samotné vedení podniku se při manipulaci s účetními výkazy většinou zaměřuje na výkon podniku – tedy výsledek hospodaření. Buďto se jej snaží záměrně snížit (nižší odvod daní) nebo i zvýšit (odměňování zaměstnanců zaměřené na výsledek hospodaření, získání úvěru). Vše tedy závisí na jejich motivaci.

Po odhalení podvodu se po pachatelích mohou vymáhat škody, ať už se jedná o ušlé daňové odvody státu či úhrada způsobené škody zaměstnance vůči poškozenému podniku. Ze zákona může taková osoba dokonce skončit trestním stíháním. Dochází tímto způsobem vůbec k dostatečné satisfakci? Napomůže úhrada škody snížit újmu? Pošramocená pověst podniku i vinné osoby se povětšinou nese ještě dlouhá léta. Podnik přichází jak o současné, tak budoucí zákazníky a může tak dojít až ke krachu společnosti.

I přestože se zákonodárci snaží novými zákony společnost dále přiblížit k etickým parametrům, podniky díky podvodům přijdou ročně průměrně až o 5 % svých příjmů¹. Zde povětšinou platí: kdo chce, ten si cestu vždy najde. Způsobů a metod machinací existuje nespočet a se změnami zákonů bohužel vznikají způsoby nové.

Podvody v obchodní činnosti tvoří specifickou skupinu, kterou tvoří jednak samotné podvody a škody způsobené nejen zaměstnanci a obchodními partnery, ale i zákazníky a není ani výjimkou jejich vzájemná spolupráce. Často se jedná o krádeže zboží a výrobků přímo na prodejně či ve skladech, schodky v pokladnách, karuselové podvody či různé

¹ Global fraud study 2012. ACFE. In: Report To The Nations On Occupational Fraud And Abuse [Online]. (2018). Retrieved November 27, 2018, from: http://www.acfe.com/uploadedFiles/ACFE_Website/Content/rtnn/2012-report-to-nations.pdf

formy úplatků. Z tohoto důvodu je jak identifikace, tak hledání metod minimalizace podvodů poměrně náročnou, ale zajímavou a stále aktuální problematikou.

Cílem práce je tedy seznámit čtenáře s problematikou podvodů v účetnictví a s jejich různými formami v podmínkách České republiky. Co se týče samotné diplomové práce, úvodní teoretická část je zaměřena na podvodné jednání a poznatky získané jak studiem problematiky, tak i prostřednictvím praktických informací ze současnosti.

Z okruhů, které jsou považovány za významné, je třeba prvně vymezit základní pojmy jako jsou pravda, omyl, chyba či podvod v účetnictví. Napříč prací jsou čtenáři seznamováni s vybranými výzkumy a výsledkem stručného průzkumu týkajícího se vybrané problematiky. V kapitole „Vybrané metody sloužící k detekci podvodu“ jsou ze souboru dostupných metod vybrány metody příhodné pro kontrolu a vyhodnocení možností podvodů. Po seznámení s teoretickými poznatky se práce zaměřuje na konkrétní případy podvodů v praxi. Jedná se o prezentaci rozličných případů ať už v rámci České republiky tak zahraničí.

Tyto poznatky jsou základním kamenem pro případovou studii praktické části, na které se aplikuje metoda Q-DMFCA. Pro lepší orientaci je využito různých tabulek, schémat a grafů, které jsou zpracovány dle odborné literatury či dle vlastního úsudku.

Ostatní kapitoly už se zabývají samotným cílem práce, metodikou a závěrem, který shrnuje poznatky a výsledky.

Literární přehled

1.1 Podvodné jednání

1.1.1 Vymezení pojmu podvodné jednání

Většina manipulací v účetní závěrce je výsledným efektem podvodu či chyby. Následující kapitoly se budou zabývat právě těmito dvěma pojmy.

Oxfordský výkladový slovník obecně definuje pojem podvod (tedy „fraud“) jako neoprávněné či trestné podvodné jednání, jehož účelem je finanční nebo osobní obohacení. (English Oxford dictionaries, 2018)

Definice dle výkladového slovníku slouží spíše k seznámení široké veřejnosti s obecným zněním pojmu. V rámci práce nás však spíše zajímá podvod z hlediska legislativního a ekonomického.

Dle trestního zákoníku České republiky, konkrétně zákona č.40/ 2009 Sb. §209 je definice podvodu následovná: *„Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“* (§ 209 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník)

Tento trestný čin bývá potrestán v rozpětí od šesti měsíců až deseti let, to vše dle skutkové podstaty a už i samotná příprava podvodného činu je trestná. Nejvyšší hranice trestu se využívá v případech, kdy pachatel způsobil svým konáním škodu velkého rozsahu. (§ 209 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník)

Škodou velkého rozsahu se dle trestního zákonu rozumí škoda v minimální hodnotě 5 000 000 Kč. (§ 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník)

V předchozích odstavcích byla popsána definice podvodu z hlediska legislativního. Nyní je na řadě interpretace pojmu slovy znalých auditorů, kteří se dle očekávání přiklání k legislativnímu znění.

K podobné definici se v literatuře přiklání i Králíček a Molín (2014) kteří jako jeden z faktorů podvodného jednání uvádí již zmiňovanou úmyslnost, tedy že si dotyčná osoba je plně vědoma svého činu. Dále sem spadá skutečnost, kdy dotyčná osoba uvádí někoho v omyl. Toto je důsledkem předkládání lživých údajů (například nepravdivé účetní výkazy a doklady). Za podvod lze pokládat i zamlčení podstatné skutečnosti. Posledním

důležitým faktorem je, že podvodnou činnost dotyčná osoba vykonává za účelem obohatit sebe či jinou osobu a tím způsobit škodu druhé straně, která v ni vložila svou důvěru. (Králíček & Molín, 2014)

Asociace certifikovaných vyšetřovatelů podvodů popisuje podvod jako jakýkoli zločin vykonaný za účelem zisku, kdy daná osoba využívá různých klamných metod. Důsledkem tohoto chování je úmyslné zpronevěření ať už majetku, či finančních zdrojů prostřednictvím podvodného jednání či jiných nečestných prostředků. (ACFE – What is fraud?, 2018)

Podvod jako zločin je obecný termín a zahrnuje nejrůznější prostředky, které dokáže jedinec využít, aby získal určitou výhodu. Jak již bylo řečeno žádná konkrétní definice či neměnné pravidlo neexistuje. Samotný podvod představuje určitou vychytralost dané osoby a jedinou hranici představuje jeho vlastní svědomí. (Singleton & Singleton, 2010)

Komora auditorů České republiky při definování podvodu vychází z mezinárodních auditorských standardů ISA, tady konkrétně ISA 240 – Postupy auditorů související s podvody při auditu účetní závěrky. Tento standard popisuje podvod jako činnost, která způsobuje významnou materiální nesprávnost v účetní závěrce. ISA 240 definuje konkrétně dva typy záměrných nesprávností, a to nesprávnost plynoucí z podvodného účetního vykazování a nesprávnost plynoucí ze zpronevěry majetku. Znak odlišující chybu od podvodu je, zda nesprávnost byla učiněna úmyslně či neúmyslně. (Mezinárodní auditorský standard ISA 240, 2009)

Dle mého názoru by se podvod či podvodné jednání dalo definovat jako úmyslný čin osoby, kdy se snaží jinou osobu či podnik prostřednictvím nejrůznějších metod poškodit za účelem svého vlastního obohacení. Zároveň se daná osoba snaží různými zastíracími manévry podvod co nejdéle utajit (nejlépe navždy). Tudíž se částečně přikláním k definicím Králíčka a Molína (Králíček & Molín, 2014) a asociace certifikovaných vyšetřovatelů podvodů.

1.1.2 Pravda, omyl, chyba či podvod v účetnictví

Stav mezi účetním a reálným stavem lze definovat buďto jako pravdu, omyl, chybu či podvod. Pokud veškeré účetní záznamy souhlasí se skutečností, jedná se o pravdu. Je-li důvodem rozdílu účetního stavu vůči tomu skutečnému mylný úsudek, jde o omyl. A právě omyl po odhalení se následně nechá nazvat pojmem chyba, jelikož v důsledku mají

oba tyto jevy stejný dopad. Pojem chyba zachycuje situaci, kdy účetní údaje nebo hodnoty nesouhlasí se skutečným stavem, a to z mnoha příčin. (Dušek, 2001)

Chyba není vymezena žádným obecně platným právním předpisem a lze se na ni dívat ze dvou úhlů pohledů:

1. Jako na právní úkon, kterým byl porušen nějaký obecně platný právní předpis a jehož následkem je daňový doměrek či sankce. Mezi takovou chybu lze například zařadit zaúčtování nezaplacené smluvní pokuty do daňově uznatelných nákladů, čímž by se tedy snížil základ daně, což samozřejmě není možné.
2. Jako na úkon, kterým nebyl porušen nějaký obecně platný právní předpis, většinou zde dochází k nechtěné vyšší daňové povinnosti, než je ve skutečnosti nutné. Mezi takovou chybu lze například zařadit zaúčtování nezaplacené smluvní pokuty do zdanitelných příjmů (tj. od odběratele). (Skála & Skálová, 1997)

Také je možné narazit na chyby tzv. „neviděné“. Jedná se o takové případy, kdy účetní o chybě ví, ale nijak ji neřeší. Důvody pro takové chování jsou různé: účetní je chápe jako nevýznamné, neví si rady s její opravou či má obavu, že za ni bude potrestána. Nutno ovšem konstatovat, že v této situaci daná osoba nemá určitý úmysl někoho poškodit. (Dušek, 2014)

Lze tedy vůbec od sebe jednoznačně odlišit chybu od podvodu? Spíše ne. Jediným rozdílem zdá se být úmysl, jelikož chyba, jak již bylo naznačeno dříve, vzniká neúmyslně. Kdežto podvod vzniká většinou s určitým úmyslem a standardní kontrolou je téměř neodhalitelný. (Dušek, 2001)

Z praktického hlediska má spíše pravdu Dušek (Dušek, 2001) jelikož jak sám autor uvádí není snadné úmysl, který je v podstatě stěžejním v uvedeném standardu, vůbec někomu dokázat. Osobně se přikláním spíše k definici dle ISA 240, kde je jasně stanoveno, jak se chyba liší od podvodu, tedy zda byl odhalený čin úmyslný či neúmyslný.

1.1.3 Druhy účetních podvodů

Podvod může znamenat mnoho věcí a sám o sobě je výsledkem mnoha různých vztahů mezi pachateli a oběťmi. Typy podvodů jsou uvedeny v následující tabulce:

Tabulka 1 Typy podvodů

Typ podvodu	Příklad
Podvody jednotlivců proti spotřebitelům, klientům nebo jiným podnikatelům	Nesprávný popis kvality zboží, klamavé označení původu atd.
Podvod zaměstnanců vůči zaměstnavatelům	Mzdové podvody, krádež hotovosti či majetku, falšování účetnictví atd.
Podvody podnikatelů vůči investorům, spotřebitelům a zaměstnancům	Manipulace s finančními výkazy, prodej padělaného zboží, neplacení daní atd.
Podvody vůči finančním institucím	Použití ztracené a ukradení kreditní karty, podvodné pojistné nároky atd.
Podvody jednotlivců či podniků proti vládě	Dotační podvody, podvody týkající se sociálního zabezpečení, daňové úniky atd.
Podvody „profesionálních podvodníků“ vůči významným organizacím	Praní špinavých peněz, podvody spojené s platbou záloh apod.
E-podvody spáchané osobami využívající počítače a technologie	Phishing, spamy, zneužití autorských práv, hacking atd.

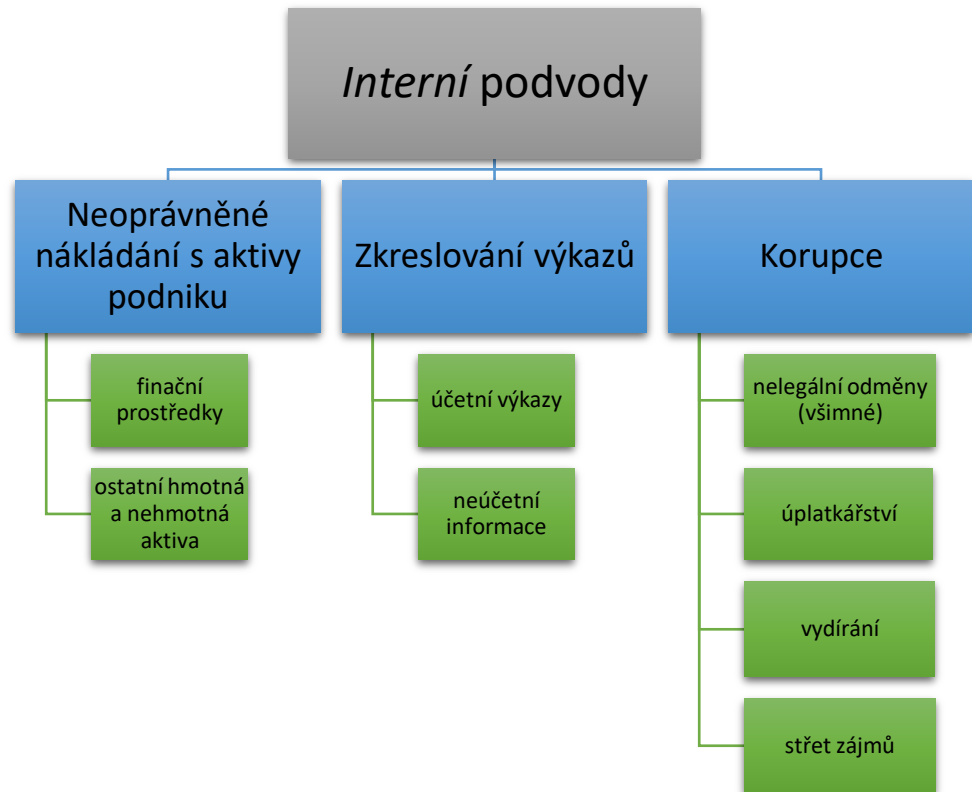
Zdroj: Doody & Chartered. Institute of Management Accountants, 2009. Vlastní zpracování.

Dle sdružení certifikovaných vyšetřovatelů podvodů (ACFE) existují tři hlavní kategorie interních podvodů, které ovlivňují samotné podniky:

1. Neoprávněné nakládání s aktivy podniku = krádež, či zneužití majetku organizace. Jako příklad sem lze zahrnout krádeže zařízení, zásob či hotovosti; falešné fakturace, podvody s pohledávkami a mzdové podvody.
2. Zkreslování výkazů = falšování účetní závěrky z důvodu získání určitého neoprávněného přínosu či výhody.
3. Korupce = přijetí či nabídnutí úplatků, zneužití důvěrných informací, střety zájmů a tajné dohody při veřejné soutěži.

Průzkumy ukázaly, že ve Velké Británii nejčastější kategorií podvodů je právě zpronevření aktiv, ačkoliv korupce a úplatkářství rostou ze všech nejrychleji. (Fraud risk management, 2009)

Obrázek 1 Interní podvodná jednání

Zdroj: Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců a účetních, 2011. Vlastní zpracování.

1.2 Techniky kreativního účetnictví

Již Kovanicová (2003) uvádí jako hlavní techniky falšování účetních informací windows dressing a mimobilanční financování. Důvodů pro využití některé z těchto technik je nespočet, může se jednat například o vykázání vyššího zisku, zatajení finančního rizika či udržení obchodních vztahů s dosavadními partnery. (Kovanicová, 2003)

1.2.1 Windows dressing

Tato technika se týká podvodu, při němž jsou falšovány finanční výsledky společnosti z důvodu oklamání manažerů, akcionářů, regulačních orgánů nebo nejčastěji investorů. Existují dva hlavní způsoby, jak provádět windows dressing. (Comer, c1998)

První z nich přináší užitek jednotlivci, aby co nejvíce navýšil své vlastní výkony a tím si udržel svou dosavadní práci nebo navýšil odměny či další pobídky. Takové případy tedy mohou vytvářet pro zaměstnance určité vedlejší zisky, i přes to, že výsledky jsou většinou klamné. Takové chování zaměstnance může být pro podnik na konci katastrofální. (Comer, c1998)

Druhý způsob lze shrnout v tabulce uvedené níže a týká se spíše než jednotlivce, celé společnosti. V případě podezření na využívání této techniky by potencionální investoři, auditoři a manažeři společnosti měli být obzvláště na pozoru. Mezi varovné příznaky patří:

- využívání služeb různých auditorských firem pro společnosti ve stejné skupině;
- časté, nebo bezdůvodné změny externích auditorů;
- vysoce vyměřené pobídky či bonusy pro vrcholové vedení;
- využívání různých bank v rámci podnikového uskupení;
- velká fluktuace zaměstnanců, zejména v oblasti účetnictví a financí;
- nevysvětlitelně vysoké zvýšení zisku. (Comer, c1998)

Mezi hlavní techniky windows dressing patří zejména, dle Kovanicové (2003):

- úmyslné zařazení krátkodobých aktiv a závazků do dlouhodobých (ale i naopak);
- vykazování aktiv, která neodpovídá definici aktiv (nepřináší podniku prospěch) ale i nevykazování aktiv, která definici odpovídají;
- záměna opravy dlouhodobého majetku za technické zhodnocení a naopak;
- prodej aktiv a jejich zpětný odkup (někdy i bez jejich fyzického pohybu);
- záměrně zkreslené ocenění majetku při jeho pořízení, příp. i při jeho vykazování;
- přeceňování aktiv, které překračuje rámec účetních pravidel (dochází k jeho zneužívání);
- vykazování výnosů, které nesplňují definici (např. vykazování tržeb, aniž by došlo ke skutečné realizaci), a naopak nevykazování prokazatelně dosažených výnosů;
- úmyslné nedodržování zásady opatrnosti (např. podnik nevytváří opravné položky ani rezervy v případech, kdy mu to standardy a zákony ukládají);
- provádění úmyslně chybných odhadů (např. doby používání dlouhodobých aktiv, výše rezerv, čisté realizovatelné hodnoty);
- záměrné úpravy v přijatých účetních pravidlech (např. bezdůvodné změny oceňovacích základů či oceňovacích technik);
- záměrné vykazované chyby v účetnictví a účetních výkazech;
- fiktivní dodávky zboží atd.

Zdroj: Kovanicová, 2003.

1.2.2 Mimorozvahové financování

Mimorozpočtové financování je jednou z nejkompexnějších a nejkompikovanějších metod kreativního účetnictví. (Jones, 2011)

Jedná se o techniku, kdy dochází k financování či refinancování činností společnosti za dodržení legislativy a účetních zásad, které se nemusí vůbec projevit v rozvaze. To znamená, že společnost získala určitou výši finančních prostředků z cizích zdrojů, tedy vznikl jí dluh. Ve snaze vylepšit svůj obraz o finanční situaci zobrazí tento způsob financování v rozvaze tak, aby nebyl považován za závazek. (Kovanicová, 2003)

Jak již tedy bylo řečeno, základním cílem metody je odstranit závazky z rozvahy. Motivy mohou být různé. V některých případech k tomu může docházet, jelikož se společnost obává porušení smlouvy o úvěru z důvodu velkého zadlužení. V ostatních případech jde společností spíše o to, aby rozvaha vypadala „silněji“ před investory či věřiteli. Mnoho společností si půjčují peníze pro nákup majetku a na financování jejich provozních operací. Zatímco navýšení majetku se v rozvaze na straně aktiv projeví, na straně pasiv nikoliv. Podstata většiny těchto systémů spočívá v tom, že společnost získá přístup k užívání aktiv, avšak související půjčka se nevykáže v rozvaze, nýbrž v podrozvaze. (Jones, 2011)

1.2.3 Earnings management

Earnings management se do češtiny překládá jako řízení zisků. Při řízení zisků dochází k manipulaci s výší zisku, kdy tato metoda má podnik dovést ke předem stanovenému cíli. Cíl může být vytyčen vedením podniku a vychází ze snahy dosáhnout analytických prognóz, nebo podnik chce jednoduše dosahovat plynulých, neměnných a lépe udržitelných zisků. (Mulford & Comiskey, c2002)

Tento pojem se spíše používá mezi akademiky a jde o způsob, kterým se manažeři snaží ovlivnit účetnictví tak, aby dosáhli právě předem stanovených cílů. Běžnou praxí je vydávání analytických prognóz a ziskových předpovědí podniků, jejichž akcie se obchodují na burze. Podniky se tím pádem snaží vydaných prognóz dosáhnout i za cenu užití earnings managementu. V opačném případě totiž může klesnout hodnota jejich akcií, což je pro podnik nežádoucí. (Jones, 2011)

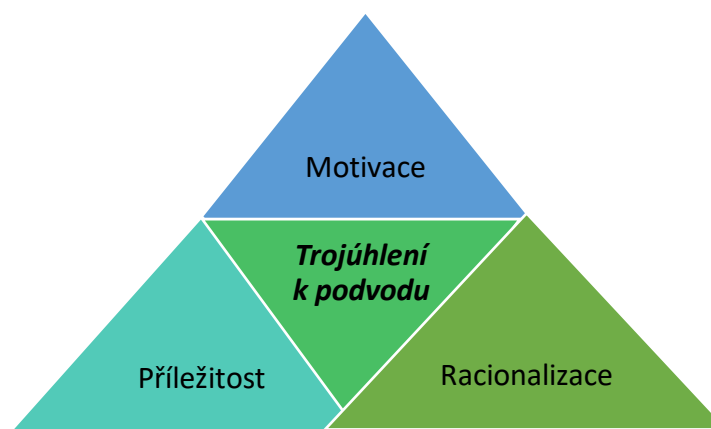
Jak již bylo naznačeno v prvním odstavci, podniky se snaží dosahovat plynulých a neměnných příjmů. Proto může docházet i k uhlažování příjmů, tzv. income smoothing. Hlavním motivem je minimalizovat rozdíly mezi propady a vrcholy napříč časovou řadou zisků. Tedy podnik si v období vrcholu zisky záměrně snižuje, načež jich zase využije v letech propadu. (Jones, 2011)

1.3 Okolnosti vedoucí ke spáchání podvodu

Jeden ze základních konceptů na poli vyšetřování podvodů pochází přímo od slavného kriminologa Donalda R. Cresseyho. Během padesátých let, kdy pracoval na své doktorské práci, vyvinul hypotézu o podvodech nazývanou „trojúhelník podvodu“. (Coenen, c2008)

Zjednodušeně řečeno, Cresseyho hypotéza tvrdí, že v každém interním audit jsou přítomny tři klíčové prvky: motivace, příležitost a racionalizace. Podvodný trojúhelník stále patří k nejrozšířenějšímu základnímu rámci podvodu. (Coenen, c2008)

Obrázek 2 Trojúhelník podvodu

Zdroj: Essentials of Corporate Fraud, Tracy L. Coenen. Vlastní zpracování.

Králíček a Molín (2014) se nicméně domnívají, že forma výše uvedeného podvodného trojúhelníku je již přežitá. Páchání podvodného jednání si lze spíše vysvětlit jako průnik množin výše uvedených faktorů. (Králíček & Molín, 2014).

Postupem času různí autoři rozšiřovali uvedený trojúhelník o další prvky, kdy je možné v odborné literatuře narazit i na pětiúhelník. Tam mezi další osobní faktory podněcující k podvodu bývá zařazen například tlak na finanční výkonost, intelektuální schopnost, racionálnost a osobní etika. (Kouřilová a Stejskalová, 2015).

V následujících kapitolách budou představeny základní tři faktory dle Donalda R. Cresseyho.

1.3.1 Motivace

Motivační složkou podvodu nebo zpronevěry je tlak či potřeba, kterou dotyčná osoba pociťuje. Může to být skutečná finanční potřeba, jako například vysoké účty za domácnost, léky, na výchovu dětí či umoření dluhů. (Coenen, c2008)

Jednoduše řečeno, motivace je obvykle založena na chtivosti či potřebě, eventuálně i přinucení. Dle průzkumu „Stoy Hayward’s (BDO) most recent FraudTrack“ z roku 2007 převažovala právě chamtivost. Osobnost a temperament, včetně toho, jak jsou schopni naložit s důsledky plynoucích z rizika, hrají také svou roli. Někteří lidé i s dobrými objektivními zásadami se mohou dostat do špatné společnosti a tím rozvířit chuť k rychlému životu, který je láká k podvodnému jednání. Jiní lidé podlehnou pokušení až ve chvíli, kdy je podvod jediným řešením. (Fraud risk management, 2009)

1.3.2 Příležitost

Co se týče příležitosti, spáchání podvodu je pravděpodobnější v podnicích, kde existuje slabý systém interní kontroly, špatná ochrana podnikového majetku, mizivý strach z odhalení, nebo kde nejsou stanoveny jasné hranice přijatelného chování. Někteří zaměstnanci jsou podniku plně odevzdání, a tudíž jejich činy jsou zcela upřímné, na druhé straně tohoto spektra ovšem stojí zaměstnanci, kteří se chovají vůči podniku zcela nečestně. I tak v konečném důsledku většinu lidí nakonec ovlivní právě příležitost. Ne nadarmo se říká, že příležitost dělá zloděje. (Fraud risk management, 2009)

1.3.3 Racionalizace

Mnoho lidí se řídí zákony, protože v ně věří nebo se bojí, že budou odmítnuti či vydírání lidmi, kterým na jejich dodržování záleží. Nicméně, někteří lidé se snaží racionalizovat podvodné jednání jako věc nezbytnou (zejména při podnikání), neškodnou (oběť podvodu je schopna se z podvodu „otřepat“) a opodstatněnou (oběť podvodu si takové chování zasloužila). (Fraud risk management, 2009)

Dle průzkumu společnost PwC z roku 2018 spáchalo 21 % respondentů podvod z důvodu motivace, 59 % protože k tomu mělo příležitost a 11 % z racionálních důvodů. (Global Economic Crime and Fraud Survey, 2018)

V následující tabulce jsou celkově shrnuty stimuly vedoucí ke kreativnímu účetnictví a k podvodu.

Tabulka 2 Stimuly pro kreativní účetnictví a podvody

<p>Osobní pobídky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení platu • Bonus související s platem • Přednostní právo na akcie • Bezpečnost práce • Osobní spokojenost <p>Očekávání trhu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dosáhnout očekávání analytiků • Vyhlazení zisku • Dodržení normy <p>Zakrytí podvodu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zneužití majetku 	<p>Zvláštní okolnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Správa převodů a půjček • Nové problémy • Fúze a akvizice • Patrné snížení regulace • Nový řídicí tým • Očekávání lepších časů <ul style="list-style-type: none"> • Víra, že aktuální předpisy jsou nesprávné • Není to ilegální, tak proč bychom nemohli používat kreativní účetnictví?
--	---

Zdroj: Creative Accounting, Fraud and International Accounting Scandals. Jones, 2011.
Vlastní zpracování.

1.4 Etika

Oxfordský výkladový slovník definuje slovo etika jako morální principy, které řídí či ovlivňují chování určité osoby či jako systém morálních principů nebo pravidel chování. Tato kapitola je zaměřena na etiku v rámci podniku a z pohledu jeho pracovníků. (English Oxford dictionaries, 2018)

1.4.1 Je možné naučit se etickému chování?

Většina společností má určitou formu povinného školení v oblasti etiky. Ale je vůbec reálně možné učit lidi dělat etická rozhodnutí? Nebo jsou tato školení pouze nedůležitou formalitou? Těmito otázkami se na 30. výroční konferenci ACFE Global Fraud zabývala Mary Breslin, zakladatelka Verracy Training and Consulting.

I dobří lidé mohou dělat neetická rozhodnutí vlivem prostředí nebo určité situace. Společnost mohla být na počátku založena se silným etickým základem. To ale neznamená, že nemůže nastat situace, kdy rostoucí požadavky klientů, chamtivost vysoce postavených osob a jiné vnější faktory ovlivní atmosféru podniku natolik, že na začátku nastavené hodnoty se začnou hroutit. Problém ovšem nastává, pokud to, co je pro podnik důležité se stane něčím nedosažitelným bez obětování etiky. Jedním z významných faktorů toho, jak jednotlivci nakonec činí neetická rozhodnutí, je etická slepota. (Can You Teach Ethical Behavior?, 2019)

Jako příklad lze uvést situaci, kdy Ford šel na trh se svým modelem Pinto, i když vedení vědělo, že má konstrukční vadu, která by mohla být pro cestující osudná. Navzdory protestům inženýrů, že pasažéři vozu mohou zemřít, činitelé s rozhodovací pravomocí smetli jejich protesty ze stolu na základě toho, kolik peněz by bylo ztraceno vydáním odvolání nebo zničením již vyrobených modelů. Zjistili totiž, že řešení případných soudních sporů je vyjde levněji než stáhnout auto z trhu. Ve Fordu tedy byli ochotni směniti lidské životy za vykalkulovaná čísla – etická slepota. Zvláštní věcí týkající se etické slepoty je také to, že obvykle existuje jen pouze ve vakuu stresujícího kontextu. Když dotyčný opustí tuto stresující situaci (zaměstnanec odejde domu) vrátí se zpět ke svým normálním hodnotám. (Can You Teach Ethical Behavior?, 2019)

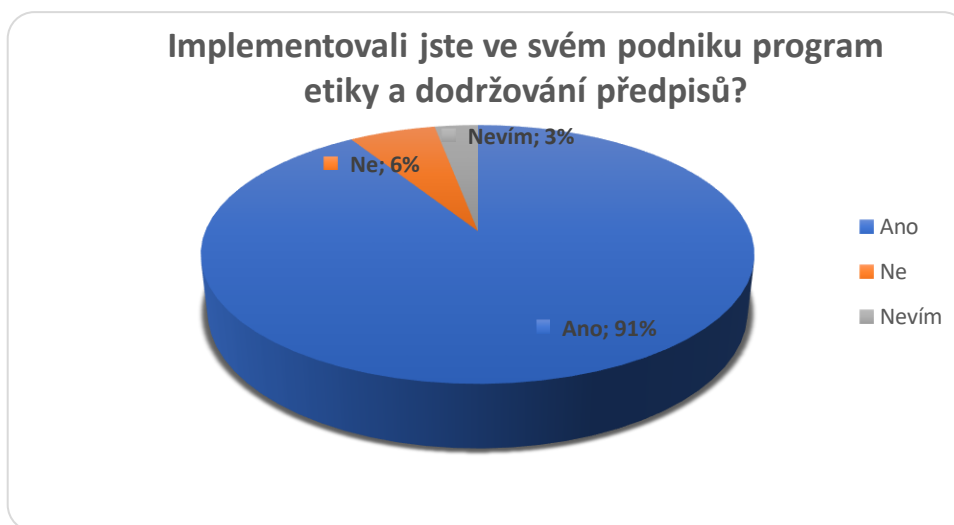
Jak se tedy lidé mohou naučit udržovat etické hodnoty při rozhodování? První věc, kterou Breslini navrhla, je omezit spoléhání se pouze na prezentace případových studií s tím, že lidé se z nich neučí, jen dostávají lekci z historie. Výsledek už je totiž předem znám. Spíše

doporučuje sehrávání různých scénářů a rolí, které řeší stejnou otázku či dilema. Zkrátka vytvořit prostředí, kde ještě výsledek není předem známý. Namísto předložení seznamu nejhorších etických zásahů při podnikání doporučuje zaměřit se spíše na faktory, které vedou k neetickému rozhodování. (Can You Teach Ethical Behavior?, 2019)

1.4.2 Etika v České republice

Pozitivem ve vývoji etiky v České republice je to, že roste počet společností, které si uvědomují důležitost její implementace a dodržování předpisů.

Graf 1 Implementace programu pro etiku

Zdroj: Global Economic Crime and Fraud Survey 2018 - Czech Republic, 2018.

Vlastní zpracování

Zatímco dle průzkumu PricewaterhouseCoopers (PwC) v rámci České republiky v roce 2016 mělo určitý formalizovaný program k dodržování předpisů 86 % respondentů, v roce 2018 to už bylo 91 % respondentů. To je výrazně více než v zemích střední a východní Evropy (77 %) ale i celosvětově. V České republice je hlavní odpovědnou osobou za program a jeho dodržování vedoucí pracovník pro dodržování předpisů (34 %) nebo výkonný ředitel (25 %).

Klíčem úspěchu je to, že programy na dodržování předpisů a etiky podnikání nejsou jen na papíře, ale jsou nedílnou součástí každodenního pracovního dne společnosti. Proto je velmi pozitivní, že 89 % českých společností kontroluje dodržování těchto předpisů v rámci interního auditu a 54 % zavedlo pravidelný reporting týkající se dodržování předpisů. (Global Economic Crime and Fraud Survey 2018)

1.4.3 Průzkum Columbia Business School

Dle průzkumu Columbia Business School z roku 2018, zkoumajícího nejzávažnější případy nesprávného vykazování, má asi čtvrtina pachatelů i přes své pochybení v oblasti finančního výkaznictví určitý výnos. Dále průzkum zjistil, že riziko odhalení je pouze 25 %. Což se může zdát jako velké číslo, ale na druhou stranu je zde 75 % pravděpodobnost, že podvod nebude nikdy odhalen. (Amiram, D., Huang S., & Rajgopal S., 2018)

Průzkum se zaměřil na přestupky z let 2003 až 2015 a pokrývá 237 případů. Pokud vrcholoví manažeři velkých společností vidí, že možnost chycení „při činu“ je nijak extra neohroží, bude manipulování s účetními výkazy stále atraktivní možností, jak si vylepšit obraz před vedením. Po odhalení přestupků bylo propuštěno jen 39 % pachatelů. Z těchto propuštěných 64 % získalo novou práci na obdobné pozici, většinou v malých soukromých společnostech. Průměrné náklady na „chycení při činu“ dosahují v USA 26,7 milionu USD. (Amiram, D., Huang S., & Rajgopal S., 2018)

1.4.4 Průzkum společnosti FloQast

Průzkumu se účastnilo 306 účetních a finančních odborníků z USA, Kanady, Evropy, Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Dle mezinárodního průzkumu společnosti FloQast (poskytovatel účetního softwaru) z roku 2019 pociťují dvě třetiny firemních controllerů tlak na výkon, tudíž jsou nuceni manipulovat s výkazy a že 10 % z nich bere zkreslení výkonu společnosti jako součást své práce. (Controllers feel pressure to cook the books, 2019)

Respondenti byli dotazováni, zda někdy cítili tlak, ať už přímo nebo nepřímo na to, aby finanční výkazy byly kupříkladu méně přesné a určitými úpravami bylo tak vrženo lepší světlo na výkonnost společnosti. Pouze 36 % kontrolorů uvedlo, že takový tlak nikdy nepocítilo. U 32 % se to stalo pouze výjimečně a zbývajících 22 % uvedlo, že jsou v pozici, kdy na ně není přímý tlak, ale místo toho zde existuje určitá dohoda ohledně požadovaného výsledku. (Controllers feel pressure to cook the books, 2019)

Role kontrolora je unikátně vázána na faktické výsledky, zatímco výsledky například zaměstnanců marketingu mají z pohledu podniku poněkud jiná měřítka. Kontrolor poskytuje jasné a faktické zprávy o finančních prostředcích společnosti. Snadno tedy může nastat situace, kdy budou mít tato fakta negativní dopad na společnost. Od reakcí investorů až po morálku zaměstnanců. To vytváří ideální prostředí pro práci se sklonem

k určitému přehlížení či chybnému hlášení finanční reality. (Controllers feel pressure to cook the books, 2019)

Celých 89 % respondentů uvedlo, že práce kontrolora je pro ně stresující. Mezi stresující faktory zařadilo 67 % respondentů tlak na rychlost, 64 % velký objem práce a 63 % požadavky na dodržování předpisů. (Controllers feel pressure to cook the books, 2019)

Téměř tři čtvrtiny respondentů uvedlo, že se role kontrolora mění, jelikož se změnila i role finančního ředitele; 90 % respondentů uvedlo, že kontroloři nyní více času tráví strategickým plánováním, což dříve bylo především prací finančního ředitele. (Controllers feel pressure to cook the books, 2019)

1.5 Projevy podvodu

Nikdy nebude možné ze světa odstranit veškeré podvody a rizika s ním spojená. Žádný kontrolní systém není zcela dokonalý a jestliže daná osoba podvod spáchat chce, tak si cestu, jak systém obejít, najde téměř vždy. Proto by kontrolní orgány měly zbystřit, pokud při svých kontrolách narazí na podezřelé indikátory.

Tyto indikátory lze rozdělit do dvou kategorií:

- Varovná znamení,
- signály upozorňující na podvod. (Fraud risk management, 2009)

1.5.1 Varovná znamení

Varovná znamení se mohou odrážet v následujících sférách podniku:

Podniková kultura

- Podceněná či nedostatečná politika proti podvodům.
- Vedení se nedaří implementovat systém vnitřní kontroly.

Management

- Nedostatek odborných znalostí v oblasti finančního řízení a účetních zásad.
- Napjaté vztahy uvnitř podniku mezi managementem a interními či externími auditory.
- Nedostatek pracovníků managementu.
- Nedostatečná kontrola samotného managementu a odpovědných orgánů.
- Bonusové programy spojené s dosažením vysokých cílů.

Zaměstnanci

- Nedostatečné náborové procesy a absence prověřování budoucích zaměstnanců.
- Neobvyklé vzorce chování zaměstnanců.
- Osobní externí finanční tlak na klíčové zaměstnance.
- Nízké platové ohodnocení klíčových zaměstnanců.
- Slabé šíření vnitřních kontrol.
- Zaměstnanci pracující samostatně, bez dohledu.
- Zaměstnanci neochotní sdílet s někým povinnosti či informace.

Transakce

- Nesprávné podklady pro transakce, jako například slevy či dobropisy.
- Velké transakce v hotovosti.
- Snadná zcizitelnost finančního majetku. (Fraud risk management, 2009)

1.5.2 Signály upozorňující na podvod

- Rozpor mezi příjmy a životním stylem dotyčné osoby.
- Neobvyklé či iracionální chování.
- Pozměňování dokumentů a záznamů.
- Nadměrné užívání korekčních prostředků.
- Užívání kopií dokumentů namísto originálů.
- Odlišný způsob podepisování či odlišný rukopis.
- Chybějící souhlas či autorizační podpis.
- Transakce zahájené bez souhlasu příslušných autorit.
- Neobvyklé výkyvy v zůstatcích, odchylkách zásob a míře obratu.
- Neobvyklé zápisy do účetního deníku.
- Dodávky zakoupené nad rámec potřeby.
- Přístupy do podnikového systému mimo běžnou pracovní dobu, nebo mimo pracoviště.
- Zamlčené kontrolní či auditorské záznamy. (Fraud risk management, 2009)

1.5.3 Specifika podvodu v obchodní činnosti

Podvody v obchodní činnosti se převážně týkají neoprávněného nakládání s aktivy podniku a zkreslování výkazů. Specifickým podvodným jednáním vůči státu jsou i tzv. karuselové podvody.

1.5.3.1 Neoprávněné nakládání s aktivy

- **Zatajování příjmů**

Jedná se o odcizení prostředků ještě před tím, než je částka vůbec zaúčtována do účetnictví. Jelikož transakce tedy není zanesena do systému, neexistují téměř žádné přímé stopy k dané osobě a je velmi obtížné toto jednání odhalit. (Králíček & Molín, 2014)

- **Zatajování tržeb**

Situace, kdy zaměstnanec obdrží od zákazníka zaplacenou za dodání zboží či služby, ale už tuto událost už nezaznamená do účetnictví a hotovost si ponechá pro vlastní potřebu. Nejčastěji k tomuto druhu podvodu dochází při prodeji zboží a služeb v hotovosti. (Králíček & Molín, 2014)

- **Zatajování úhrad pohledávek**

Zatajování úhrad je složitější i pracnější než zatajování tržeb, jelikož úhrada pohledávek je očekávaná a pokud tomu tak není, společnost přikračuje k postupům, které na neuhrazení upozorní. Daná osoba tedy nemůže jen tak prostředky jednoduše odcizit, ale využívá určité techniky, jako např. překryvání pohledávek, zamezení upomínek pohledávek, zničení účetních záznamů. (Králíček & Molín, 2014)

- **Krádež finančních prostředků**

Krádež finančních prostředků lze charakterizovat jako úmyslné přisvojení prostředků, které oproti případům výše jsou již zaznamenány v účetním systému. I zde existuje několik variant, a to konkrétně krádež v průběhu prodejních transakcí, jiné formy krádeže hotovosti z pokladny a krádež peněžních prostředků určených k vložení na bankovní účty. (Králíček & Molín, 2014)

1.5.3.2 Zkreslování účetních výkazů

- **Vykazování fiktivních výnosů**

V účetní jednotce dochází k zaúčtování tržeb, které ve skutečnosti nebyly vůbec realizovány. Tyto výnosy se také často vztahují k neexistujícím odběratelům. Pro zamaskování tohoto počínání se využívají techniky jako například vrácení zboží či poskytnutí slev. (Králíček & Molín, 2014)

- **Vykazování nákladů a výnosů v nesprávném období**

Tato situace nastává nejčastěji z důvodu úmyslného porušení účetního principu přiřazování nákladů k výnosům. (Králíček & Molín, 2014)

- **Nesprávné ocenění aktiv**

Lze rozlišit dvě formy nesprávného ocenění aktiv: nesprávné vyšší ocenění aktiv při pořízení a snížení ocenění již držených aktiv (pomocí opravných položek), aby bylo docíleno věrného a poctivého zobrazení účetnictví. (Králíček & Molín, 2014)

- **Zatajení dluhů nebo nákladů**

V případě zatajení dluhů se jedná často o úmyslné opomenutí jeho zaúčtování a tato manipulace je často brzy odhalena. Složitější případy se týkají nezaúčtování rezerv týkajících se např. záručních oprav. Také sem spadají neoprávněné aktivace majetku do rozvahy. (Králíček & Molín, 2014)

1.5.3.3 Karuselové podvody

Specifickým druhem podvodného jednání, který se týká zejména obchodní činnosti, jsou karuselové podvody, kdy se hlavním poškozeným stává stát. Příklad takového podvodu je uveden níže.

Tabulka 3 Příklad karuselového obchodu

Podnikatel A (tzv. missing trader neboli chybějící obchodník – ve většině případů plátce typu „bílý kůň“) zakoupí v jiném členském státě EU určitý druh zboží v přepočtu za 10 milionů korun bez DPH. Toto zboží následně prodá podnikateli B (prostřednímu článku, tzv. bufferovi) za cenu 12,1 milionů včetně daně (základ daně 10 milionů korun + DPH 21 % 2,1 milionů korun).

Podnikateli A (bílému koni) vznikla povinnost přiznat daň ve výši 2,1 mil. korun. On ji ale správci daně nepřizná, nebo přizná, ale nezaplatí. Podnikatel B (buffer) prodá zboží za 12,1 mil. korun podnikateli C (tzv. brokerovi). Protože podnikatel B nakoupil a zboží za stejnou cenu i prodal (12,1 mil. korun), měl nulovou daňovou povinnost. Koloběh zboží se uzavírá tím, že podnikatel C (broker) prodá zboží odběrateli (mnohdy i původnímu vlastníkov) do jiného členského státu EU za cenu 10 mil. korun.

Zdroj: Jak probíhají karuselové obchody, 2016.

Dodání zboží do jiného členského státu Evropské unie je osvobozeno, z toho vyplývá, že prodejní cena neobsahuje daň. Broker si u správce daně nárokuje nadměrný odpočet ve výši 2,1 milionu korun, který vznikl odpočtem daně na vstupu při nákupu zboží od buffera. Osoby stojící za tímto účelově promyšleným postupem získaly 2,1 milion korun a zároveň o stejnou částku připravili i stát, jelikož pohledávka za „bílým koněm“ – podnikatelem A se stává nedobytnou. (Jak probíhají karuselové obchody, 2016)

V praxi bývá tento řetězec osob mnohem propletenější a do samotného karuselového obchodu je ve skutečnosti zataženo daleko více plátců, vytvářející spletité obchodní vztahy s cílem zneužít systém DPH. (Jak probíhají karuselové obchody, 2016)

Jako příklad lze uvést reálný případ ze srpna 2018, kdy Generální ředitelství cel s dalšími státními složkami odhalilo daňový podvod ve výši 70 milionů korun. Do podvodu bylo zapojeno osm fyzických osob a pět právnických osob, které vytvořily řetězec dvaceti jedna obchodních společností v České republice a na Slovensku. Tyto obchodní společnosti nakupovaly zboží v jiném členském státě a v tuzemsku ho prodávaly, aniž by odvedly daň z přidané hodnoty. Většina těchto činností se děla na základě neexistujících dokladů i zboží. Společnosti zmíněné osoby řídily samy, nebo je ovládaly prostřednictvím „bílých koní“. (Tisková zpráva celní správy, srpen 2018)

1.5.4 Samotná detekce podvodu

Cyklus podvodu v podstatě začíná plánem dotyčné osoby – podvodníka, které vedou ke spáchání podvodného jednání. (Singleton & Singleton, c2010)

Existence podvodu se obvykle odhalí na základě obvinění či stížnosti, které podává třetí strana (nespokojený dodavatel, kolegyně), samotným vyšetřovatelem podvodu a výjimkou není ani odhalení podvodu nadřízenou osobou (neúměrné zisky, tržby, aktiva nebo pasiva jsou příliš nízká či vysoká atd.), náhodné zjištění, že „něco“ chybí – peníze, majetek, různé soubory, doklady či dokumenty, nebo dokonce samotné zprávy o odhalení podvodu. (Singleton & Singleton, c2010)

- **Příklad detekce**

V etapě přípravy si vyšetřovatel od podniku vyžádá interní data z ekonomického systému podniku a sám si z nich vybere tu část, kterou se hodlá zabývat. Zároveň se zamýšlí nad tím, jak by k samotnému podvodu mohlo docházet a zvolí vhodnou metodu či analýzu.

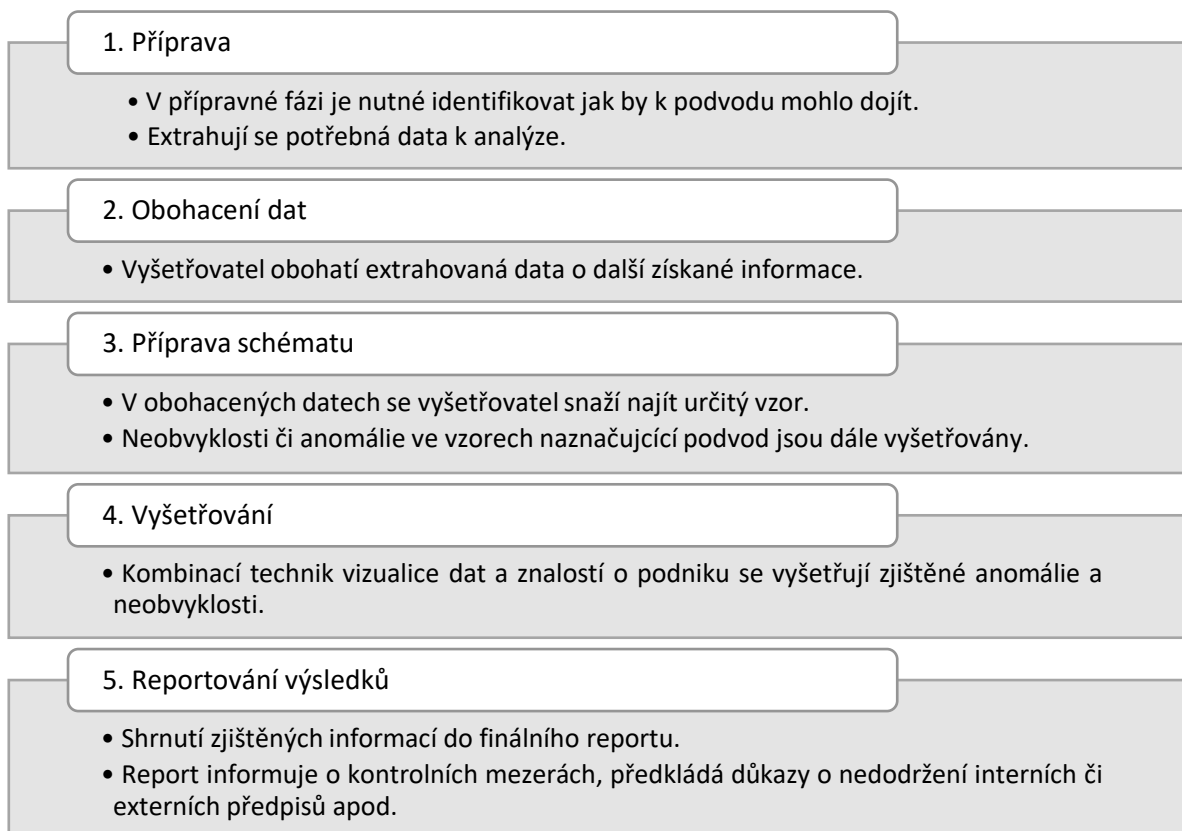
Ve druhé části si vyšetřovatel snaží doplnit potřebné informace ze kterých čerpá dále. Všímá si, od kterých dodavatelů zboží či službu podnik odebíral, data vystavení a v jakých částkách byla faktura vystavena.

Pokud se kupříkladu v podniku kontrolují platby faktur nad 50 000 Kč a v jeden čas se sejde nápadně velké množství přijatých faktur těsně pod touto hranicí, jistě zbystří. Nyní se jeho zájem zaměří přímo na tohoto dodavatele. Snaží se ověřit, zdali od něj odebírají i jiné podniky, což je u spolehlivého dodavatele zcela běžné. Pokud ovšem od takového dodavatele odebírá jen kontrolovaný podnik a v nápadně podobných částkách, tak nejspíš v podniku dochází k podvodné činnosti.

Veškeré své zjištěné poznatky detailně shrne v reportu, který předloží společnosti a upozorní je na případné mezery v kontrolách. Zároveň předkládá i důkazy podvodné činnosti. V tomto případě bude nejspíš pachatelem interní pracovník sám, nebo může spolupracovat s někým z vnějšku.

Jak obecně probíhá detekce podvodu popisuje následující schéma.

Obrázek 3 Schéma vyšetřování podvodů

Zdroj: Podvodné jednání v nákupu, 2012. Vlastní zpracování.

Dle výzkumu z roku 2018, provedený PricewaterhouseCoopers (PwC) byla detekována více než polovina podvodů podnikovými kontrolami. (Global Economic Crime and Fraud Survey, 2018)

Obrázek 4 Detekce podvodů

52 % podnikovými kontrolami	27 % podnikovou kulturou	14 % vlivem managementu
<ul style="list-style-type: none">• Interní audit• Management rizika podvodu• Monitorování podezřelé aktivity• Podnikové zabezpečení• Analýza dat• Výměna personálu	<ul style="list-style-type: none">• Udání (interní)• Udání (externí)• Whistleblowing hotline	<ul style="list-style-type: none">• Náhodná detekce• Vymáhání určitého práva• Vyšetřovací média

Zdroj: PwC's 2018 Global Economic Crime and Fraud Survey, 2018. Vlastní zpracování.

Následné vyšetřování podvodu je nutně založeno na právních faktorech, protože je tady určitá pravděpodobnost, že odhalený podvod skončí až u soudu. Existují určité skutečnosti, které je třeba zajistit, za účelem dokázání podvodného jednání:

- existence zákona, upravující problematiku;
- zjevné porušení tohoto zákona;
- identifikace pachatele;
- identifikace oběti. (Singleton & Singleton, c2010)

Vždy po ukončení vyšetřování si většina spolupracovníků zpětně vybaví určité podezřelé chování dotčené osoby. Z jejich výpovědí a výpovědí interních auditorů vyšetřovacím orgánům lze často vypozařovat určité ukazatele upozorňující na podvod. Do této chvíle podvod nikdy nebyl považován za možný důsledek vyšetřování. Což je chyba, jelikož podvod by měl být vždycky jednou z možností. (Fraud risk management, 2009)

1.6 Prevence

Slovo prevence pochází z latinského *praeveniere*, což v překladu znamená předcházet. Prevence je tedy soustava opatření sloužících k předcházení chyb a případně i podvodům. Náklady na tuto soustavu činností jsou častokrát méně nákladnější než samotné odstraňování následků, a to ať z hlediska časového (čas s hledáním chyb) tak i finančního (náklady na hledání chyb a jejich odstranění). Proto je lepší problémům spíše předcházet, než je řešit. (Dušek, 2011)

Tabulka 4 Přehled prevence

Konečný stav = účetnictví	Prevence proti	Proti jakým chybám? (Příčina)
SPRÁVNÉ A PRAVDIVÉ ÚČETNICTVÍ	chybám	z neznalosti
		z chybných předpokladů
		z nedbalosti
	podvodům	úmyslným

Zdroj: Dušek, 2011. Vlastní zpracování

Základem pro předcházení podvodů by mělo být důkladné a pravidelně prováděné hodnocení rizika podvodů, které identifikuje klíčová rizika, kterým organizace čelí. Podle výsledků výzkumu PwC provedlo hodnocení rizika podvodu v době dotazování za posledních 24 měsíců 93 % společností. Hodnocení bylo zaměřeno především na tyto tři oblasti:

- obecné hodnocení rizika,
- zranitelnost při kybernetickém útoku,
- boj proti podvodům, úplatkářství a korupce.

Překvapivé je, že 7 % českých respondentů stále žádné hodnocení rizik neprovádí. To však stále odpovídá celosvětovému průměru 10 % společností, které rovněž žádné hodnocení rizik neprovádí. (Global Economic Crime and Fraud Survey 2018 - Czech Republic, 2018)

Asociace certifikovaných vyšetřovatelů podvodů odhaduje, že pokud ve společnosti dojde k podvodu, pravděpodobnost získání ukradených prostředků od pachatele či od pojišťovny je velice nízká. Podle průzkumu KPMG z roku 2007 bylo jen 16 % organizací schopno získat náhradu za zjištěné škody. Z toho vyplývá, že časová i finanční investice do kvalitního preventivního systému se rozhodně vyplatí. (Fraud risk management, 2009)

Mezi nejdůležitější způsoby prevence patří interní audit a vnitřní kontrola. Jejich hlavním úkolem je působit preventivně, tj. navádět osoby k jednání korespondujícímu s předpisy. Zároveň mají také působit i následně, tzn. zjišťovat odchylky. (Dvořáček, 2003)

Rozdíly mezi vnitřní kontrolou a interním auditem jsou shrnuty v následující tabulce:

Tabulka 5 Rozdíl mezi vnitřní kontrolou a interním auditem

	Vnitřní kontrola	Interní audit
Zařazení	součást všech úrovní řízení	nástroj vrcholového vedení společnosti
Spočívá	ve zjišťování odchylek stavu skutečného od stavu žádoucího	v nezávislém ověřování všech činností společnosti
Provádí	všichni řídicí pracovníci	pracoviště interního auditu
Cíl	odstranění zjištěných nedostatků	zvyšování efektivnosti, vytváření přidané hodnoty

Zdroj: Smejkal & Rais, 2013. Vlastní zpracování.

1.6.1 Interní audit

Tato disciplína se v podnicích objevuje od 80. let minulého století, kdy se stala celkem přirozenou součástí účetní jednotky. Do České republiky si tato metoda našla cestu v 90. letech, kdy v roce 1995 vznikl Český Institut interních auditorů, kteří spadají pod globální Institut Interních auditorů. (Králíček & Molín, 2014)

Povinnost realizovat funkci interního auditora v České republice mají pouze veřejná správa (dle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě) a banky. (Králíček & Molín, 2014)

Dle moderního pojetí definice interního auditu se jedná o odbornou činnost spojenou s pravdivostí, objektivností, nezávislostí a využívá metod auditorské činnosti. Konkrétně Rada Institutu interních auditorů říká že: *„Interní audit je nezávislá, objektivní a konzultační činnost zaměřená na přidanou hodnotu a zlepšení provozu organizace. Pomáhá organizaci dosáhnout její cíle tím, že zavádí systematický metodický přístup k hodnocení a zlepšení efektivnosti řízení rizik, řídicích a kontrolních procesů“*. (Králíček & Molín, 2014)

Funkci interního auditora často zastupuje osoba zaměstnaná v daném podniku. Není ovšem výjimkou, že interní audit vykonává i externí subjekt, nebo dokonce i kombinace těchto dvou možností. Při své práci postupují dle profesních standardů, které tvoří Institut Interních auditorů. Poslední verze byla vydána v roce 2009. (Králíček & Molín, 2014)

Mezi hlavní disciplíny interního auditu patří finanční audit, prevenci a odhalování podvodu, vnitřní účetní kontrolu, audit kontraktů, audit operací, audit produktivity, audit podniku, audit managementu, audit jakosti, audit ekologický, audit personálního rozvoje aj. (Kralíček & Müllerová, 1998).

1.6.2 Externí audit

Externí audit by se dal popsat jako proces, při kterém je ověřováno, zda podnik podává věrný a poctivý obraz v účetních výkazech. U podniků vedoucích skladovou agendu (což jsou především výrobní podniky či jejich prodejny) se zrak auditora upne právě k vykazování zásob. Provede testování na nadhodnocení přírůstků a podhodnocení úbytků. Hlavní pomůckou při testování správnosti vykazování zásob je ale především fyzická inventura. Čili porovnání fyzického stavu a finančního vyjádření (na tuto myšlenku navazuje i model Q-DMFCA). Obecně tedy externí auditory v obchodně-výrobním podniku zajímají především tři následující oblasti.

- **Testování zásob**

Kromě fyzické inventury mají podniky ze zákona povinnost provádět i inventuru dokladovou. Konkrétně pro třídu zásob by se kontrola měla zaměřit na nevyfakturované dodávky, nezaúčtované přijaté dodávky, zdali jsou zaúčtované inventarizační rozdíly, nedokončená výroba, ověření správnosti ocenění zásob, případně zkontrolovat i jejich stáří.

Při externím auditu se testují zásoby především na:

- **Nadhodnocené přírůstky**

- účetní jednotka zaúčtovala příjem zásob, které ve skutečnosti nebyly přijaty,
- přijaté zásoby byly zaúčtovány ve vyšší ceně,
- do běžného období byly zaúčtovány zásoby, které byly ve skutečnosti přijaty do skladu až v dalším období.

- **Podhodnocené úbytky**

- účetní jednotka nezaúčtovala výdej zásob,
- vyskladněné zásoby byly zaúčtovány v nižší ceně,
- výdej zásob proběhl v běžném období, ale o výdeji bylo účtováno až v období následujícím. (Strouhal, 2014)

- **Fyzické inventury**

Dle zákona o účetnictví má účetní jednotka povinnost provádět fyzické inventury u každého majetku, u kterého lze vizuálně zjistit jeho existence. Značné množství firem ovšem bere fyzickou inventuru spíše jako přítěž a plně důvěřují evidenci vedené v účetních softwarech a skladních kartách. V praxi se hodně auditorů setkává s tím, že je jim předloženo potvrzení o provedení inventury, i když k žádné inventuře ve skutečnosti nedošlo.

Vzhledem k tomu, že je tato povinnost zakotvena v zákoně tak by ji neměl podnik zanedbávat. Inventury se provádí především k zjištění skutečné existence evidovaných zásob a jiného hmotného majetku. Druhým důvodem může být i to, že se do podnikové účtárny nemusí dostat všechny skladové doklady a o některých příjmech či úbytcích se účetní dozví právě až po provedení fyzické inventury. Třetím důvodem, proč by se měly provádět inventury je zjištění, zdali ověřovaný majetek neztratil svou hodnotu, což nás vede k problematice tvorby opravných položek (dočasné snížení hodnoty) či odpisů (trvalé snížení hodnoty).

- **Zastaralé zásoby a tvorba opravných položek**

Zákon o účetnictví se, ač jen jednou větou, rovněž zmiňuje o tvorbě opravných položek. Opravnou položkou se v účetnictví rozumí přechodné snížení hodnoty majetku a jejím vykazováním podnik splňuje účetní zásadu opatrnosti.

Jak již bylo v prvním bodě řečeno, fyzické inventury se provádí i z důvodu zjištění, zdali není hodnota majetku nadhodnocena. Podhodnocení majetku česká legislativa neupravuje, a proto není možné tento úkon provést přímo v účetnictví, ale uvede se v příloze účetní závěrky.

U řady výrobních podniků a prodejen se stává, že v jejich skladech leží zásoby, které již nelze prodat za běžnou prodejní cenu. Většinou se jedná o zásoby morálně zastaralé, s prošlým datem spotřeby, nebo ve skladech zůstává zboží, které se neprodalo z důvodu nízké poptávky.

V této situaci se podnik snaží tyto zásoby rozprodat a často je ochotný s cenou klesnou na výši výrobních nákladů, případně i níž (prodává se ztrátou). Prodej zboží se ztrátou se může zdát jako špatný nápad, ovšem kdyby zásoby zůstaly na skladě, rostly by náklady na jejich údržbu a podnik by i tak ztrácel. Navíc se tím uvolní i prostor pro jiné zásoby, které může podnik prodat za plnou cenu.

Jakmile tedy podnik zjistí, že prodejní cena jeho zásob bude pravděpodobně nižší než hodnota uvedená v účetnictví, nastává chvíle pro vytvoření opravných položek k zásobám. Podniky nerady vytváří opravné položky pro tento druhu majetku, jelikož se nejedná o opravné položky dle zákona o rezervách, a tudíž si o vykázané náklady nemohou snížit základ daně z příjmů. Dalším důvodem jsou vyšší náklady, a tudíž i nižší výsledek hospodaření.

Bohužel není v silách externích auditorů zkontrolovat úplně vše a je tedy pravděpodobné, že některé podvody či chyby neodhalí. I tak je pro něj snadnější najít v auditovaném podniku chybu než podvod, jelikož podvod bývá koncipován tak, aby jen tak odhalitelný nebyl.

Auditor by měl vždy k auditu přistupovat s profesním skepticismem což může vést k tomu, že podvod nakonec opravdu odhalí. Pokud má takové podezření, měl by se jeho skepticismus zvýšit o to více. Ještě hůře bývají odhalovány podvody na úrovni vedení podniku, jelikož je to právě vedení, kdo odpovídá za vnitřní kontrolní systém a sestavení účetní závěrky. Proto by si auditor měl prostřednictvím rozhovorů s pracovníky podniku, ale i vedení sehnat dostatek informací, aby mohl své podezření potvrdit či vyvrátit.

1.6.3 Vnitřní kontrolní systém

Vnitřní kontrolní systém lze definovat jako systém evidenčních, provozních, finančních a ostatních kontrol. Vytváří ho management pro účely vedení a řízení účetní jednotky efektivním a řádným způsobem, dále také aby ochránil majetek podniku a také zajistil úplnou a přesnou evidenci. Vnitřní kontrolní systém tedy není žádným vnitřním útvarům v podniku, nýbrž se jedná o souhrn opatření a pravidel v účetní jednotce. (Schiffer, 2005)

Mezi objekty spadající do tohoto systému patří prakticky všechny obory podnikové informační soustavy, konkrétně účetnictví, operativní evidence, kalkulace či rozpočetnictví, přičemž největší pozornost je věnována právě účetnictví a účetnímu systému. (Schiffer, 2005)

Vnitřního kontrolního systému se ovšem neúčastní jen vedoucí a řídicí pracovníci, nýbrž i řádoví zaměstnanci. Jako příklad lze uvést vrátného, který svou bdělou kontrolou dohlíží na náklad vyvážený z podniku či na správný zápis došlých zásilek do podniku atd. (Schiffer, 2005)

V České republice do současné doby neexistuje doporučení, jak co nejlépe zkonstruovat a jak vůbec takový vnitřní kontrolní systém vést. Vrcholový management, který by rád přetvořil zastaralý systém, se povětšinou musí spokojit s dostupnými materiály COSO nebo materiály týkající se externího auditu (například ISA 315 – Identifikace a vyhodnocení rizik významné (materiální) nesprávnosti na základě znalosti účetní jednotky a jejího prostředí). (Králíček & Molín, 2014)

Do vnitřního kontrolního systému se rozhodně řadí i vnitřní směrnice, které představují určitá pravidla pro vedení účetnictví. Zaměřují se na obecné postupy a zásady při respektování velikosti účetní jednotky a její vnitřní organizace. Jejich vypracování je v účetních jednotkách téměř nezbytné a v některých případech je to dokonce výslovně uloženo zákonem. Ve vnitropodnikových směrnících jsou zaimplementovány detailní postupy v oblasti dokladovosti, metodiky účetnictví, vypracování harmonogramu inventarizace a účetní závěrky. (Novotný, 2018)

1.6.3.1 COSO model

COSO je organizace, která vznikla v roce 1985 a jejímž cílem je vytváření rámců a návodů pro řízení rizik, vnitřní kontroly a zamezení defraudací, tvoří tedy rámec vnitřních kontrol. Existují dva rámce:

- **Vytváření integrovaného systému vnitřních kontrol** = proces usměrňovaný managementem či představenstvem sloužící k ujištění a dosažení cílů.
- **Řízení podnikových rizik** = novější koncept, do kterého je zaimplementováno i řízení rizik. (Králíček & Molín, 2014)

COSO model si lze představit jako pyramidu, jejíž základnu tvoří kontrolní prostředí, ostatní prvky (například řízení rizika, komunikace, monitorování atd.) postupují skrz pyramidu až k vrcholu, a to, jak se tyto prvky budou vyvíjet, závisí jen a pouze na solidnosti základny. V případě, že se podniku daří, se žádný slabý článek nemusí ani projevit, pokud nastane opačná situace, může docházet k tlaku ze strany managementu na kontrolní prostředí, a to může mít neblahé následky. Proto je vhodné v dobrých časech aplikovat přiměřenou kontrolu a ve špatných časech je možné vnitřní kontrolu oslabit. (Dvořáček, 2005)

1.7 Příklady podvodných jednání v obchodní praxi

Ke spáchání podvodu může docházet, jak ze strany zaměstnanců, tak zákazníků ale rovněž je možné setkat se s případy, kdy se obchod snaží oklamat zákazníka. Jinak řečeno podvodná jednání vznikají buďto:

- **interně** – podnik je okrádán zaměstnancem či se firma snaží nekalými praktikami získat určitou výhodu (krádež výrobků či zboží ve skladu, chybějící tržby v kase, úplatky, daňové podvody atd.)
- **externě** – podnik je okrádán zákazníky či jinými externími subjekty (většinou se jedná o krádeže v prodejně, méně často nevědomé vtažení do karuselových obchodů atd.).

Téměř polovina respondentů (47 %) z globálního PWC's Global Economic Crime and Fraud Survey 2020 kterého se účastnilo více než 5 000 osob potvrdila, že se za posledních 24 měsíců v jejich podniku setkala s určitou formou podvodu. To je druhá nejvyšší hodnota za posledních 20 let výzkumu. Průměrně se v podnicích za těchto 24 měsíců odehrálo 6 takových incidentů. V rámci spotřebitelského trhu se nejvíce podvodů týkalo zákaznických podvodů, druhé místo obsadilo zpronevěření majetku a třetí místo patří kybernetickým zločinům.

Externích pachatelů se týkalo 39 % případů. Nejvyšší číslo vykazují podvody ze strany zákazníků (26 %). Význačným sektorem těchto podvodů jsou finanční služby a spotřebitelský sektor (tedy i obchod). Druhé nejvyšší číslo se týkalo hackerů (24 %) a na to následují třetí strany – odběratelé a dodavatelé (19 %). (Global Economic Crime and Fraud Survey, 2020)

Interní pachatelé na tom nejsou o moc lépe a patří jim 37 % všech případů. Zde nejvyšší číslo vykazují podvody ze strany středního managementu (34 %), druhé nejvyšší číslo si připisují pracovníci z provozu (31 %) a nakonec vrcholný management (26 %). (Global Economic Crime and Fraud Survey, 2020)

Co se týče případů propojení externích a interních pachatelů, tak sem spadá celkem 20 % případů. (Global Economic Crime and Fraud Survey, 2020)

Krádeže v obchodech přijdou majitele v České republice průměrně na 10 miliard korun ročně. Způsobené škody tvoří až 1 % z tržeb obchodníků (v České republice se tato hodnota, bez prodeje automobilů, pohybuje ročně okolo bilion korun). Mezi nejčastěji kradené zboží patří alkohol, kvalitní potraviny a káva, luxusní cukrovinky, oblečení a kosmetika. (Češi nakradou v obchodech zboží za 10 miliard, 2019)

Pro většinu případů je příznačné, že se nejedná o krádeže v horentních sumách. Větší problém představuje počet takových krádeží. Po nasčítání jednotlivých škod se může ročně jednat až o statisíce korun. Zloději navíc začínají být čím dál vynalézavější. Disponují speciálně upravenými batohy a taškami, se kterými bez problémů projdou bezpečnostním rámem. V obchodech s potravinami přemísťují větší (a i tedy dražší) vejce do krabiček s vejci menšími, své ratolesti nechávají konzumovat cukrovinky během nakupování, načež za danou sladkost samozřejmě nezaplatí. Výjimkou není ani to, že zákazníci si přinesou vlastní čárové kódy, které se snaží využít u samoobslužných pokladen. (Češi nakradou v obchodech zboží za 10 miliard, 2019)

Pro obchody není jednoduché se proti krádežím bránit, z pohledu zákonů České republiky se jedná o takřka neřešitelný problém. Přesto, že zloději bývají chyceni ostrahou či jsou odhaleni kamerovým systémem, ve většině případů se stejný zloděj objeví v obchodě brzy znovu. Zloději totiž moc dobře ví, že musí krást do hodnoty 4 999 korun a v jejich prospěch hraje i nemožnost zveřejnit jejich podobu a popis. Po převzetí zlodějí policií jsou většinou totiž jen pokárání a dostanou blokovou pokutu. Není proto divu, že pracovníci ostrahy často ztrácí pro svou práci motivaci. (Co vás zaručeně zničí? Pravidelné drobné krádeže ve vašem obchodě, 2015)

Část poslanců se domnívá, že by se pětitisícová hranice pro stíhání zlodějí měla zvýšit na 10 000 Kč. Tímto krokem chtějí odlehčit přehlceným soudcům, o to více případů však bude muset řešit přestupková komise.

V následujících podkapitolách jsou popsána různorodá podvodná jednání, která jsou rozdělena podle toho, kdo je měl na svědomí (zákazníci, zaměstnanci, dodavatelé a ostatní případy). Většina případů je čerpána z dostupných archivních článků policie České republiky, či jiných důvěryhodných zdrojů.

1.7.1 Podvody ze strany zákazníků

- **Podvodník s obchodním duchem**

Na Jičínsku se mladý muž rozhodl vydělat na „obchodování“ s pracovním oblečením, bohužel na základě podvodu. Jak již bylo řečeno na začátku podvodu je plán. Mladík si prvně vyhledal vhodnou prodejnu s pracovními oděvy, která mu prodá zboží na fakturu. Poté tuto prodejnu minimálně dvakrát navštívil a v obou případech nakoupil pracovní oblečení v hodnotě 14 000 Kč. Na zboží mu byla vystavena faktura, kterou následně neuhradil a nakoupené zboží pod cenou prodával dál. V tomto případě byla chyba i na straně podniku, jelikož si zpětně neověřila platnost fakturačních údajů. (Není obchod, jako obchod, 2016)

- **Žena nakupovala na dluh**

Další případ, opět z Jičínska. Třiatřicetiletá žena minimálně v osmi případech přemluvila majitelku místního obchodu, aby jí dala nákup na dluh. Nalhala jí, že nemá dostatek peněz, ale že nutně potřebuje potraviny pro nemocného syna. Samozřejmě pokaždé slibovala, jak příště dluh uhradí, což nebyla tak úplně pravda. Z dlužné částky, která se vyšplhala až na 7 200 Kč žena splatila pouhých 300 Kč. Dotyčná žena byla obviněna z přečinu podvodu a hrozí jí až dva roky vezení. (Obchod není spížirna, 2016)

- **Krádež drogistického zboží**

V Praze na Letňanech pachatelka ukradla v drogerii přes třicet balení pleťových krémů a jiné kosmetiky. Zboží si nejprve vkládala do příručního košíku, ze kterého ho poté přemísťovala do vlastní kabelky a prodejnu opustila bez placení. Škoda byla vyčíslena na více než 10 000 Kč. Žena byla dopadena a probíhá s ní úkon trestního řízení a v případě odsouzení jí hrozí odnětí svobody až na 2 roky. (Krádež kosmetiky, 2019)

- **Muž kradl v pražských obchodech kila pistácií**

Od poloviny září roku 2019 dokázal muž ukrást ze dvou pražských prodejen 30 kilogramů pistácií, čímž prodejnám způsobil škodu ve výši 12 tisíc Kč. Pistácie si z prodejny odnesl přímo v bedýnce, kde byly uloženy, nebo oříšky napěchoval nákupní tašky. Muže se po zveřejnění případu v médiích podařilo dopadnout a hrozí mu odnětí svobody až na dva roky. (Pistáciový fantom zadržen, 2019)

- **Majitel ostrova podváděl v obchodech**

V roce 2019 byl zatčen za opakované podvody v supermarketu Kmart Američan Andrew Lippi, který je majitelem ostrova nedaleko Floridy v hodnotě 8 milionů dolarů. Lippi si

například koupil v prodejně kávovar, který později vrátil a žádal vyplacení peněz. Prodavač pak v krabici místo reklamovaného zboží našel míč. Muž se později do obchodu vrátil znovu, aby koupil další kávovar a žárovky v hodnotě 105 dolarů. Kávovar druhý den opět vrátil, při kontrole obsahu krabice prodavač zjistil, že se v krabici dražšího nového kávovaru nachází ten starší a původní žárovky vyměnil za levnější. Podle zprávy o zadržení Lippi detektivům řekl, že prodavač musel tušit, že v krabici žádný kávovar není kvůli její váze. Rovněž pronesl, že žárovky vrátil, protože si uvědomil, jak jsou předražené. Muž byl obviněn z krádeže a vsazen do vazby, ze které byl nakonec propuštěn. Sám řekl, že vznesené obvinění z krádeže je „komplikované“ a více se k němu nechce vyjadřovat. (Man who stole \$300 from Kmart recently bought \$8 million island, police say, 2019)

- **Žena se před zatčením za krádež ukrývala ve stropní krytině**

Zatčení se zvláštním způsobem bránila Američanka Kristina Perkins. Žena kradla v obchodě s potravinami, kdy svůj nákupní košík naplnila zbožím (především šlo o hračky, make-up a sladkosti) v hodnotě 58 dolarů. Následně se zbožím zmizela na toaletu, což se nezdálo manažerovi pobočky a rozhodl se ženu zkontrolovat. Vstup na toalety mu ztížily odpadkové koše, které žena použila jako barikádu. Nakonec se dovnitř dostal, kde si všiml, že ve stropě chybí několik krytů a že žena zmizela. Manažer zavolal na místo policii, ta prodejnu evakovala a po několika hodinách našla ženu ve stropě prodejny. Zlodějka byla na místě zatčena a obviněna ze zločinu krádeže, držení drog a odporování obchodníkovi. Perkins tímto svým chováním způsobila na prodejně škodu ve výši 5 000 dolarů za poškození střechy, vzduchotechniky a sádrokartonu. (Florida woman climbs into Big Lots ceiling to avoid shoplifting arrest, 2019)

- **Žena chtěla ve spolupráci s pokladní ukrást zboží v hodnotě 14 tisíc Kč**

V Ústí nad Labem chtěla zákaznice ve spolupráci s pokladní odnést část zboží bez zaplacení. Do košíku žena vkládala téměř vše, co jí přišlo pod ruce, na pokladní pás vyskládala všechno zboží, pokladní namarkovala jen část. Podezřelá vše uložila do nákupních tašek a chystala se prodejnu opustit. Při tom jí ale zastavila ostraha prodejny. Celková částka za veškeré zboží se vyšplhala na 14 633 Kč. Obě ženy jsou podezřelé z trestného činu krádeže, hrozí jim odnětí svobody na 2 rok a zákaz činnosti. (Podvod u pokladny nevyšel, krádež zboží za 14 tisíc překazila ostraha supermarketu, 2019)

- **Žena vypila ve zkušební kabince šest piv a odešla bez zaplacení**

Policie z Lathropu v Kalifornii zveřejnila případ, kdy zlodějka naplnila svůj nákupní košík oblečením a balením o šesti pivech. Poté se zavřela v jedné ze zkušebních kabinek a strávila více než hodinu pitím zmíněných piv. Po zkonsumování piv obchod opustila i s oblečením bez zaplacení. Škoda byla vyčíslena na 200 dolarů. Zlodějka byla obviněna za drobnou krádež, fyzické násilí a odpor při zatýkání. (Woman guzzles down 6-pack of beer inside Target dressing room, steals \$200 in merchandise, 2019)

- **Dva muži v době nouzového stavu kradli europalety**

Usnesení o zahájení trestního stíhání si v březnu 2020 vyslechli dva muži. Dvojice v noci z volně přístupného areálu nákupního centra opakovaně kradla europalety. Celkem ukradli 75 europalet v hodnotě téměř 14 tisíc Kč. Pro přepravu palet použili nákladní vozidlo. Ve stejný den o několik hodin později se na místo krádeže vrátili a chtěli znovu krást. To se jim tentokrát již nepodařilo, jelikož je na místě zadržela policie. Jelikož se trestného činu dopustili v době vyhlášení nouzového stavu, hrozí oběma mužům trest odnětí svobody až na 8 let. (Zloděje nezastavilo ani vyhlášení nouzového stavu, 2020)

- **Muž ukradl drogistické zboží v době nouzového stavu**

I zloději z Jablonce hrozí trest odnětí svobody až na osm let, jelikož se rozhodl krást v době vyhlášení nouzového stavu. Muž odcizil v obchodě tablety do myčky, pleny a deodorant v celkové hodnotě 660 Kč. Zloděj uložil zboží do pojízdné tašky, se kterou prošel kolem pokladen a zamířil k východu z prodejny. Tam se setkal s odporem ze strany ostrahy. Muž se v tu chvíli rozhodl pro útěk, a dokonce nakopl pracovníka ostrahy do břicha, aby jej setřásl. Ještě v ten den muže policie vypátrala. (Ukradl dětské pleny, deodorant a tablety do myčky, 2020)

- **Muž po odhalení krádeže nabízel policistům úplatek**

V srpnu 2018 byl v mladoboleslavském obchodě dopaden muž jakožto pachatel drobné krádeže. Muž navíc nabízel přivolaným policistům úplatek ve výši 10 tisíc Kč, když řešení krádeže urychlí a nebudou se zabývat zbytečným papírováním. I přes to, že ho policisté poučovali o tom, že se dopouští dalšího trestného činu, zvýšil výši úplatku celkem na 15 tisíc Kč.

Tímto svým chováním si zloděj zadělal na další zbytečné problémy. Krádež samotná by se totiž na místě vyřešila blokovou pokutou, zatímco trestný čin úplatek se řeší už

před soudem. Za podplácení úřední osoby hrozí obviněnému trest odnětí svobody na dobu 1 až 6 let. (Drobnou krádež v obchodě patnáct tisíc nesmázlo, 2018)

- **Muži během otevírací doby ukradli z pokladny hotovost**

V červnu 2019 v centru Prahy došlo ke krádeži hotovosti z pokladny. Krádež probíhala tak, že do obchodu přišli dva muži a ti si začali prohlížet zboží v zadní části obchodu. Oba předstírali zájem o zboží, a tak požádali prodavačku o radu s nákupem košile. Ta tedy opustila své místo za pultem a šla pomoci jednomu z mužů s výběrem košile, zatímco se druhý muž vytratil z dohledu a během několika vteřin stihl sebrat všechny bankovky vyšší hodnoty z pokladny. Z kasy zmizelo celkem 16 tisíc Kč. (Krádež ve vteřinách: Kamera zachytila podezřelé v pražském obchodě, 2019)

1.7.2 Podvody ze strany zaměstnanců

- **Podvod ve skladu s alkoholem v Číně**

Případ z roku 2012 spadá do první skupiny. Přední zahraniční distributor alkoholických nápojů v Číně si najal auditorskou společnost, aby mu vyčíslila hodnotu skladových zásob. Tento proces vyžaduje započítání každé položky na skladě a ocenění ve vlastních nákladech. Auditori využili metod datových analytik a ověření fyzickou inventurou (metody běžné v Číně). (Inventory fraud case study China, 2012)

Během inventarizace bylo odhaleno, že některé výrobky byly nahrazeny padělkami. Dále bylo odhaleno, že některé výrobky označené jako nevhodné k prodeji či poškozené, byly ve skutečnosti prodávány na černém trhu. (Inventory fraud case study China, 2012)

Počet transakcí „bez prodeje“ byl vysoký, společnost dokonce zažila situaci, kdy nastal nedostatek hotovosti. Nesprávnosti ve skladech samozřejmě způsobily chyby v čistém příjmu i hrubém zisku. (Inventory fraud case study China, 2012)

Auditorská společnost vyčíslila škodu v hodnotě 125 000 \$ (cca. 2,9 mil. Kč). Společnost ztratila dobré obchodní příležitosti, jelikož si i samotní zákazníci stěžovali na špatnou kvalitu lahví vína a likérů. Ve společnosti došlo především k selhání systému řízení a managementu jako celku. Hlavními viníky byl identifikován Sales Manager a jeho tým. Nový tým musel strukturovat inventář zcela od nuly a změnit systém zásob tak, aby byl co nejlépe chráněn před podvodem. Mezi tyto změny patřila instalace kamerového systému a nábor nových zaměstnanců. Dále společnost vytvořila systém odměn, kdy je odměněn zaměstnanec, který odhalí krádež a má k tomu důkaz. (Inventory fraud case study China, 2012)

- **Trojice mužů kradla holicí strojky ve skladu**

Další případ krádeže ve skladech ze strany zaměstnanců byl odhalen v únoru 2019 na Teplicku. Dva muži svými činy způsobili podniku škodu za miliony korun. Krádeže probíhaly v listopadu roku 2018, kdy si ze skladu postupně odvezli celé palety krabic s holicími strojky, holicími štětkami, žiletkami a pěn na holení. Toto nakradené zboží jim pomohl z areálu podniku vyvézt další spolupachatel, který zajišťoval dopravu mezi podnikem a skladem. Odcizené zboží měli pachatelé poschovávány ve sklepech a garážích. Po zadržení se podezřelí muži ke všemu přiznali a několik desítek krabic s odcizeným zbožím vyšetřovatelům vydali, kdy hodnota navráceného zboží dosáhla hodnoty téměř pět milionů korun. Trojice mužů byla obviněna z krádeže a hrozí jim v případě odsouzení až osm let ve vězení. (Krádež ve skladu na Teplicku, 2019)

- **Velice pilná prodavačka**

Jeseničtí kriminalisté v roce 2009 obvinili prodavačku v potravinách z trestného činu zpronevěry. V období od 26. listopadu 2008 až 25. března 2009 si díky minusovým odečtům zboží na pokladně přišla na neuvěřitelných 225 000 Kč. Na podvod přišla až účetní podniku, které se takové velké množství odečtených částek nepozdávalo, a proto nařídila v prodejně inventuru, při které se na vše přišlo. (Prodavačka zpronevěřila skoro čtvrt milionu korun, 2009)

- **Podvod s vratnými obaly I**

Na Českobudějovicku si obvinění vyslechl i čtyřicetiletý muž, který v době spáchání podvodu pracoval jako skladník vratných obalů. V období od července do září roku 2015 vystavil minimálně dvě desítky smyšlených dokladů o výkupu vratných obalů i přes to, že žádné obaly ve skutečnosti vykoupené nebyly. Tyto doklady si následně nechávala od společnosti proplácet, čímž si přišel na bezmála 82 000 Kč. (Podvod s vratnými obaly, 2015)

- **Zaměstnanec si sám vystavil dobropis**

Kreativní byl i muž z Brna, který v obchodním domě běžně zastával pozici pokladního a výjimečně zastupoval zaměstnance na informacích, kde se řeší reklamace. Muž využil příležitosti, sám si vystavil dobropis na fiktivní vrácené zboží v hodnotě 7 500 Kč a částku si nechal později proplatit. Jeho čin odhalila inventura a vedení obchodního domu

se obrátilo na policii. Z vyšetřování vyplynulo, že se nejednalo o jeho první pokus, jelikož byl v minulosti za podobné jednání již odsouzen. (Pracovník k nezaplacení, 2018)

- **Podvod s vratnými obaly II**

Ještě více kreativní byl muž pracující rovněž v obchodním centru v Plzni jako údržbář automatu na výkup lahví a přepravek. Při jedné z údržeb položil na pás přepravku plnou pivních lahví, která již byla vrácena a zjistil, že mu automat vydá doklad na peníze. S tímto postupem pokračoval ve svém činu od konce roku 2010 až do února 2011. Za vystavěné doklady si nechával vyplatit peníze či nakupoval zboží. Škoda způsobená jeho činem byla vyčíslena na více než 7 000 Kč. (Podváděl v obchodě, 2011)

- **Zaměstnanec Škody kradl airbagy a volanty**

Z krádeže desítek volantových airbagů a několika volantů je podezřelý zaměstnanec závodu Škoda Auto v Kvasinách. Auto součástky kradl muž od prosince 2018 až do poloviny ledna 2019 a následně je prodával na internetu, ale i osobně. Případ objasnila policie ve spolupráci s bezpečnostním útvarem závodu.

Další čin v automobilce Škoda se v roce 2016 týkal krádeže řídicí jednotky, zámků a parkovacích systémů za více než 0,5 milionu Kč. V roce 2015 kriminalisté dopadli dva Poláky, kteří byli zaměstnanci závodu. Ti si odsud odnesli auto součástky z montážní linky v hodnotě více než 2 miliony Kč. (Zaměstnanec Škody kradl airbagy a volanty z luxusních modelů aut, 2019)

- **Zaměstnanec Samsungu odcizil 8 474 smartphonů**

Zaměstnanci společnosti Samsung se podařilo během dvou let odcizit 8 474 smartphonů, ke krádeži využíval svého postižení. Před opuštěním sídla společnosti musí každý zaměstnanec projít skenerem detekujícím elektroniku. Dotyčný díky svému postižení přes detektor nemusel, jelikož se do něj se svým invalidním vozíkem nevešel.

Ačkoli byl počet ukradených zařízení vysoký, společnost si za tuto dobu ničeho nevšimla. Na krádež se přišlo ve chvíli, kdy se ve Vietnamu začaly prodávat dosud nepředstavené modely smartphonů. Lee si dle odhadů tímto svým konáním přišel na bezmála 800 milionů jihokorejských wonů (15,5 milionů Kč). Tyto prostředky využíval pro splácení dluhů z gamblerství, kde se ovšem zadlužil na 900 milionů wonů (18,6 milionů Kč), tudíž ani tak svůj dluh nedokázal splatit. (Samsung employee in wheelchair arrested for stealing 8 474 smartphones, 2017)

- **Člen ostrahy kradl v obchodě, který sám hlídal**

V kladenském obchodním centru pojal expert na prevenci ztrát a bezpečnosti podezření na určité nekalosti. V Tesco z regálů se totiž opakovaně ztrácely položky nezanedbatelné hodnoty. Po zhlédnutí kamerových záznamů zjistil, že v obchodě kradl člen ostrahy a kontaktoval proto policii.

Dotyčný při první krádeži odcizil oblečení, hračky, motorový olej a brusky, to vše v hodnotě necelých 7 tisíc Kč. Po měsíční odmlce si z obchodu odnesl dětskou obuv a lego stavebnice v hodnotě 7,5 tisíce Kč. Muži nejspíš narostlo sebevědomí, jelikož při poslední lupu ukradl i 4 kusy elektroniky do domácnosti, další hračky a potraviny za skoro 14 tisíc Kč.

Celková škoda byla vyčíslena na bezmála 30 tisíc Kč. Zboží bez problémů pronášel přes vchod pro zaměstnance a následně jej osobně prodával. Nyní mu hrozí až dva roky odnětí svobody. (Člen ostrahy nakradl v kladenském Tesco zboží za 30 tisíc, 2019)

- **Zaměstnanci ze skladu kradli celé krabice se zbožím**

Na policii se obrátili vedoucí středočeského logistického centra, ze kterého už téměř rok mizelo zboží (především elektronika). Kriminalistům bylo okamžitě jasné, že čelí organizované skupině. Jak organizovaná skupina fungovala, sledovali kriminalisté několik měsíců, monitorování se účastnilo 130 policistů. U 16 osob byla provedena domovní prohlídka a dále bylo provedeno 10 prohlídek mimo jejich domovy. Při prohlídkách policisté zajistili více než 1 000 ks zboží, finanční hotovost ve výši 0,5 milionu Kč a tři luxusní vozy. Celkem bylo obviněno osm osob. (Ze skladu skoro rok mizelo zboží. Zaměstnanci kradli celé krabice, 2017)

- **Nový zaměstnanec ukradl hotovost, zaměstnavatel nezná ani jeho totožnost**

Policisté z Connecticutu zveřejnili případy, kdy zaměstnanec čerpací stanice při noční směně, na které byl poprvé sám, ukradl více než 17 tisíc dolarů v hotovosti a zboží. Majitel při kontrole stanice skrz mobilní aplikaci napojenou na kamerový systém zjistil, že v čerpací stanici není žádný zaměstnanec. Po tomto zjištění se okamžitě na stanici vydal a zjistil, že nový zaměstnanec ukradl loterijní losy, 89 kartenů cigaret a hotovost, vše v celkové výši 17 183 dolarů. Krom toho nově najatý zaměstnanec do personálních dokumentů uvedl nepravdivé informace, takže majitel nemá sebemenší tušení, koho

vlastně zaměstnával. (Police say new hire steals \$17,000 and then disappears, boss doesn't even know his name, 2020)

- **Zaměstnanec účetního oddělení podváděl pomocí lappingu**

Forezní účetní byli najati obchodem s potravinami, aby pomohli při vyšetřování podvodu, který byl údajně spáchán zaměstnancem pracujícím v jejich účetním oddělení. Toto podezření se nakonec potvrdilo. Zaměstnanec, který byl zodpovědný za zaznamenávání plateb zákazníků do účetního systému v průběhu několika let realizoval tzv. lapping pohledávek (uhrazení pohledávky jinou pohledávkou a částku z té původní si podvodník ponechá, na konci roku bývá pohledávka odepsána jako nedobytná). Vyšetřovací tým připravil zprávu pro policii zachycující celý systém podvodu a kvantifikaci škody. Součástí zprávy jsou i rozhovory s majitelem a dalšími zaměstnanci v účetním oddělení. Zaměstnanec byl obviněn z trestného činu podvodu a odsouzen k probaci a úhradě škod. (Employee Fraud – Grocery Store, 2017)

- **Finanční manažer zpronevřil 2 miliony dolarů**

Supermarketový gigant Coles obvinil jednoho ze svých finančních manažerů Aarona Baslangica ze zpronevěry téměř 2 milionů dolarů převodem peněz ze společnosti a snažil se je zakrýt podvodnými e-maily. Nejvyšší soud schválil zmrazení podvodnickových aktiv, včetně peněz na bankovních účtech pod jeho jménem.

Dokumenty podané u nejvyššího soudu Victoria ukazují, že první z několika pochybných transakcí před přechodem na nový platební systém. Vedoucí podnikové bezpečnosti, Cameron Newell, prohlásil v čestném prohlášení, že se vyšetřuje 13 plateb provedených mezi 13. únorem a 4. červencem 2019, které se pohybovaly mezi 52 532 dolary až 304 319 dolary. Celková suma byla vyčíslena na 1,93 milionu dolarů a celou tuto částku rozeslal na účty několika společností. Newell uvedl, že platby byly označena jako podezřelé z několika důvodů, včetně toho, že některé nebyly ani podloženy fakturou nebo byla faktura zaslána z Baslangicova soukromého e-mailu.

Generální ředitelka Coles Online Karen Donaldsonová která s manažerem ve společnosti úzce spolupracovala, byla informována o 6 podvodných e-mailech, které ukazovaly, že schvaluje Baslangicovy žádosti o provedení plateb nad 75 tisíc dolarů různým třetím stranám. Donaldsonová potvrdila, že o žádných e-mailech neměla ani páru a že žádné platby neschvalovala. (Coles accuses finance executive of \$2 million fraud, 2019)

- **Zaměstnaný pár v obchodu pral špinavé peníze a kradl**

Zaměstnankyně supermarketu Asda v Yorku byla s přítelem obviněna z praní špinavých peněz, krádeží a podvodů v hodnotě více než 750 000 liber. Praní špinavých peněz se týká 40 bankovních účtů, v supermarketu dále kradla hotovost a měla v držení dárkové vouchery do supermarketu v hodnotě 200 000 liber. Její přítel byl obviněn ze čtyř přestupků praní špinavých peněz. Takto získané peníze pár využíval k financování jejich bohatého životního stylu, včetně nákupu rekreačních domů na soustroví Scilly. (York Asda supermarket worker arrested over £750k fraud, 2010)

- **Žena rušila prodeje a ponechávala si hotovost**

Ann Kane z Belfastu byla obviněna z podvodného jednání v obchodě s módou, kde pracovala. Podvod zahrnoval přijímání hotovosti ze zrušených obchodů po dobu tří let. Dotyčná vždy prodej v obchodě zrušila a hotovost si vzala, škoda byla vyčíslena na 30 783 liber. Žena za svůj čin stala před soudem a byla obviněna z podvodu. (Belfast woman accused of £30k Abbey Centre fashion store fraud, 2019)

1.7.3 Podvody ze strany dodavatelů

- **Falešný dodavatel**

Karlínští policisté v loňském roce vyšetřovali podvod vykonaný falešným dodavatelem. Dotyčný obviněný bez jakýchkoliv pochybností namluvil pracovníkům obchodů, že jim dovezl objednané zboží. Dokonce před nimi i telefonoval s majiteli prodejen a oslovoval ho familiárně křestním jménem. Tomu rovněž řekl, že je na místě se zbožím a že to zboží stačí zaplatit. Zaměstnanci mu jeho konání uvěřili a bez problémů mu požadovanou částku vyplátili. Rádoby dodavatel s vyplacenou částkou odešel do auta pro fakturu a zboží. Avšak čekali marně. O tom, že se chytli do pastí podvodníkovi zaměstnanci odhalili až po hovoru s majiteli, který o žádné dodávce zboží nic nevěděl. Celková škoda se vyšplhala na bezmála 10 000 Kč. (Falešný dodavatel zboží, 2019)

- **Drahý nákup másla**

V období paniky kolem zdražování másla, se rozhodla podnikatelka v oboru mlékárenství využít výhodné ceny této komodity na internetovém obchodě, kde nakoupila zboží v hodnotě 50 000 Kč. I přes opakované ujištění dodavatele zásilku vůbec neobdržela. Po měsíčním vyjednávání dodavatel přestal komunikovat a zaplacenou finanční částku jí nevrátil. Vzhledem k výši škody hrozí podvodníkovi až tříleté vězení. (Máslo ženu vyšlo na 50 tisíc korun, 2017)

- **Podvodná kamionová přeprava**

Celkem čerstvým případem na poli krádeží a podvodů je kauza týkající se mezinárodního zlodějského gangu, který kradl luxusní elektroniku, pneumatiky, alkohol a jiné spotřební zboží. (Podvodné kamiony odvezly zboží za desítky milionů, 2019)

Využívali k tomu poměrně novou metodu, policie ji pojmenovala jako tzv. podvodnou kamionovou přepravu. Tato metoda je celkově na vzestupu, v roce 2017 kriminální policie zaznamenala 12 případů, v roce 2018 to bylo 18 případů a letos v srpnu už 15, přičemž se policii povedl usvědčit tři organizované skupiny. (Podvodné kamiony odvezly zboží za desítky milionů, 2019)

Metoda spočívá v tom, že organizovaná skupina koupí přepravní společnost s již zavedenou značkou a tu pak ke krádežím využívá. Tato skupina navíc své dopravní automobily před nakládáním zboží opatřila falešnými registračními značkami. Poté co automobily opustily areál, namontovali pracovníci zpět pravé značky. Dále disponovali falešnými doklady totožnosti a falešnými přepravními doklady. Obrana proti tomuto postupu ze strany výdejců zboží je téměř nulová. (Podvodné kamiony odvezly zboží za desítky milionů, 2019)

Společnost zpočátku provozovala svou činnost bez problémů a své zakázky poctivě plnila, aby si získala důvěru v očích zákazníků. Později začalo docházet k odcizení zboží z Německa, to se přechovávalo v České republice a odsud se přesouvalo dál. Zákazníci volající po svém právu narazili, jelikož nebylo možné společnost, jakkoliv kontaktovat. Škoda je prozatím vyčíslena na 48 milionů korun a pětici cizinců hrozí až desetiletý trest za podvody a padělání veřejných listin. (Podvodné kamiony odvezly zboží za desítky milionů, 2019)

1.7.4 Podvody ze strany obchodů a obchodníků

- **Fiktivní faktury klenotníka z Polska**

V Polském Lublinu letos v dubnu krajská prokuratura provedla vyšetřování podvodu za období od ledna 2014 do února 2015 ve výši 7 milionů zlotých. Padlo zde obvinění 24 osob za účast v organizované zločinecké skupině, podvody, praní špinavých peněz a daňové trestné činy. (Aresztowany za wyłudzenie podatku VAT, 2019)

Šetření započalo na popud oznámení podané v srpnu roku 2015 ředitelem UKS (Úřad daňové kontroly) na základě zjištění vyplývajícího z daňového auditu provedeného podnikateli v klenotnictví z Lublinu. (Aresztowany za wyłudzenie podatku VAT, 2019)

Analýza shromážděných důkazů ukazuje, že v období od ledna 2014 do února 2015 zaznamenal tento daňový poplatník ve svém účetnictví 112 faktur za nákup kovového, zlatého či stříbrného granulátu od šesti dodavatelů z celé země v celkové brutto hodnotě 54 milionů zlotých, včetně více než 10 milionů zlotých na DPH. Jak již bylo řečeno, tyto transakce byly fiktivní a faktury byly vydány tzv. „naprázdno“. (Aresztowany za wyłudzenie podatku VAT, 2019)

Zároveň společnost v tomto období prodávala zlato a stříbro subjektu z Belgie. Celková hodnota těchto dodávek belgickému příjemci tvořila téměř 12 milionů EUR. V důsledku těchto transakcí vydal hospodářský subjekt celkem 39 faktur dokládajících dodání uvnitř společenství se sazbou 0 % DPH. (Aresztowany za wyłudzenie podatku VAT, 2019)

Výše uvedený postup sloužil k nespolehlivému vypořádání DPH, skutečná škoda byla vyčíslena ve výši 7 milionů zlotých a dodatečně bylo zabráněno škodě ve výši 1,5 milionů zlotých. Platba poslední transakce byla totiž zadržena rozhodnutím UKS. (Aresztowany za wyłudzenie podatku VAT, 2019)

- **Kauza levneelktro.cz v Českých Budějovicích**

V červnu 2016 se do hledáčku jihočeských celníků a finančního úřadu dostal e-shop levneelktro.cz. Společnost dle vyšetřovatelů již od roku 2013 získávala zboží z jiných států Evropské unie a promyšlenými účetními machinacemi a převody přes různé společnosti manipulovala s výší DPH. (E-shop získal podvody s DPH desítky milionů korun, 2016)

Správce daně postupoval při vyšetřování této kauzy až poněkud nestandardně, rozhodl se totiž společnosti odpojit datový server a připravil ji tak o přístup k veškerým datům. Tento zásah ovšem nejvyšší správní soud označil za nezákonný se závěrem, že není možné odeprít společnosti přístup k datům potřebným pro případnou obhajobu. Finanční správa vůbec za poslední rok sklízí vlnu kritika za „šikanózní“ metody a soudy se případné křivdy snaží zpětně vyřešit. Ale zpět k případu. (Šikanózní metody finanční správy, 2018)

V červenci se do vyšetřování vkládá policie, kdy kriminalisté vyšetřují případ pro krácení daňové povinnosti. Dle jejich odhadu e-shop způsobil státu škodu ve výši 42,5 milionu Kč. V srpnu bylo s e-shopem zahájeno insolvenční řízení, kdy nakonec v listopadu

společnost skončila v úpadku. Spolumajitel společnosti Elektra PV tvrdí, že e-shop byl do podvodu vtažen nevědomky a vlastně se i sám stal obětí. Některý z dodavatelů totiž při obchodování s levneelektro.cz neodvedl DPH a tato povinnost následně dopadla na vyšetřovanou společnost. V prosinci bylo vydáno obvinění čtyř osob, kdy hlavní postavou je jednatel společnosti Elektra PV. Od února 2017 bylo rozhodnuto o prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Jiné rozsudky nejsou dosud známy. (Podvodníkem snadno a rychle, 2017)

- **Falešná sleva ve francouzském supermarketu**

Ve francouzském supermarketu bylo odhaleno podvodné jednání vůči zákazníkům. Slevová akce na sýr z původních 2.39 eur na 1.82 eur je jistě na první pohled lákavá. Bohužel je to klam. Pokud si zákazník cenovky zkontroluje z blízka zjistí, že původní cena 2.39 eur je za 250 g balení, zatímco za 1.82 eur je nabízeno jen 150 g balení. „Zlevněný“ sýr tak nakonec vyjde zákazníka draž, než za původní cenu (cena za kilogram u původní ceny je 9.56 eur, zatímco u „zlevněného“ vyjde 1 kilogram na 12.13 eur). Produkt tedy ve skutečnosti vůbec nebyl zlevněný, jen se změnilo jeho balení. (Supermarchés: l'énorme fausse promo dévoilée par 60 Millions de consommateurs, 2014)

Obrázek 5 Slevový podvod v supermarketu ve Francii

Zdroj: Převzato z <https://www.planet.fr/conso-supermarches-lenorme-fausse-promo-devoilee-par-60-millions-de-consommateurs.552011.1404.html>

- **Podvody se nevyhnuly ani společnosti Panasonic**

Dle komise pro cenné papíry a směnu, se americká dceřiná společnost Panasonic, Panasonic Avionics Corporation – poskytovatel zábavných a komunikačních systémů za letu, nabídl lukrativní konzultační pozici vládnímu úředníkovi státní letecké společnosti, výměnou za pomoc společnosti při získávání a udržování obchodních příležitostí

s leteckou společností, o kterých v té době vyjednával. (Panasonic hit with \$143m penalty, 2018)

V době organizování úplatkářství, společnost Panasonic Avionics Corporation vyjednávala s leteckou společností dvě dohody v hodnotě více než 700 milionů dolarů. Společnost si nakonec konzultačního úředníka ponechala a zaplatila mu více než 875 000 dolarů za pozici, která v podstatě vyžadovala jen minimální pracovní nasazení. (Panasonic hit with \$143m penalty, 2018)

Dále bylo zjištěno, že společnost podvodně nadhodnotila zisk před zdaněním a čistý příjem předčasným uznáním výnosů ve druhém čtvrtletí roku 2012 ve výši více než 82 milionů dolarů. Podvodu bylo dosaženo tak, že dceřiná společnost ukončila dohodu s leteckou společností a poskytla auditorovi Panasonic Avionics Corporation zavádějící informace. (Panasonic hit with \$143m penalty, 2018)

Komise nakonec uvedla, že Panasonic disponuje nedostatečnými interními účetními kontrolami a nevede přesné účetnictví v souvislosti s údajnými konzultanty, které si dceřiná společnost ponechává, jakož i obchodní agenty k získávání obchodů od jiných státních leteckých společností. (Panasonic hit with \$143m penalty, 2018)

Panasonic připustil porušení opatření proti úplatkářství, spáchání podvodů a problémy s vnitřní účetní kontrolou. V této souvislosti americké ministerstvo spravedlnosti oznámilo, že společnost Panasonic Avionics Corporation zaplatí pokutu ve výši více než 137 milionů dolarů. (Panasonic hit with \$143m penalty, 2018)

- **Autosalony držely kartelovou dohodu**

NH Car za účast v kartelu s Auto Bílek dostal pokutu 4,5 mil. Kč, Auto Bílek ve výši 83 tisíc Kč. Autosalony v období od 2012 až 2014 mezi sebou konzultovaly nabídky do tří výběrových řízení vyhlášených Českou školní inspekcí a předpřipravené nabídky na obnovu autoparku podávaly. Tímto konáním narušily hospodářskou soutěž. (Autosalony držely kartelovou dohodu. Zaplatí 4,5 milionu pokutu, 2017)

- **Obchodní řetězec lákal na slevy, téměř žádné akční zboží neměl skladem**

V departmentu Oise ve Francii lákal slevami zákazníky k nákupu obchod Hyper U. Jeden ze zákazníků projevil zájem o akci a obchod navštívil. Nákup se bohužel nezadařil, jelikož téměř žádné zlevněné zboží nebylo skladem a dle zaměstnanců ani až do konce akce naskladněno nebude. Zákazník toto jednání nahlásil na odbor ředitelství ochrany

obyvatelstva. Do obchodu se vydal i jeden z inspektorů, přičemž zažil úplně to samé. Na místě dále zjistil že z celkového počtu 174 zlevněných produktů jich 92 není vůbec skladem.

Společnost byla předvolána k soudu v Beauvais a jejich propagovaná „slevová“ akce byla shledána nezákonnou. Jedná se totiž o jednu z klamavých technik obchodní praxe. Obchodníci totiž počítají s tím, že pokud propagované zboží není dostupné, tak si zákazníci koupí zboží jiné a nezlevněné. Obchod se bránil tím, že není možné mít dostatečné zásoby ve všech obchodech v rámci velké celostátní akce. Soud přes to uznal obchod vinným a uložil mu pokutu ve výši 50 tisíc eur. (Oise: la folle arnaque d'un supermarché avec de fausses promotions, 2018)

- **Tesco ve Velké Británii mátló zákazníky zastaralými cenovkami**

Reportér BBC se vydal do obchodů britského řetězce Tesco a zjistil, že dvě třetiny z obchodů (uvádí se čísla 33 z 50 obchodů) neodstranily časově omezené akce na zboží. Zákazníci tedy u pokladny nakonec za zboží zaplatili původní cenu, nikoli uvedenou akční. V regálu byla například nabízena schwarzwaldská šunka v ceně 2 kusy za 1 libru (původní cena za kus 85 pencí), u pokladny však bylo zákazníkovi naúčtováno 1.70 liber. Prodáváči tuto chyby uznávali, jeden z nich situaci vysvětlil tím, že nemají dostatek zaměstnanců. Mluvčí řetězce přislíbil, že se na kontrolu označení zboží určitě zaměří. Z Tesca v Birminghamu však ani po měsíci falešné označení slevy nezmizelo. (Tesco customers overcharged by out-of-date offers, 2017)

- **Používání podnákupních cen v obchodech**

Obchody s potravinářským zbožím mezi sebou vedou konkurenční cenový boj. Používání podnákupních cen má však negativní dopad i na státní pokladnu. Prodávání zboží za cenu nižší, než byla cena pořizovací je totiž v rozporu se zákonem o daních z příjmů. To platí i při tzv. letákových akcích, kdy supermarketky samy předkládají veřejnosti důkaz o porušení zákona. Tato manipulace je rovněž v rozporu se zněním zákona o DPH. Prodejní cena by se tedy správně měla odvíjet minimálně od ceny pořízení, nákladů na distribuci a přiměřeného zisku. V opačném případě obchody krátí své daňové odvody. Ministerstvo financí ČR se snaží v nynější době takové případy odhalovat. (RetailNews vol. 7, 2017)

- **Podvod s DPH na zahraniční turisty v Praze**

Podvodu se dopustil i minimarket v centru Prahy. Zboží bylo v první řadě předraženo (např. 1 banán za 40 Kč), hned na to následoval problém s výší DPH. Obchod si načítal DPH ve výši 330 Kč, ve skutečnosti měl zákazník zaplatit jen 36 Kč v rámci uvedené ceny, nikoli jako další položku na účtence. V tomto případě se ze strany obchodu jedná o jasnou past na zahraniční turisty. (Minimarkety v centru Prahy chtějí za malý nákup astronomické ceny, 2018)

Obrázek 6 Podvod v minimarketu

Zdroj: Převzato z <https://manipulatori.cz/podvod-minimarkety-v-centru-prahy-chteji-za-maly-nakup-astronomicke-ceny/>

- **U kasy je účtována jiná cena, než byla uvedena u zboží v regále**

Obchodní inspekce se v létě 2018 zaměřila na slevové akce v supermarketech. Během těchto akcí provedla více než 1 300 kontrol a na pochybení narazila v každém druhém případě. Rozdáno bylo 570 pokut, nejvyšší obdržel obchodní řetězec Ahold (1,7 milionů Kč).

Mezi nejčastější prohřešek patřila rozdílná cena uvedená v regálu u zboží a následně cena namarkovaná u kasy. V 70 případech nebyla nakupujícím vydána účtenka, ve více než 200 případech chyběla na účtence informace o cenách. Dle vyjádření obchodní inspekce chybují v tomto ohledu opakovaně stejně stejné řetězce. (Obchodní inspekce rozdala během výprodejů na 600 pokut. Největší dostala společnost Ahold, 2018)

- **Ahold přeplepal trvanlivost, Penny vydává zahraniční zboží za české**

Kontroloři Státní zemědělské a potravinářské inspekce odhalili v pražském obchodě společnosti Ahold potraviny, u kterých byly přeplepeny etikety s dobou trvanlivosti. Konkrétně se jednalo o sýry balené do potravinové folie, přes kterou bylo jasně vidět, že se na nich tvoří plíseň. S Aholdem bylo zahájeno správní řízení o udělení pokuty.

V penny marketu v Českých Budějovicích kontroloři odhalili klamavé označení „Česká kvalita“ u potravin z Polska a Slovenska. I v tomto případě bylo zahájeno správní řízení o udělení pokuty. (Ahold přeplepal trvanlivost, Penny dával visačku Česká kvalita na cizí produkty, 2012)

- **Podvodný e-shop se zdravotnickým materiálem**

V tomto případě, který je nyní dosti aktuální, se jedná o podvod ze strany e-shopu. Podvodníci si založili internetový obchod, kde nabízeli ochranné zdravotnické pomůcky. Ze strachu lidé nakupovali především respirátory a dezinfekce. K doručení zboží však nedocházelo. Během pár dnů, než byl obchod zablokován, se napálilo 200 nakupujících a škoda byla vyčíslena přes 750 tisíc Kč. (Na internetu nabízeli respirátory. Podvodníci si přišli na tři čtvrtě milionu, 2020)

- **Na Slovensku odhalen podvod s odvodem DPH u zboží z Číny**

Slovenské finanční správě se v květnu roku 2019 podařilo rozbít síť podniků podezřelých z daňových úniků. Případ se týkal několika prodejen na Slovensku se zbožím z Číny, kterým bylo vedeno účetnictví ve společném sídle v Bratislavě. Obchodníci vykazovali vysoký roční obrat, avšak odvod daně z přidané hodnoty byl minimální. Po zajištění účetních dokladů bylo zjištěno, že v účetnictví zahrnuli do daňových nákladů i účtenky placené v hotovosti od dodavatelů, kteří již svou činnost ukončili nebo s dotýčnými obchody nikdy neobchodovali. Tito „falešní“ dodavatelé se v každém kontrolovaném podniku opakovali. Daňový únik byl vyčíslen na 6 milionů eur. (Slovensko odhalilo daňové podvody při obchodech s čínským zbožím, 2019)

- **Odhalení stamilionového kráčení spotřební daně**

Karlovarská Kobra odhalila stamilionové kráčení daní z prodeje cigaret. Obviněný zástupce podniku prodával cigarety po tržnicích v Karlovarském kraji osobám, které neměly v souladu s živnostenským oprávněním vystavenou zákaznickou kartu firmy. Veškeré prodané zboží fakturoval na jména cizinců, kteří se v České republice už nevyskytovali a ani zde nepodnikali. Tímto za tři roky své činnosti připravil stát o téměř 38 milionů Kč. Muži za to hrozí až 10 let za mřížemi. (Karlovarská Kobra odhalila stamilionové kráčení daní. Za obchod s cigaretami zatím obvinila jednoho cizince, 2018)

- **Pražské obchody vědomě okrádají zahraniční turisty**

Pětice českých ekonomů se rozhodla provést průzkum u pražských obchodů. Vybraní figuranti byli vysláni do takových obchodů a při nákupu předstírali, že jsou cizinci nesztítí s českou měnou. Tudíž pro prodavače představovali snadný terč k obelhání. Figuranti záměrně vyvolávali situace, kdy jim mohl prodavač vrátit méně, než měl. Což se skutečně stalo v 21 procentech obchodů. Častěji, než ženy podváděli, ale i byli podváděni muži. Rovněž uvedli, že v centru Prahy hrozí třikrát větší riziko okradení než v jiných částech metropole. (Pětina pražských obchodů s potravinami podvádí cizince, ukázala studie českých ekonomů, 2019)

- **Karuselový podvod s toaletním papírem**

K daňovým únikům došlo ve zlínském kraji při obchodování s toaletním papírem. Během tří dnů podnik vypravil více než 40 kamionů s tímto zbožím. Zaměstnanci finančního úřadu z důvodu podezření zahájili daňovou kontrolu ve dvou podnicích, kam zboží ze Slovenska putovalo a odkud zase na Slovensko putovalo zpátky. Zboží nikdy nemělo skončit u zákazníků, nýbrž fungovalo jako nositel daňového úniku. Podniky při obchodech využívali bílých koňů a neexistující firmy. Škoda byla vyčíslena na 25 milionů Kč. (Podvodníci vozili toaletní papír na Slovensko a zpět, 2014)

- **Falešné slevy a chytáky českých obchodů**

V českých obchodech se zákazníci opakovaně setkávají s falešnými slevami, kdy obchodníci nejprve cenu uměle navýší a pak jí sníží v rámci „slevové akce“. A vzhledem k tomu, že Češi slevových akcí využívají hojně, manipulace s cenami se obchodům stále vyplácí. Další nekalou taktikou je upoutání zákazníka obrovským nápisem informujícím o slevě, ovšem vedle procentuální slevy je miniaturním písmem uvedeno „až“, případně

u cen zase „od“. Obezřetnost je na místě i při nákupu výhodných balení x+1 zdarma, jelikož na zmíněný jeden kus zdarma se dle některých obchodníků nemusí vztahovat právo na reklamaci. Pokud ale není možné jednotlivé kusy od sebe odlišit (který kus je zdarma), lze reklamovat každý kus zvlášť. (Novoroční výprodeje mají zelenou. Pozor na falešné slevy, 2020)

1.7.5 Shrnutí případů

Samozřejmě nelze dělat obecné závěry z uvedeného vybraného souboru případů, kterých je nasbíráno podstatně vyšší množství. Zde uvedené případy vycházejí z ilustrace založené na struktuře celkového souboru 150 případů. Ty odpovídají strukturou uvedeným 47 případům ze kterých vyplývá, že nejvíce spáchaných podvodů a krádeží v obchodním odvětví probíhá přímo na prodejnách a vůbec nezáleží na tom, zda v nich figurují zákazníci, zaměstnanci či samotné obchody. V rámci prodejen a skladů se nejčastěji jednalo o krádeže či manipulace s cenami. Do možnosti „ostatní“ spadají podvody týkající se krácení daní (DPH, spotřební daň), manipulace s účetnictvím obchodu, uplácení a byl zde popsán i jeden případ kartelové dohody autosalónů.

Tabulka 6 Kde nejčastěji docházelo k podvodům a krádežím?

Možnost	Počet případů
- Prodejna/obchod	29
- Sklad	6
- Ostatní	12

Zdroj: vlastní zpracování.

Z vybraných případů podvodů a krádeží jich nejvíce připadá na samotné obchody, na to hned následují zaměstnanci, zákazníci a na konec dodavatelé/odběratelé. To že jsou zaměstnanci na prvním místě, není nic zvláštního. Mají téměř nepřetržitý přístup k zásobám, jsou znalí pracovního prostředí a vědí, jaký systém kontrol na skladech či obchodě je prováděn. Navíc nejsou výjimkou organizované skupiny, do kterých mohou být zapleteni i zaměstnanci zajišťující dohled.

Tabulka 7 Kdo nejčastěji podváděl a kradl?

Možnost	Počet případů
- Zákazníci	12
- Zaměstnanci	15
- Dodavatelé/odběratelé	3
- Obchody a obchodníci	17

Zdroj: vlastní zpracování.

Dle sestaveného přehledu zákazníci nejčastěji kradli potraviny a drogistické zboží. Ukradené zboží si zloději pak ponechají pro vlastní potřebu či jej prodávají pod cenou dál.

Ve většině případů (pokud nešlo o recidivisty) byla zlodějům uložena od policistů pokuta a pokud byla vyčíslená škoda vyšší jak 5 000 Kč došlo ke sdělení obvinění z trestného činu krádeže, kdy jim hrozilo odnětí svobody na dva roky. V případě recidivistů se tresty zpřísnují a automaticky se jedná o trestný čin i přes to, že způsobená škoda nebyla nijak vysoká.

Dne 12. března 2020 vláda vyhlásila na území České republiky nouzový stav z důvodu šíření nákazy koronaviru. V tomto období byl omezen pohyb občanů a zároveň se zpřísnily tresty za určité trestné činy. Mezi tyto trestné činy spadaly i podvody, falšování účetnictví a krádeže. Za běžného stavu, když zloděj ukradl zboží například za 500 Kč mu hrozilo ve většině případů odnětí svobody na dva roky (jak vyplývá i z většiny případů popsaných výše). Za nouzového stavu mu za takový čin hrozilo od dvou do osmi let odnětí svobody.

Jak bylo řečeno v době nouzového stavu dochází k omezení pohybu občanů. Někteří zaměstnavatelé se tedy raději rozhodli své zaměstnance nechat pracovat z domova. Tito zaměstnanci by měli mít co nejlépe zabezpečena svá pracovní zařízení (notebook, služební mobil) aby nedošlo prostřednictvím kybernetického útoku k úniku citlivých informací či jejich případnému zneužití (může se jednat i o účetní data).

V tomto období vzrostl i počet podvodů souvisejících s prodejem ochranných prostředků. Některé obchody zase zneužily tísně občanů a zvýšily ceny těchto prostředků až do neuvěřitelných výšin.

Dopady vyplývající ze všech omezení rozhodně ochromí jak domácí, tak globální ekonomiku a je dost možné, že špatná ekonomická situace bude svádět podniky k podvodům. Ty si mohou vzájemně vypomoct vystavováním fiktivních faktur, aby daňová povinnost daně z přidané hodnoty byla co nejnižší. Nebo jako za poslední hospodářské krize budou stoupat i počty pojistných podvodů. Některé podniky budou nuceny propouštět své zaměstnance, což může vést ke zvýšení podvodů a krádeží z důvodu finanční tísně a nepříznivé životní situace. Ze stejných důvodů mohou ale spáchat podvod i lidé, kteří o práci nepřijdou.

Opatření a zabezpečení není nikdy dost a u obchodní činnosti to platí dvojnásob. Uvedené prodejny měly v drtivé většině nainstalovaný kamerový systém, jehož nahrávky často sloužily jako důkaz a také k identifikaci zloděje. U jednoho případu se projevila nedostatečná ochrana proti krádeži, kdy areál, ze kterého muži kradli palety, byl i přes noc volně přístupný. Ve většině supermarketů se v dnešní době u východu zákazníci setkají s bezpečnostními rámy a chod podniku uvnitř hlídá pracovník bezpečnostní agentury. Zloději ovšem jdou s dobou a znají různé způsoby, jak rámy i jiné zabezpečení bez odhalení překonat.

Z vlastní zkušenosti při brigádě v obchodě s oblečením vím, že je třeba své zboží proti krádežím chránit. V tomto obchodě však zboží nebylo chráněno nijak. Žádné ochranné brány, žádné ochranné čipy. Není proto divu, že se při inventarizaci téměř vždy odhalilo nějaké manko. Na tento nedostatek dosud obchodní síť s oblečením nijak nezareagovala. Na prodejně v sousedním městě stejné obchodní síť došlo k případu, kdy si jedna z prodavaček ponechala denní tržbu, kterou měla donést uložit na bankovní účet. Jelikož je na celé prodejně vždy prodavačka sama, je téměř nemožné tomuto podvodnému jednání zabránit.

Pokud se podnik v rámci své činnosti kromě prodeje zboží zaobírá i výrobou a následným prodejem, nesmí zapomenout zabezpečit i tuto část svého podnikání. Velké výrobní společnosti mívají v organizační struktuře zařazen i zvláštní bezpečnostní útvar a zaměstnanci při odchodu ze zaměstnání prochází kontrolami. Při jedné z mých brigád, kdy jsem pracovala ve výrobním podniku s minimálně 1 500 zaměstnanci, byli každý den počítačovým systémem náhodně vybráni zaměstnanci, kteří museli projít důkladnější kontrolou. Ta především zahrnovala kontrolu detektorem kovu, jelikož se jednalo o muniční výrobu a několik krádeží bylo již v minulosti zaznamenáno.

Což vede toto shrnutí k takovému závěru, že je lepší samotnému podvodu či krádežím spíše prostřednictvím různých vnitropodnikových kontrol a zabezpečení předcházet, než později vynakládat velké úsilí a kolikrát i finanční prostředky na odhalení systému podvodu, a nakonec i samotného podvodníka. Škoda totiž v tomto okamžiku již může být vyšší, než si kdokoliv může představit.

1.8 Metody sloužící k detekci podvodu

Tato kapitola se zabývá metodami sloužícími k detekci podvodu. Mantone (2013) ve své knize v rámci případových studií ve čtyřech podnicích využívá pro ověřování účetních výkazů na detekci podvodů různých ukazatelů a pohledů na finanční analýzu, modelů a technik. Z finanční analýzy bylo využito ukazatelů likvidity, zadluženosti, rentability a atd. Dále na výkazech prezentovala aplikaci horizontální a vertikální analýzy, analýzy cash flow a dalších modelů. Konkrétně se jedná o modely:

- Beneish M-Score model,
- model Sloanova akruálního principu,
- Dechow-Dichev model kvality akruálního principu,
- Jonesův model nediskreční akruálnosti,
- Piotroski F-Score model,
- 12 signálů Lva-Thiagarajana,
- Benfordův zákon.

Tento seznam doplňuje dle Kouřilová, Drábková, & Vlčková (2016) metoda AHP, model CFEBT a Q-DMFCA model). Ze všech těchto modelů a metod byl pro bližší zkoumání vybrán Beneish M-Score model, CFEBT model, Q-DMFCA model a zúžený výběr ukazatelů finanční analýzy.

Finanční analýza je užitečným nástrojem pro zachytávání podezřelých signálů v podniku, což je jeden z hlavních důvodů, proč byla zvolena k bližšímu prozkoumání. V rámci obchodní činnosti je možné skrze ni sledovat a analyzovat vývoj tržeb, prodeje, pohledávek a závazků. Dalším důvodem je možnost jejího širokého uplatnění a srovnatelnosti napříč odvětvími a obory. Díky údajům, které lze vyčíst z účetních výkazů podniků, je možné srovnávat hodnoty analyzovaného podniku i s podniky konkurence. Poměrové ukazatele finanční analýzy tvoří základní kameny i pro výpočet modelu Beneish.

Model Beneish byl vybrán pro jeho detekční schopnost, která je dostatečně otestována v praxi, díky čemuž je považován za jeden z nejlepších nástrojů pro odhalení podvodného jednání v rámci účetní závěrky. Jeho výpočet není nijak složitý, do matematického vzorce modelu se dosazují spočtené indexy, jejichž hodnoty jsou povětšinou zjistitelné přímo

z účetních výkazů (model nemá vazbu na České účetnictví, tudíž zjištění některých údajů může být složitější). Výhodou je možnost analyzovat indexy i jednotlivě.

Model CFEBT byl pro prezentaci v práci zvolen, jelikož je oproti Beneish modelu sestaven na míru Českým účetním standardům. Jedná se tedy o univerzální a široce využitelný model na detekování účetních nesrovnalostí a podvodů, a tudíž jej lze využít jako detekční model i v obchodní činnosti.

Posledním blíže zkoumaným modelem byl Q-DMFCA model, který se víceméně zaměřuje na vykazování zásob a obchodní případy s nimi spojenými. Proto je vhodným kontrolním i detekčním modelem pro podniky zabývající se výrobou a následným prodejem vlastních výkonů, tedy pro podniky provozující obchodní činnost. Model byl úspěšně aplikován v praxi a reaguje na současný trend, kdy se podniky snaží výrobu vést v souladu s životním prostředím.

1.8.1 Finanční analýza

Finanční analýza může pomoci účetním a vyšetřovatelům zjišťovat, analyzovat a prozkoumat neočekávané vztahy ve finančních informacích. Tyto analytické postupy vycházejí z předpokladu, že mezi finančními účty existují relativně stabilní vztahy. Pokud se vztahy mezi těmito účty stanou nestabilními, účetní závěrka by měla obsahovat skutečnosti, které vysvětlí, co vedlo k této skutečnosti. (Kass-Shraibman & Sampath, c2011)

Naopak může finanční analýza ale i zpracovat data, která nejsou metodicky či fakticky správná (např. kreativní účetnictví).

Neočekávané odchylky s největší pravděpodobností představují chyby, ale mohou také upozornit na nezákonné podvody. Tudíž tyto odchylky vyžadují další prozkoumání pro určení přesné příčiny stávajícího stavu. Nasnadě je hned několik druhů analýz pro přezkoumání finančních výkazů, které jsou nejpravděpodobněji znehodnoceny podvodem. (Kass-Shraibman & Sampath, c2011)

1.8.1.1 Komparativní techniky

Pomocí následujících technik je možné identifikovat vztahy mezi finančními údaji, které představují určité riziko:

- Porovnání informací z běžného období s obdobnými informací z minulých období: hodnoty předchozího období se používají jako základ pro analyzování

informací z běžného období. Tato analýza časových řad může vykazovat neobvyklé změny, které mohou detekovat podvod.

- Srovnání účetních údajů s rozpočty nebo prognózami

Tlaky na management, aby byly splněny rozpočtové odhady, mohou vést ke spáchání finančního podvodu. Toto porovnání by mělo zahrnovat úpravy očekávaných neobvyklých transakcí.

- Studium vztahů finančních informací s příslušnými nefinančními informacemi

Nefinanční opatření jsou obvykle vytvářena z vnějších zdrojů. Kupříkladu, maloobchodní prodejny.

- Porovnání informací s podobnými informacemi ze stejného odvětví

Prostudování podnikových finančních metrik a jejich porovnání s ostatními podniky z odvětví. Pokud nastane podezření kvůli neobvyklému vývoji, je nutné tyto rozdíly podrobit další analýze kvůli podezření z podvodného jednání.

- Porovnání informací s podobnými informací od ostatních podnikových jednotek:

Tato technika zahrnuje porovnání finančních výkonů různých podjednotek. Například společnost s několika prodejny může porovnat výkonnost jednoho obchodu s jiným obchodem.

1.8.1.2 Poměrová analýza

Poměrová analýza je komparativní technikou, kterou lze použít ke studiu dat z časových řad (rok po roce nebo určité časové období) pro identifikování různých trendů. Tyto analýzy by se měly provádět na úrovni samotné společnosti a potom také na úrovni obchodních jednotek (tedy v rámci každého oddělení v podniku). Níže jsou uvedeny ukazatele odhalující určité nepřesnosti vedoucí právě k podvodu. (Kass-Shraibman & Sampath, c2011)

Current ratio

Tento poměrový ukazatel měří schopnost podniku dostát svých krátkodobých závazků prostřednictvím krátkodobých aktiv. Hodnota tohoto ukazatele se snižuje, pokud jsou peněžní prostředky zpronevěřeny nebo pokud nejsou všechny závazky zahrnuty do účetní závěrky. (Kass-Shraibman & Sampath, c2011)

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Běžná aktiva}}{\text{Bežné závazky}}$$

Poměr závazků ku vlastnímu kapitálu

Tento poměr měří míru zadlužení podniku ve vztahu k jeho vlastnímu kapitálu. Jinými slovy, ukazuje využití cizích zdrojů ve srovnání s vlastními zdroji. Tento poměr lze zmanipulovat snížením splatných účtů tak, že jsou splněny zadané smluvní podmínky. Dalším způsobem je snížení splatných účtů prostřednictvím zaznamenání neoprávněných výdajů, což povede ve výsledku k vyššímu zisku. (Kass-Shraibman & Sampath, c2011)

$$\text{Poměr cizího kapitálu ku vlastnímu} = \frac{\text{Celkové závazky}}{\text{Vlastní kapitál}}$$

Poměr ziskové marže

Tento ukazatel poměruje marže, kterých firma dosáhla prostřednictvím prodeje svých produktů nebo služeb. Dále také pomáhá podniku pochopit strukturu cen, nákladů a úroveň zisku. Kontrolor by se zde měl především zaměřit na trendy ziskového rozpětí, jelikož tento ukazatel by měl být v průběhu času konzistentní. Management podniku se může totiž snažit zmanipulovat výnosy, aby ukazatel vyšel co nejvyšší. (Kass-Shraibman & Sampath, c2011)

$$\text{Poměr ziskové marže} = \frac{\text{čisté příjmy}}{\text{čistý prodej}} = \frac{\text{čisté příjmy} - \text{náklady}}{\text{čistý prodej}}$$

Poměr obratu aktiv

Další poměrový ukazatel měří efektivitu využití aktiv z hlediska tvorby tržeb. S tímto poměrem lze manipulovat prostřednictvím účtování fiktivních prodejů, díky čemuž se zvýší číselná hodnota a výsledná hodnota je tedy vyšší než ta reálná. (Kass-Shraibman & Sampath, c2011)

$$\text{Obrat aktiv} = \frac{\text{Čistý prodej}}{\text{Průměrná aktiva}}$$

1.8.1.3 Zhodnocení modelu

Finanční analýza rozhodně o podniku ledacos vypovídá, a tudíž ji je možné využít při případném vyšetřování. Její použití je v podstatě celkem snadné a je běžnou součástí podnikové rutiny. Většina údajů je dostupná z účetních výkazů (kde ovšem hrozí to, že

účetní výkazy jsou záměrně zmanipulované) či závěrečných zpráv podniků. K výpočtu lze použít základní tabulkový software či specializovaný software sloužící přímo k těmto výpočtům.

1.8.2 Model Beneish

Beneish model je matematický model, který se používá k predikci pravděpodobnosti, že podnik manipuluje se svými příjmy. Při použití tohoto modelu se používají finanční poměrové ukazatele. Pro jejich výpočet se používají indexy na základě změn zůstatků na účtu v běžném roce a na účtu předchozího roku. (Kass-Shraibman & Sampath, c2011)

Profesor Messod Beneish vyvinul model poté, co zjistil, že společnosti, které manipulují s finančními výkazy, mají v průměru výrazně vyšší denní nárůst tržeb (pohledávek), dochází ke zhoršení hrubých marží a kvality aktiv více než v podnicích, které se svými finančními výkazy nemanipulují. (Kass-Shraibman & Sampath, c2011)

Tabulka 8 Proměnné Beneish modelu

1.	Index denních tržeb ku pohledávkám v poměru období t a t-1 – DSRI
2.	Index hrubé marže jako poměr marže z prodeje v období t a t-1 – GMI
3.	Index kvality aktiv k celkovým aktivům v období t a t-1 – AQI
4.	Index růstu prodeje – SGI
5.	Index odpisů – DEPI
6.	Index výdajů na prodej, režii a správu – SGAI
7.	Celková akruální částka ku částce celkových aktiv v období t – TATA
8.	Index pákového efektů celkových dluhů k celkovým aktivům v běžném období t ku období t-1 – LVGI

Zdroje: Mantone, 2013; Drábková, 2011.

Vzorec pro model je následující:

$$M = -4,84 + 0,92 * DSRI + 0,528 * GMI + 0,404 * AQI + 0,892 * SGI + 0,115 * DEPI - 0,172 * SGAI + 4,679 * TATA - 0,327 * LVGI \text{ (Mantone, 2013)}$$

Pokud je konečná hodnota modelu je vyšší než $-2,22$, hrozí větší pravděpodobnost manipulace ve finančních výkazech. Skóre menší než $-2,22$ naznačuje, že společnost nebude manipulátorem. Při vyhodnocování hodnot je nutné si taktéž uvědomit, že se

výsledky pohybují v záporných číslech, tudíž za větší hodnotu lze pokládat hodnotu – 2,18 a menší je -2,25. (Mantone, 2013)

1.8.2.1 Zhodnocení modelu

Výpočet jednotlivých indexů by se dal připodobnit finanční analýze. Vychází se zde v podstatě i ze stejných údajů, což je jeho velká výhoda, a tudíž je tento model vhodný pro jakéhokoliv uživatele. Nevýhodou je potřeba velkého množství dat (minimálně za pět předchozích období). Výpočet lze snadno provést v tabulkovém softwaru a ani jeho vyhodnocení není nijak složité.

1.8.3 Model CFEBT

Model vychází v podstatě z varovných signálů, vyplývajících z účetnictví. Pokud se při zjišťování rizika a varovných signálů kontrolorova pozornost omezí pouze na finanční výkazy daného podniku v průběhu jednotlivých účetních období, lze tyto oblasti rozdělit následovně:

- ve srovnání s ostatními podniky v odvětví kontrolované účetní jednotce v průběhu několika účetních období nestandardně roste hodnota výnosů;
- ve srovnání s ostatními podniky v odvětví kontrolovaná jednotka v průběhu několika účetních období vykazuje nestandardní marže;
- mezi přírůstem hospodaření a cash flow v průběhu několika let probíhá nesoulad (např. provozní cash flow je záporné a výsledek hospodaření kladný). (Kouřilová, Drábková, & Vlčková, 2016),
- Mezi hlavní techniky manipulace s účetními výkazy patří techniky vedoucí ke zvýšení výnosů, vedoucí ke snížení nákladů, vedoucí ke zvýšení aktiv, vedoucí ke snížení závazků a vedoucí ke zvýšení provozního cash flow. (Kouřilová, Drábková, & Vlčková, 2016)

Model CFEBT vychází z hypotézy, že mezi výsledky hospodaření a přírůstkem cash flow je v časovém rozpětí pět let úzký vztah, tedy jestli v součtu jejich hodnot za 5 let vedou s minimálními odchylkami k podobnému výsledku. (Kouřilová, Drábková, & Vlčková, 2016)

Model byl prozatím vyzkoušen pouze na případových studiích. Dle autorky je možné však tento model aplikovat i na reálné případy při ověřování věrného a poctivého obrazu účetní jednotky ve vazbě na mezinárodní auditorské standardy.

The CFEBT model lze definovat následovně:

$$CFEBT = \frac{\sum_{t=1}^5 CF_t - \sum_{t=1}^5 EBT_t}{\sum_{t=1}^5 EBT_t} * 100$$

Kde ΔCF = přírůstek/úbytek peněžního toku za období t

EBT = výsledek hospodaření před zdaněním za období t

Pokud výsledná hodnota CFEBT \geq materialita, je zvýšená pravděpodobnost rizika narušení věrného a poctivého obraz účetnictví. (Drábková, 2017)

1.8.3.1 Zhodnocení modelu

Model CFEBT slouží k rozpoznání případné manipulace s účetními výkazy. Nespornou výhodou je, že tento model byl navržen pro potřeby Českých účetních předpisů. Model slouží ke zjišťování ex post, tudíž je tady opět nutné mít dostatečné množství potřebných dat. Potřebná data se čerpají z finančních výkazů, kdy povinnost vykazovat i tento druh výkazu mají jen vybrané účetní jednotky (povinnost dle Zákona o účetnictví nemají mikro a malé účetní jednotky). Což se dá označit za určitou nevýhodu, pokud se kontrola zaměřuje právě na tuto skupinu podniků.

1.8.4 Model Q-DMFCA

Jedná se o rychlou orientační metodu k identifikaci možných nestandardních situací ve vykazování a pohybech se zásobami dle potřeb podniku. Základem tohoto modelu je několik bilancí, ty jsou popsány níže.

Možná detekce chyb, kreativního přístupu a podvodů prostřednictvím navrženého modelu je zaměřena zejména na:

- vedlejší produkty šedé ekonomiky, které mají za následek především daňové úniky či vyhnutí se dani;
- možné odhalení krádeží materiálu či výrobků;
- explicitně na poskytování informací vnitřní kontrole a managementu. (Kouřilová, 2015)

Model Q-DMFCA počítá s předpokladem, že energie a materiál nezaniká, je sledován primárně vybraný naturální komponent. Kontrolním či paralelním prvkem je zde finanční vyjádření ocenění. Ale může se stát určitým iniciačním momentem, pokud se vyskytne třeba podezření na nesprávnost vykázání operace či výsledné položky, daná legislativa platí vždy. (Kouřilová, 2015)

Při použití modelu Q-DMFCA (dále Kouřilová, Drábková, & Vlčková, 2016) se počítá v případě výroby a prodeje s podrobnější evidencí vybraných výrobních nákladů, tedy že se kromě finálních výrobků evidují v účetnictví i nedokončené výrobky, zmetky a odpad, případně i prodej.

O odpadu není při standardním účtování většinou účtováno, a tudíž se při jeho nevykazování zkrsluje cena výrobků, ale i efektivnost a kalkulace. Krom toho se odpad může stát i předmětem nekalé činnosti, kdy zaměstnanci mohou „přebytečný“ materiál prodávat dál či naopak platí za jeho likvidaci. V některých případech tak může docházet ke zkreslování výsledků hospodaření. Proto by všechny výrobní podniky měly brát v potaz důležitost kontrol zásob vyjádřených jak v naturálních, tak v peněžních jednotkách.

Jak již bylo řečeno, v tomto modelu se jako základ pro výpočet využívají čtyři základní na sebe navazující bilance, a to konkrétně: dodržení předpokladu, že existují dané bilance, které slouží jako podklad ke zjišťování podvodu, pokud jsou narušeny.

Bilance materiálová

Tato bilance se zaměřuje na zjišťování změn v zásobách vyjádřených v naturálních jednotkách ke zvolenému účetnímu dni. V základní rovině je sledován tok a naturální bilance vybraného materiálu (např. druhu příze v pletenině), který je nejdražší či nejvíce zastoupený v její výrobě, a to jak na skladě, (zmetcích, nedokončené výrobě, produktu a odpadu) ale i prodeji (vše v naturálních jednotkách) s kontrolou ve finančním ocenění.

V materiální bilanci vznikají dva produkty: žádoucí a negativní (např. odpad – environmentální náklad). Účetní jednotka může pro svou potřebu evidovat sklad odpadu zvlášť nebo použít analytiku. Hlavní vazby jsou popsány v metodice a praktické části práce.

Bilance energetická

Energetická bilance je zaměřena na sledování spotřeby energie a vynaložených zdrojů. Energetická spotřeba probíhá v čase, proto se také její hodnoty vykazují v hodinách či normohodinách. Cílem této bilance je zjišťovat a vyhodnocovat míru spotřeby energie v závislosti na produkci.

Bilance finanční

Finanční bilance je zaměřena na to, jak účetní jednotka nakládá se vstupy a produkcí (včetně odpadů) po finanční stránce. Výchozím bodem je zde rovnice, kdy se náklady rovnají tržbám bez obchodní marže. Jedná se o kontrolu naturálních ukazatelů prostřednictvím finančního vyjádření.

Bilanci právní

Tato bilance se zaměřuje na důsledné dodržování právních předpisů souvisejících s vykazováním a zejména způsoby likvidace odpadu jako součásti bilance a současně kontrolního prvku. Právní bilance dále přispívá ke konfrontaci reálných a vykazovaných hodnot. Hlavním zdrojem právních předpisů budou Zákon č. 185/2001 Sb. Zákon o odpadech a Zákon č. 477/2001 Sb. Zákon o obalech.

Myšlenku o využití modelu Q-DMFCA jako součást strategického plánování cílů podniku rozvinula ve svém příspěvku Hradecká (2016). Metoda Balanced Scorecard (BSC)² je vhodným nástrojem pro udržování konkurenceschopnosti podniků v době globalizace. Čtyři výše zmíněné bilance mohou být do těchto cílů rovněž zahrnuty, ať už z důvodu přehledu nad výrobním procesem společnosti, či vyšší ohleduplnosti vůči životnímu prostředí (ochrana životního prostředí je jedním z hlavních nynějších trendů moderního managementu ve výrobních společnostech). Podrobnější evidence vykazování environmentálních nákladů při užívání Q-DMFCA může být efektivním podkladem pro zavedení metody BSC (ta podrobnou evidenci vyžaduje). Spojením těchto dvou modelů lze získat ucelený manažerský systém a zároveň i sofistikovaný kontrolní systém proti podvodnému vykazování v účetnictví a odcizení výrobních faktorů. Ve společnostech, které se rozhodnou pro využití těchto dvou nástrojů by se tedy měly snížit případné finanční ztráty v důsledků špatného managementu toku výrobních faktorů a usnadnit odhalování nesrovnalostí. (Hradecká, 2016)

1.8.4.1 Zhodnocení modelu

Jedná se o metodu rychlou a poměrně snadnou. Slouží především k identifikaci podvodů v obchodním styku, ale i pro kontroly uvnitř podniku, jelikož čerpá z účetních dat manažerského účetnictví. Na rozdíl od předchozích modelů nepotřebuje k výpočtům velké množství dat. Výpočet je opět možné provést v základním tabulkovém softwaru.

² Metoda Balanced scorecard (BSC) je systém používaný manažery sloužící k měření výkonnosti podniků zahrnující finanční i nefinanční měřítka. Autory jsou Robert S. Kaplan a David P. Norton.

Cíl a metodika práce

Cílem zpracování diplomové práce je vymezení problematiky týkající se chyb či podvodů v účetnictví zaměřených na obchodní činnost. Výstupem teoretické části je seznámení s řešenou problematikou pomocí zákonů a odborné literatury, která se zaměřuje se na:

- vymezení pojmu podvodné jednání, omyl, chyba či podvod v účetnictví,
- druhy účetních podvodů,
- techniky kreativního účetnictví,
- okolnosti vedoucí ke spáchání podvodu,
- detekci podvodu,
- metody sloužící k detekci podvodu,
- prevenci,
- soubor případů podvodů z obchodní praxe.

Hlavním cílem práce je tedy identifikovat časté účetní chyby a podvody v obchodní činnosti, kde nejvíce problematickou oblastí bývá účtování zásob. Této problematice je věnována celá kapitola, ve které jsou identifikována rizika související s účtováním a evidencí zásob v rámci výrobně-obchodního podniku.

Návazně na ilustraci častých podvodů ze současné reality jsou ze shromážděných modelů a metod na detekci podvodů v teoretické části podrobněji popsány tři detekční modely (konkrétně Beneish M-Score model, CFEBT model, Q-DMFCA) a finanční analýza.

První kapitola praktické části se zabývá identifikací rizik v oblasti účtování a vykazování zásob. Konkrétně se jedná o účetní okruhy nákup zásob, skladová evidence, vyskladnění a spotřeba zásob a prodej výrobků. Při identifikaci rizik se vycházelo z účetní vnitropodnikové směrnice zvoleného podniku.

Praktická část dále směřuje k využití metody Q-DMFCA (Kouřilová, 2015)³, konkrétně je práce zaměřena pouze na bilanci materiálovou a finanční. Název modelu by se dal přeložit jako rychlá detekční metoda nákladů plynoucích z výroby nebo také jako model na odhalení podvodného kreativního účetnictví. V závěru práce jsou popsány slabé a silné stránky modely a auditorské postupy, které by byly možným doplněním modelu.

³ Kouřilová, J. (2015). Q test-DMFCA jako možný rychlý způsob kontroly účetnictví a obchodních aktivit v podniku. Český Finanční A Účetní Časopis, 2015(1), 15.

Q-DMFCA patří mezi rychlé, snadno využitelné metody detekce nesrovnalostí v praxi při hospodaření a vykazování krátkodobého majetku podniku, a to především výrobků a zboží. Právě tyto zásoby jsou nedílnou součástí každého podniku zabývajícího se obchodní činností. Pokud je podnik zároveň výrobním, zaměří se metoda i na zásoby materiálové a samotné výrobky. Naopak pokud podnik pouze výrobky nakupuje od dodavatele, pozornost směřuje především k zásobám zboží. Při analýze výstupu modelu je možné detekovat produkty šedé ekonomiky (daňové úniky, účelné vyhnutí se dani), což má dopad především na veřejný sektor či dochází k odhalení krádeží v rámci podniku (dopad především na samotný podnik). Jako druhotný efekt je sledování kvality, resp. počet zmetků, odpadu.

Základními prvky Q-DMFCA jsou bilance, konkrétně se jedná o:

- bilanci materiálovou,
- bilanci energetickou,
- bilanci finanční,
- bilanci právní.

Bilance materiálová

V této bilanci je pozornost věnována zásobám v naturálních jednotkách a jejich vybraným součástem, kdy při výrobě vzniká zároveň produkt žádoucí (výrobky) a negativní (emise, odpady). Při analýze této bilance se v práci bude vycházet z následujících předpokladů:

$$(1) \text{ Celkem materiálová bilance} = \text{sklady (materiál a zboží, nedokončená výroba, zmetky; možno zakomponovat i prodej pro úplnou bilanci)}$$

$$(2) \text{ Nákupy} - \text{prodeje} = \text{sklad}$$

$$(3) \text{ Sklad} = \text{sklady: (materiálu + nedokončené výroby + výrobků + nestandardních výrobků ve slevě + zmetků)}$$

$$(4) \text{ Nákup} - (\text{sklad materiálu} + \text{nedokončené výroby} + \text{výrobků} + \text{nestandardních výrobků ve slevě} + \text{zmetků}) - \text{prodej} = \text{odpad}$$

(5) Bilance v libovolných naturálních jednotkách (např. kg, ks), na jednotku:

$$\text{Celková spotřeba} = \text{nedokončená výroba} + \text{výrobky včetně nestandardních} + \text{odpad}$$

(6) Poměrování s podobným produktem či určitými normami lze vyjádřit přirozenou mírou spotřeby a mírou negativního produktu:

$$aQ = \frac{\text{spotřeba ve skutečnosti}}{\text{přirozená míra spotřeby, podobný produkt}}$$

$$bQ = \frac{\text{odpad + zmetky (ve skutečnosti)}}{\text{odpad + zmetky (normy, podobný produkt)}}$$

kdy: aQ = míra spotřeby;

bQ = míra odpadovosti či ztrát.

Při porovnání s normou se u homogenní produkce využívá výpočtu střední hodnoty a u nehomogenní produkce váženého průměru. Při porovnání norem je nejvhodnější počítat se stejným, či podobným výrobkem od konkurenčních podniků.

Bilance energetická

V této bilanci je pozornost věnovaná spotřebě energie a jiným vynaloženým zdrojům. Spotřeba energie se vykazuje v hodinách a normohodinách. Cílem bilance je vyhodnotit míru spotřeby energie:

$$aE = \frac{\text{spotřeba energie na objem produkce}}{(\text{norma, průměr předchozích let})}$$

kdy: aE = míra spotřeby energie.

Bilance finanční

Jak již z názvu vyplývá, tato bilance sleduje veškeré vstupy i výstupy (včetně negativního produktu) v peněžních jednotkách. Finanční bilance vychází ze základní rovnosti nákladů a tržeb, tedy:

$$\text{náklady na nákup} + \text{náklady na skladování} + \text{náklady na zpracování} + \text{náklady na prodej} - \text{slevy} = \text{tržby} - \text{obchodní marže.}$$

Bilance právní

V této bilanci se sleduje především dodržování legislativních předpisů týkající se podnikatelské profese, a to včetně zákona č. 185/2001 Sb. Zákon o odpadech, kdy má podnik povinnosti vykazovat i o způsobu likvidace odpadu

Praktická část

Praktická část bude zaměřena na detekci slabých míst, chyb a podvodů týkajících se obchodní činnosti. Nejvíce chyb a příležitostí k podvodu u obchodní činnosti vzniká při evidenci a účtování zásob. Proto se praktická část zaměří na tuto oblast.

Pro aplikaci metody Q-DMFCA a identifikaci rizikových oblastí byla zvolena výrobně-obchodní společnost. Společnost vlastní dílnu na zpracování látek a šití textilu. Jeho výroba je jak zakázková, tak sériová. Tyto výrobky prodává ve své nedaleké kamenné prodejně, ale určitou část výrobků prodává i jiným obchodníkům (odběratelům).

1.9 Identifikace rizik ve výrobně-obchodním podniku

Výrobně-obchodní podnik je jeden velký soubor činností, které se určitým způsobem realizují. Tyto činnosti se snaží externí a interní auditoři identifikovat a využít jich při samotném auditu. Před samotnou identifikací rizik by se auditor měl seznámit s vnitropodnikovými předpisy, aby následně mohl posoudit jejich dodržování. Externí auditory zajímají především procesy zasahující do finančních výkazů, naproti tomu interní auditory zajímají procesy, které mají vliv na plnění vnitropodnikových cílů.

V rámci diplomové práce byly pro zkoumání výrobně-obchodního podniku zvoleny tyto oblasti:

- nákup zásob,
- skladová evidence,
- vyskladnění a spotřeba zásob,
- prodej výrobků.

1.9.1 Nákup zásob

Společnost nakupuje látky a další potřebný materiál (knoflíky, zipy, nitě apod.) od různých českých dodavatelů. Objednávky zpracovává obchodní úsek, konkrétně nákupčí a všechny tyto objednávky musí být dle vnitropodnikových předpisů schváleny vedoucím úseku. Pokud je provedena objednávka nad 100 tisíc Kč, musí být potvrzena vedoucím výroby.

Materiál přichází s dodacím listem, podle kterého zaměstnanec na skladě dodávku zkontroluje po stránce kvantitativní i kvalitativní. Faktura přijatá je doručena do obchodního oddělení a poté, co je schválena nákupčím, je předána do účetního oddělení.

Rovněž i dodací list se předává do účetního oddělení, kde jej pověřená účetní porovná s fakturou.

Pokud je vše v pořádku, faktura je zaúčtována do účetního systému a může být přistoupeno k platbě. Platbu vyšší jak 100 tisíc Kč musí schválit vedoucí ekonomického úseku. Nižší částky musí být schváleny odpovědnými pracovníky (za účelem zamezení neoprávněných plateb či placení fiktivních faktur). Drtivá většina plateb je v dnešní době prováděna bezhotovostně bankovním převodem prostřednictvím online bankovníctví, k čemuž se rovněž vážou různá rizika.

Možná rizika, chyby a podvody:

- nákupní smlouva nebyla schválena vedoucím pracovníkem,
- nakoupené množství neodpovídá potřebám výroby,
- nákup nad 100 tisíc Kč nebyl předán k potvrzení řediteli výroby,
- objednaný materiál nebyl doručen v objednaném množství (nebo vůbec),
- objednaný materiál nebyl doručen ve smluvené kvalitě či za smluvenou cenu,
- údaje na dodacím listu a faktuře nesedí,
- zásoby zaúčtovány, aniž by se fyzicky nacházely na skladě (na konci účetního období není účtováno o zásobách na cestě),
- zásoby zaúčtovány i bez faktury (na konci účetního období není účtováno o dohadných položkách),
- byla provedena platba nad 100 tisíc Kč bez vědomí vedoucího,
- byla provedena platba pod 100 tisíc Kč bez vědomí odpovědného pracovníka,
- v účetním systému se nesprávně spárovaly platby a faktury (některé platby mohou být provedeny dvakrát),
- zaměstnanci nejsou dostatečně proškolení pro používání účetního systému,
- počítač, na kterém jsou prováděny platby není dostatečně zabezpečen proti kybernetickým útokům,
- k provádění plateb má přístup velká skupina lidí (lepší malá skupina, případně jen jedna osoba),

- v případě platby faktury v hotovosti u nízkých částek je zaúčtováno do závazků (správně by se mělo zaúčtovat do pokladny, nikoli mezi závazky).

1.9.2 Skladová evidence

Podnik nakupuje, jak již bylo řečeno především spotřební materiál pro vlastní výrobu. Skladník po převzetí dodávku překontroluje dle dodacího listu a zásoby zavede do skladové agendy. Nakupované zásoby se oceňují pořizovací cenou. Vlastní výkony se oceňují vlastními náklady.

Podnik má ze zákona povinnost provádět inventarizaci zásob. Zvolený podnik provádí inventuru k rozvahovému dni, tedy k poslednímu dni v roce.

Při inventarizaci dochází k porovnání účetního stavu a skutečného fyzického stavu, tedy zda nějaký druh materiálu či výrobku ve skladech nechybí. Pokud chybí, podnik vykáže manko, které si nárokuje u hmotně odpovědného pracovníka.

Inventarizace se musí provádět z důvodu, zda ve skladech nejsou zastaralé či poškozené výrobky či materiál, na který by se měly vytvářet opravné položky. Stejně tak se dělá inventarizace na podnikové prodejně.

Možná rizika, chyby a podvody:

- v podniku celkově chybí vnitropodnikový předpis o evidování a provádění inventarizace zásob,
- vnitropodnikový předpis o evidenci zásob obsahuje chyby,
- nejsou stanoveny normy přirozených úbytků,
- v případě vedení evidence „kontrola korunou“ není stanovena žádná směrnice, což vede k chaosu v evidenci,
- nedostatečné zaškolení pracovníků,
- krádeže materiálu či výrobků ze strany zaměstnanců,
- skladník zaeviduje špatné množství zásob, nebo ho zaeviduje ve špatné ceně,
- podnik neprovádí inventarizace vůbec (nebo jen „povrchově“),
- při inventarizaci látek není provedeno přeměření (opíše se údaj z evidence skladu),
- při inventarizaci výrobků není provedeno přepočítání,

- zaměstnanec provádějící inventarizaci ji provádí záměrně špatně, aby „zametl stopy“ po krádeži,
- podnik neúčtuje o mankách a přebytcích,
- podnik kompenzuje zjištěné manko s přebytky (což není možné, výjimky uvedeny v § 51 vyhlášky č. 500/2002 Sb.),
- podnik neúčtuje o opravných položkách v zásobách,
- podnik neúčtuje o nedokončené výrobě (zvyšuje základ daně),
- ocenění nedokončené výroby neodpovídá skutečnosti,
- chybné oceňování zásob,
- podnik neúčtuje o odpadech a obalech.

1.9.3 Vyskladnění a spotřeba zásob

V uvažovaném podniku dochází ve skladech k výdaji materiálu do výroby a hotových výrobků do podnikového obchodu a ostatním odběratelům. Pro přehlednost podnik vede analytickou evidenci, ve které podrobněji eviduje různé druhy výrobků a materiálu.

Při vyskladnění zásob jsou zásoby dle legislativy České republiky oceňovány dle metody FIFO. Po převezení výrobků do prodejny se z nich stává zboží, o kterém je účtováno na úrovni vlastních nákladů (přímé i nepřímé náklady vztažené k výrobě).

Možná rizika, chyby a podvody:

- zaměstnanci ve výrobě kradou materiál, případně hotové výrobky,
- podnik nesleduje negativní složky výroby,
- chybné ocenění při vyskladnění,
- chybné ocenění při převodu na prodejnu,
- nevedení analytické evidence.

1.9.4 Prodej výrobků

Prodej výrobků odběratelům ze skladu je prováděn na základě přijaté objednávky v obchodním oddělení. Objednávky jsou realizovány prostřednictvím e-mailu, e-shopu či telefonátu.

Po potvrzení objednávky obchodním referentem je dán příkaz k vyskladnění objednaného zboží na základě výdejky, ke které se vystaví dodací list. Ve vnitropodnikových předpisech je uvedeno, že pokud si odběratel zvolí dopravu uvažovaným podnikem, dodací list musí být podepsaný dodávajícím řidičem a zákazníkem přebírajícím zboží.

Odběratelský prodej probíhá v drtivé většině na fakturu bezhotovostním bankovním převodem.

Při prodeji zboží v podnikové prodejně konečným spotřebitelům (zákazníkům) naopak převládá platba v hotovosti, případně platební kartou. K takovému nákupu je vystaven zjednodušený daňový doklad a u platby kartou navíc potvrzení o provedení platby.

Prodej zboží se oceňuje v prodejní ceně, která se skládá z ceny pořízení (případně výrobních nákladů), obchodní marže a daně z přidané hodnoty.

Možná rizika, chyby a podvody:

- opomenutí vystavení dodacího listu,
- dodací list není podepsaný zákazníkem,
- uvedení chybných údajů na dokladech,
- opomenutí vystavení zjednodušeného daňového dokladu,
- zatajení tržeb (zaměstnanec v prodejně přijme hotovost, prodej nezanese do systému a částku si ponechá),
- zaměstnanec prodejny krade hotovost z pokladny,
- zaměstnanec prodejny krade zboží,
- krádeže ze strany zákazníků,
- zaměstnanec si při platbě kartou nevšimne, že platba neproběhla,
- tzv. rozměňovací podvody, kdy si zákazník přijde rozměnit bankovku a ve skutečnosti obere zaměstnance o vyšší částku.

V každém okruhu týkajícího se pohybu zásob v rámci podniku existují určité rizikové faktory. Nejvyšší riziko podvodů a chyb se dle výčtu objevuje ve skladech a na prodejnách – tedy při evidování zásob. Chyba ve vykazování zásob se neprojeví jen v běžném období, ale přenáší se i do dalšího účetního období, jelikož jeho počáteční zůstatek navazuje právě na konečný zůstatek předchozího období. Zároveň je nutné uvědomit si, že případné nadhodnocení či podhodnocení zásob má vliv i na výsledek hospodaření, který tvoří základ daně z příjmů. Může tedy nastat situace, kdy je podniku doměřena daň. Pokud podnik nevede průkaznou evidenci zásob, nesplňuje povinnosti dané zákonem o účetnictví.

1.10 Aplikace metody Q-DMFCA

Tato kapitola je zaměřena na praktické využití metody Q-DMFCA jakožto nástroje auditu. Problematika bude prezentována na případové studii. V rámci podkapitoly jsou uvedeny čtyři konkrétní případy nesprávného vykazování.

První využití metody proběhlo v textilní výrobě, kde byl výzkum zaměřen na vykazování prodeje mimo faktury, přiznání nesprávných cen a změny obchodní marže příze. Při využití metody se předpokládá, že právní předpisy jsou platné, materiál a energie nezanikají a způsob ocenění patří mezi kontrolní prvky.

1.10.1 Případová studie

Textilní podnik vlastní dílnu na zpracování látek a šití oblečení. Jeho výroba je jak zakázková, tak sériová. Tyto výrobky prodává ve svém nedalekém kamenném obchodě, ale určitou část výrobků prodává i jiným obchodníkům (odběratelům).

Při využití metody je sledován buď nejdražší či nejčastěji vstupující materiál do výroby. V původní verzi (Kouřilová, 2015) je sledován 1 druh nakoupené příze v produktech pletářské výroby a prodeje, používané na výrobu vícero produktů. V uvedeném případě je uvažován jeden produkt, kterým je 1 konfekční výrobek a spotřeba látky.

Ve vybrané kolekci je zařazena dámská sukně. Na tento druh sukně podnik nakoupí 54 metrů látky, kdy 1 metr látky stojí 100 Kč. Část metráže látky podnik prodává dál a část si ponechá pro vlastní potřeby. Veškerá nakoupená látka tedy zůstává v bilanci: materiálu (na skladě + výrobky + nedokončená výroba + odpad + prodej). Na výrobu jedné sukně se využije 1,5 m látky. Prodejní cena sukně je uvažována ve výši 1 000 Kč.

Na tento příklad lze aplikovat dva možné postupy, a to:

- A) účtování standardním způsobem;
- B) metodou environmentálních nákladů, tzn. především sledování spotřeby materiálu do normy, nad normu a odpadu.

Metoda environmentálních nákladů vyžaduje podrobnější sledování skladů, co se týče skladu dokončených i nedokončených výrobků, případných zmetků a odpadu jako hlavního environmentálního nákladu. Tyto poznatky poté tvoří podklady pro model Q-DMFCA.

Bilance materiálová

V tomto případě je vycházeno z plošných jednotek, což je za určitých okolností možné. Následující výpočty zobrazují základní vazby, které platí:

$$\text{Nákupy} - \text{prodeje} = \text{sklad (vč. odpadu komplet bilance)}$$

$$54 - 30 = 24 \text{ m}$$

$$\text{Sklad} = \text{sklady: (výrobků + nedokončené výroby + zmetků)}$$

$$\text{Sklad} = 12 + 6 + 3 = 21 \text{ m}$$

$$\text{Odpad} = \text{Nákup} - (\text{sklady výrobků} + \text{nedokončené výroby} + \text{zmetků}) - \text{prodej}$$

$$\text{Odpad} = 54 - (12 + 6 + 3) - 30 = 3 \text{ m}$$

$$\text{Sklad včetně odpadu} = \text{sklad} + \text{odpad}$$

$$\text{Sklad včetně odpadu} = 21 + 3 = 24 \text{ m}$$

Bilance v metrech na jednotku:

Bilance je poměřována na kalkulační jednici.

V tomto případě je spotřeba na jednici 1,5 m.

$$\text{Celková spotřeba} = \text{nedokončená výroba} + \text{výrobky včetně nestandardních} + \text{odpad}$$

$$\text{Celková spotřeba} = 6 + (12 + 3) + 3 = 24 \text{ m}$$

$$\rightarrow \text{Celkem materiálová bilance (sklad vč. odpad + prodej) = nákup}$$

$$24 \text{ m} + 30 \text{ m} = 54 \text{ m}$$

Postup A – účtování standardním způsobem

Výši negativního produktu ve variantě A pozorujeme pouze v rámci skladové agendy a nijak zvlášť se nerozlišuje.

Tabulka 9 Balance materiálu – postup A, na skladě hypotetických 16 ks

	Materiál (v m)	Počet výrobků z daného množství materiálu (v ks)
Nákup	54	36
Sklad	24	16
Prodej	30	20

Zdroj: vlastní výpočty.

Postup B – účtování metodou environmentálních nákladů

Při postupu B se skladová agenda sleduje podrobněji, konkrétně se rozlišují výrobky, nedokončená výroba, zmetky a odpad.

Tabulka 10 Balance materiálu – postup B

	Materiál (v m)	Počet výrobků z daného množství materiálu (v ks)
Nákup	54	36
Sklad		
• výrobky	12	8
• nedokončená výroba	6	4
• zmetky	3	2
• odpad	3	2
Celkem	24	16
Prodej	30	20

Zdroj: vlastní výpočty

V tabulce číslo 11 je rozpočítáno kolik metrů látky z celkového 1,5 metru padne na jednotlivé vykazované položky v průběhu výroby.

Tabulka 11 Kalkulace spotřeby materiálu na jednotku

Výrobky	0,3333
Nedokončená výroba	0,1667
Zmetky	0,0833
Odpad	0,0833
Prodej	0,8333
Celkem	1,5000

Zdroj: vlastní výpočty.

Z tohoto 1,5 metru na jednu vyrobenou sukni připadá 0,3333 metrů na výrobky, nedokončená výroba připadá na 0,1667 metrů, dále zmetky ve výši 0,0833 metrů a na prodej jde 0,8333 metrů. Takto lze provádět i kontrolu účetnictví prostřednictvím evidence v naturálních jednotkách.

Zároveň lze použít tyto zjištěné údaje jako určité normy, kdy snadno zjistíme kolik metráže látky se rozloží do jednotlivých stupňů výroby a zároveň snadno dopočteme i hodnotu vyjádřenou v kusech.

Postup A – promítnutí do výkazu zisku a ztrát

V tabulce číslo 12 je provedeno zaúčtování jednotlivých účetních případů vyplývajících z výroby (vyjádřeno jak v naturálních, tak finančních jednotkách). Zaúčtování je provedeno standardním způsobem bez oddělení odpadu a zmetků.

Tabulka 12 Promítnutí – postup A – Standardní způsob

	v m	v Kč	MD	D
Tržby z prodeje látky	30	20 000	311	601
Spotřeba materiálu	54	5 400	501	112
Změna stavu nedokončené výroby	6	600	121	581
Změna stavu výrobků	12	1 200	123	583
Suma změn stavu ned. výroby a výrobků	18	1 800	12X	58X

Zdroj: vlastní výpočty.

V tabulce číslo 13 je promítnuto zaúčtování do výkazu. Při variantě standardního účtování se do spotřeby materiálu započítávají všechny stupně i formy výroby. Zisk před zdaněním je ve výši 16 400 Kč.

Tabulka 13 Promítnutí ve výkazu zisku a ztrát – postup A

VZZ – postup A – Standardní způsob	
Tržby z prodeje	20 000
Spotřeba materiálu	5 400
Změna stavu nedokončené výroby	600
Změna stavu výrobků	1 200
Přidaná hodnota z operace	16 400
Zisk před zdaněním	16 400

Zdroj: vlastní výpočty

Přidaná hodnota z operace = (tržby z prodeje výrobků + změna stavu nedokončené výroby a výrobků) – spotřeba materiálu

Přidaná hodnota z operace = (20 000 + 1 800) – 5 400 = 16 400 Kč

Postup B – promítnutí do výkazu zisku a ztrát

V tabulce číslo 14 je rovněž provedeno zaúčtování jednotlivých účetních případů vyplývajících z výroby, avšak zde je počítáno i se zmetky a odpady.

Tabulka 14 Promítnutí – postup B - S použitím MFCA

	v m	v Kč	MD	D
Tržby z prodeje látky	30	20 000	311	601
Spotřeba materiálu	54	5 400	501	112
Změna stavu nedokončené výroby	6	600	121	581
Změna stavu výrobků	12	1 200	123	583
Suma změn stavu ned. výroby a výrobků	18	1 800	12X	58X
Zmetky	3	300	549,548	501
Odpad	3	300	501	501

Zdroj: vlastní výpočty.

V tabulce číslo 15 je promítnuto zaúčtování ve výkazu, kdy zisk před zdaněním je ve výši 16 400 Kč. Při variantě vykazování environmentálních nákladů se do spotřeby nezapočítávají zmetky.

Tabulka 15 Promítnutí ve výkazu zisku a ztrát – postup B

VZZ – postup B – S použitím MFCA	
Tržby z prodeje	20 000
Spotřeba materiálu	5 100
Změna stavu nedokončené výroby	600
Změna stavu výrobků	1 200
Přidaná hodnota z operace	16 700
Provozní VH	-300
Zisk před zdaněním	16 400

Zdroj: vlastní výpočty.

$\text{Přidaná hodnota z operace} = (\text{tržby z prodeje výrobků} + \text{změna stavu nedokončené výroby a výrobků}) - \text{spotřeba materiálu}$

$$\text{Přidaná hodnota z operace} = (20\,000 + 1\,800) - 5\,100 = 16\,700 \text{ Kč}$$

Rozdílem při vykazování standardním způsobem a environmentálními náklady je výše přidané hodnoty. To je v postupu B způsobeno nižší hodnotou spotřeby materiálu (odečet zmetků).

V následující kapitole „Ilustrace nesprávného vykazování“ bude poukázáno na to, jak je důležité zachycovat v evidenci různé stupně výroby včetně odpadu v naturálních jednotkách přepočtených i na kusy výrobků. Pokud není evidence tímto způsobem vedena, je mnohem těžší nesrovnalosti odhalit, jelikož se podvodný čin snadněji zamaskuje v rámci jednoho účtu pro všechny stupně a formy výroby, než pokud jsou vykazovány zvlášť.

1.10.2 Zjednodušené ilustrace nesprávného vykazování

Při ilustrování nesprávného vykazování se bude vycházet z prodeje výrobků. Tabulka číslo 16 představuje možnosti prodeje výrobků, které by mohly v podniku nastat. Kontrola je prováděna prostřednictvím sledovatelné bilance jednotlivých naturálních položek. Ve všech případech je počítáno s environmentálním vykazováním nákladů a vychází se z bilance materiálu z předchozí kapitoly (Tabulka číslo 10).

Tabulka 16 Příklad, možnosti prodeje

	Prodej v ks	Cena za ks	Tržby	DPH 20 %
Prodej výrobků za stanovenou cenu	8	1 000	8 000	1 600
Prodej výrobků – nižší cena	8	850	6 800	1 360
Prodej výrobků – vyšší cena	8	1 200	9 600	1 920

Zdroj: vlastní výpočty.

Způsoby vedoucí k porušení bilancí:

a) Část výrobků je prodána mimo fakturu

V tomto případě jsou vykazované tržby zpravidla nižší. Výrobky mohou být rozděleny do zmetků a nedokončené výroby – na to by se měla kontrola zaměřit prvně.

- Podnik nakoupil 54 metrů látky; 1 metr látky stojí 100 Kč. Těchto 54 metrů je rozděleno do skladu na výrobu (24 metrů) a část se prodá (30 metrů).
- Prodejní cena výrobku je stanovena na 1 000 Kč (z toho tvoří: 150 Kč materiál, 450 Kč ostatní náklady). Obchodní marže = 400 Kč (40 %) a obchodní přírážka je ve výši 67 %.
- Spotřeba materiálu na 1 sukni je 1,5 metru; tj. 20 ks z 30 metrů.

Tabulka 17 Výchozí situace A – Prodány všechny výrobky za plánovanou cenu

MJ	Nakoupený materiál	Prodáný materiál	Výrobky k prodeji	Nedoko. výroba	Zmetky	Odpad	Tržby z prodeje výrobků	DPH
Metr	54	30	12	6	3	3	8 000	1 600
Ks	36	20	8	4	2	2	8 ks	

Zdroj: vlastní výpočty.

Ve výchozí situaci A je vše vykazováno, jak má, tedy jsou prodány všechny výrobky za plánovanou cenu.

Tabulka 18 Situace B – Zatajení prodeje mimo fakturu

MJ	Nakoupený materiál	Prodáný materiál	Výrobky k prodeji	Nedoko. výroba	Zmetky	Odpad	Tržby z prodeje výrobků	DPH
Metr	54	30	9	7,5	4,5	3	6 000	1 200
Ks	36	20	6	5	3	2	6 ks	

Zdroj: vlastní výpočty.

V situaci B došlo k manipulaci, tj. nejsou přiznány tržby. 1/4 výrobků prodána mimo fakturu a přiznáno jen 3/4. Zatajený prodej byl rozpuštěn do nedokončené výroby a zmetků. Podnik tedy nevykázal prodej 2 výrobků (3 m) ve výši 2 000 Kč a zkrátil si daň z přidané hodnoty o 400 Kč. Tržby jsou tedy nižší a nižší je i odvod DPH.

b) Zatajení ceny – prodej za nižší cenu

Tento případ může nastat, pokud se podnik rozhodne vykázat prodej za nižší cenu. „Sprátelenému“ odběrateli je ze strany managementu nabídnuta sleva z důvodu nižšího odvodu DPH. Případ je porovnáván s tabulkou z výchozí situace.

Tabulka 19 Situace B – prodej za nižší cenu

MJ	Nakoupený materiál	Prodáný materiál	Výrobky k prodeji	Nedoko. výroba	Zmetky	Odpad	Tržby z prodeje výrobků	DPH
Metr	54	30	12	6	3	3	6 800	1 360
Ks	36	20	8	4	2	2	8 ks	

Zdroj: vlastní výpočty.

V situaci B došlo k prodeji všech výrobků, ale za nižší cenu (850 Kč/ ks). Podnik tedy vykázal prodej 8 ks (12 m) výrobků, kdy tržby činily 6 800 Kč a odvod na DPH 1 360 Kč. Tržby jsou tedy opět nižší (o 1 200 Kč) a nižší bude i odvod DPH (o 240 Kč).

c) Zatajení ceny – prodej za vyšší cenu

V tomto případě by se na první pohled mohlo zdát, že tržby budou vyšší. Opak je pravdou, jelikož si tržby získané z dodatečného navýšení ceny nechá obchodní zástupce pro sebe a skutečně přizná tržby za původní cenu. Příklad je porovnáván s tabulkou z výchozí situace.

Tabulka 20 Situace B – Prodej za vyšší cenu

MJ	Nakoupený materiál	Prodaný materiál	Výrobky k prodeji	Nedoko. výroba	Zmetky	Odpad	Tržby z prodeje výrobků	DPH
Metr	54	30	12	6	3	3	9 600 - 8000 - 1600	- 1600 - X
Ks	36	20	8	4	2	2	8 ks	

Zdroj: vlastní výpočty.

V situaci B došlo k prodeji všech výrobků, ale za vyšší cenu (1 200 Kč/ ks). Tržby jsou sice na první pohled vyšší, ale ve skutečnosti se přizná jen výše 8 000 Kč a je odvedena daň 1 600 Kč. Částka tržeb 1 600 Kč není nikde přiznána, odvod DPH je nižší o 320 Kč.

d) Snížení kvality kupovaného materiálu

Podnik se rozhodl pro nákup méně kvalitního materiálu za nižší cenu. Materiál se při výrobě trhá, což ve výsledku povede ke snížení celkové výroby, a naopak ke zvýšení zmetků a odpadu. Cena výrobku bude ponechána, zvýší se obchodní marže a obchodní přírážka (např. pokud bude uvažován materiál 80 Kč/m zvýší se obchodní marže o 30 Kč a obchodní přírážka o 8 %). Příklad je porovnáván s tabulkou z výchozí situace.

Tabulka 21 Situace B – Nákup nekvalitního materiálu

MJ	Nakoupený materiál	Prodaný materiál	Výrobky k prodeji	Nedoko. výroba	Zmetky	Odpad	Tržby z prodeje výrobků	DPH
Metr	54	30	7,5	3	7,5	6	5 000	1 000
Ks	36	20	5	2	5	4	5 ks	

Zdroj: vlastní výpočty.

V situaci B došlo k prodeji všech výrobků za cenu 1 000 Kč. Tržby jsou nižší, jelikož se zvýšilo množství zmetků a odpadu při výrobě. Podnik tedy sice odvádí nižší DPH ale za cenu toho, že se vyrábí méně kusů v horší kvalitě.

V budoucnu může dojít i k dalšímu poklesu tržeb, kdy zákazníci přestanou výrobky nakupovat právě z důvodu snížení jejich kvality.

1.10.3 Materiálová a finanční bilance

Jak již bylo řečeno, hlavními dvěma pilíři, na kterých metoda Q-DMFCA stojí, je právě materiálová a finanční bilance. A co je tedy důležité u těchto bilancí sledovat?

a) Bilance materiálová

V materiálové bilanci se budou manažeři zajímat především o počáteční a konečné stavy ve výrobních skladech. Důležitou součástí vnitropodnikových předpisů týkajících se výrobního procesu by měly být informace o vykazování odpadu a jeho likvidaci.

Bilance: nákup + obraty suroviny ve skladě v různé etapě zpracování (výrobky, zmetky, nedokončená výroba, odpad) v měrných jednotkách (v práci jsou použity metry)

Zároveň je nutné přepočítat tento údaj i na kusy a určit normovanou (plánovanou) spotřebu suroviny; tzn. další paralelní kontrolu.

Kouřilová v publikaci Metody: AHP, CFEBT, DMFCA jako možná identifikace chyb a podvodů v účetnictví konkrétně říká: „*jestliže výrobky na skladě nejsou, sledovaný materiál obsažený ve výrobcích by musel být ve vyšším objemu v nedokončené výrobě, odpadech, zmetcích; vše je možné zkontrolovat.* (Kouřilová, Drábková, & Vlčková, 2016)

b) Bilance finanční

Finanční bilance se zabývá veškerými výrobními procesy a náklady na ně vynaloženými. Co se týče kontroly finanční bilance, je důležité provádět:

- **Kontrolu slev:** zajímat se o to, proč byly výrobky prodány pod slevou; zdali vůbec nějaké záznamy o udělení slev existuje, zdali sleva byla schválena vedoucím pracovníkem, případně zda je jejich vykazování v pořádku.
- **Kontrolu tvorby a rozpouštění opravných položek:** kontrola dodržování zásady věrného obrazu účetnictví.
- **Kontrolu odvádění DPH.**
- **Kontrolu obchodní marže.**
- **Propočet obchodní marže k nákladům na materiál.**
- **Provedení kalkulace a následné porovnání plánované a skutečné spotřeby.**

Tyto dvě bilance tedy vlastně vytváří společně kontrolní mechanismus, kdy jedna z nich dohlíží na výrobu z hlediska naturálního a druhá z hlediska finančního.

1.10.4 Využití metody v auditu k odhalení manipulací ve vykazování

Základním kamenem jsou tedy čtyři bilance. A jak už slovo bilance svým významem napovídá, všechny by měly být vyrovnané. Ať už jde o bilanci v naturálních tocích či v peněžních tocích – porovnání těchto bilancí slouží právě ke kontrole. Pokud při kontrole nastanou v těchto dvou zmiňovaných segmentech nějaké nesrovnalosti a rovnováha je narušena, pokračuje se v porovnávání s ostatními bilancemi (tj. energetická, nakládání s odpadem).

1.10.4.1 Narušení rovnováhy bilancí

Narušení bilance představuje v podniku problém a je jedno, zdali se jedná o bilanci naturální či finanční. V tomto případě bude pozornost zaměřena na bilanci finanční čili na všechny položky týkající se finančních výkazů. Ty bývají zmanipulované motivovanými manažery s vidinou určité odměny. Tate (2011) obecně shrnul tyto manipulace do pěti okruhů:

1. zvyšování výnosů,
2. snižování závazků,
3. snižování nákladů či výdajů,
4. zvyšování aktiv,
5. přerazování aktiv/ pasiv z krátkodobých do dlouhodobých a opačně.

Mezi metody vedoucí k ovlivňování finančních výkazů v oblasti obchodu patří (Jones, 2011):

- **Pro nadhodnocení výnosů a příjmů**
 - žádné, případně nedostatečné vykazování o slevách;
 - karuselové obchody se zbožím a výrobky;
 - tržby jsou vykázány, aniž by byly splněny všechny podmínky pro jejich vykázání;
 - s úvěrem je zacházeno jako s prodejem.

- **Pro podhodnocení nákladů a výdajů**

- tzv. Big bath metoda, při které se náklady přesouvají do dalších účetních období;
- nízká daňová povinnost;
- užívání tzv. provision accounting;
- nevykazování opravných položek a rezerv u zboží a výrobků;
- nevykazování nedobytných pohledávek;
- způsob kalkulace nákladů.

V obchodní praxi dochází tedy nejčastěji k těmto podvodům:

- pokud je obchodní zástupce odměňován (získává provize) z provedených obchodů, může mít tento zaměstnanec tendence nahlašovat lživé množství objednávek,
- pokud není odměňován na základě provizí, záměrně přizná nižší prodeje a zbytek si ponechá,
- vystavování faktur o nichž druhá strana nemá sebemenší tušení; daný odběratel nemusí být ani reálný,
- vystavování faktur mezi bílým koněm; mezi podnikem a jiným podnikem z EU v rámci karuselových podvodů,
- spojení a dohody mezi podniky v rámci kartelových dohod,
- získání určitých kontraktů nekalými praktikami (korupce, uplácení atd.),
- nedoručení sjednané objednávky, případně dodávka nespĺňuje předem sjednanou kvalitu či kvantitu,
- získání tajných informací týkajících se konkurence (uplácení důležitého zaměstnance konkurence),
- převádění sjednaných objednávek konkurenci,
- obchodník účtuje s příliš vysokou cenou ze schváleného nabídkového listu nebo započítává nepřiměřeně vysokou ziskovou přírážku.

Jak již bylo v práci dříve naznačeno, vedení podniku a management by měl v určitých situacích zpozornět a případné nesrovnalosti včas zachytit. Jones (2011) mezi tyto náznaky zařadil:

- nestandardní výše přidané hodnoty (obchodní marže) v porovnání s ostatními podniky daného odvětví v rámci prostorového srovnání,
- nestandardní nárůst výnosů v porovnání s ostatními podniky daného odvětví v rámci prostorového srovnání,
- určitý nesoulad ve vztahu mezi peněžními toky a výsledkem hospodaření (peněžní tok dlouhodobé negativní a zároveň výsledek hospodaření kladný).

Kromě prostorového porovnání podniku s jinými podniky z odvětví je dobré sledovat jeho vývoj i z hlediska časového. Samozřejmě pokud výnosy mezi jednotlivými obdobími nestandardně vzrostou, tak to nutně nemusí znamenat problém. Pokud byla ekonomika dané země v krizi a z té krize se začne dostávat, spotřebitelé zvýší svou poptávku, a tudíž nárůst výnosů může být vyšší, než bývalo obvyklé.

1.10.4.2 Porušení bilance a aktivita auditora

Pokud v podniku nastane podezření ať na úmyslný či neúmyslný čin vedoucí ke zkreslování účetních údajů a účetnictví tedy neposkytuje věrný a poctivý obraz je nutné se zaměřit na sledování bilancí.

Ve výrobních podnicích bývá určitá odchylka stanovena a akceptována. Tato odchylka se následně porovnává se skutečností. Model Q-DMFCA rozlišuje odchylky dvojího charakteru – zda byly způsobeny úmyslně či neúmyslně.

V případě podezření se dále provádí testy věcné správnosti a spolehlivosti tak, aby riziko bylo co nejnižší. Nezbytnou součástí těchto testů je i prověření funkčnosti interního auditu a kontrola dodržování vnitropodnikových předpisů.

Q-DMFCA se zaměřuje na kontrolu vykazování různých stupňů výroby (výrobky, nedokončená výroba, polotovary), tak i neefektivní výroby (zmetky a odpad) a měl by být schopný detekovat určité odlišnosti jak v oblastí nákladů (přímé náklady – jednicový materiál a mzdy i nepřímé náklady – výrobní a správní režie) tak výnosů.

Detekované difference je nutné analyzovat. Analýzou se zjistí, zda se zjištěná difference odchyluje či neodchyluje od optimálního (standardního) průběhu výroby. K podrobnější

analýze příčiny odchylky a jejich výpočtu se využívají jednicové standardy, standardy fixních a variabilních nákladů a standardní sortiment výkonů.

Pokud například dojde v podniku k vylepšení technologie výroby, díky které se zvýší množství výrobků a sníží odpad, je nutné standard spotřeby přepočítat. Například u spotřeby materiálu je tento vliv třeba vyjádřit dle rovnice:

$$\text{změna standardu} = \text{původní kalkulace} - \text{operativní kalkulace}$$

a jednak je nutné vyjádřit hodnotu odchylky dle rovnice:

$$\text{odchylka od standardu} = \text{operativní kalkulace} - \text{výsledné kalkulace}$$

Úpravou standardů by neměly být detekované rozdíly vyhodnocované jako podezřelé a do účetnictví budou promítány reálné a pravdivé údaje, tedy bude podávat věrný a poctivý obraz.

Dále z kapitoly „Identifikace rizik ve výrobně-obchodním podniku“ vyplynulo, že jednou z nejrizikovějších oblastí ve výrobně-obchodním podniku je právě skladová evidence zásob. Detailněji vedená evidence zásob tvoří důležitý prvek materiálové bilance modelu Q-DMFCA, proto provedení auditorských testů a postupů týkajících se zásob je vhodným doplňkem tohoto modelu.

Nejvíce problémů těchto krátkodobých aktiv bývá s oceňováním vlastních výkonů a nedostatečná tvorba opravných položek. Pozornost se proto u zásob zaměří na tvrzení:

- úplnosti (riziko podhodnocení zásob, pokud např. ve skladové evidenci není vedeno zboží v konsignačních skladech);
- ocenění (riziko nadhodnocení, např. účetní jednotka netvoří opravné položky);
- a existence (riziko nadhodnocení, např. pokud není důsledně prováděna inventura).

Další ilustrativní příklady možných rizik dle Komory auditorů České republiky v oblasti zásob je možné najít v příloze č. 1 diplomové práce.

Auditor si od podniku vyžádá faktury přijaté a faktury vystavené, doklady o odepsaných zásobách (např. látku prokousali hlodavci; o této škodě a likvidaci musí být vykázáno, aby bylo možno později dokázat existenci zásob), reklamační listy, dobropisy a další doklady. Ze všech dokladů si vybere určitý vzorek, na kterém ověřuje daná tvrzení. Kontrola archivace těchto dokladů je rovněž jednou z kontrol ze strany auditora.

Pro případy škod, kdy jsou zásoby znehodnoceny, bývají podniky pojištěny. V tomto ohledu může ze strany podniku dojít i k záměrnému odepisování zásob do škod, což směřuje k pojistnému podvodu.

Nejdůležitějším auditorským postupem v oblasti výrobně-obchodního podniku je rozhodně provedení inventarizace na skladech, u které by měl auditor být sám přítomen, aby nedošlo ke zkreslení zjištěných údajů. Evidované účetní skutečnosti musí souhlasit s fyzickým stavem na skladech. Pokud účetní a fyzický stav neseďí a o „ztracených“ zásobách neexistují ani doklady o odepsání či reklamaci, může být toto zjištění pro auditora i podnik varovným znamením o určité nekalosti.

Mezníkem pro oceňování zásob byl rok 2016, od kdy platí povinnost vykazovat vlastní výkony pouze v hodnotě vlastních nákladů – jiné ocenění již není možné. Pokud podnik do roku 2016 oceňoval vlastní výkony jiným způsobem, musel v roce 2016 provést přecenění zásob a zjištěných rozdílů zaúčtovat. Auditora tedy určitě zajímá, zdali výrobní podniky toto přecenění provedly.

Vzhledem k tomu, že podnik nakoupené látky přeprodává dál je vhodné provést i test detailních údajů na náklady na prodaný materiál. Tedy zkontrolovat, zdali byl prodaný materiál řádně a ve správné ceně vyřazen (vystavení výdejky), k těmto nákladům dohledat příslušnou fakturu a ověřit její zaplacení dle bankovního výpisu.

Další příklady možných auditorských postupů dle Komory auditorů České republiky v této oblasti se nachází v příloze č. 2 diplomové práce.

Ve výrobně-obchodním podniku je dále nutné zaměřit se na vykazování nákladů na výrobní činnost podniku, ale rovněž i na vykazování o dlouhodobém majetku využívaného pro výrobu (např. ověřit správnost ocenění strojů, ověření správnosti účtování odpisů u strojů, zdali je správně stanovena doba jejich odepisování, požadovat potvrzení o servisních prohlídkách apod.).

1.10.5 Slabé a silné stránky modelu

Jako každý model tak i tento má své silné a slabé stránky. Jako silnou stránku modelu lze rozhodně zohlednit rychlost, nenáročnost na vstupní data (z pohledu interního uživatele) a návaznost informace pro management. Rovněž lze vyzdvihnout i jeho jednoduchost, pro jeho pochopení není třeba hlubokých teoretických znalostí. Externím uživatelům

(např. externí auditor, finanční správa) by model mohl usnadnit odhalování úmyslného nadhodnocování nákladů. Model mohou využít i manažeři podniků, a to konkrétně zahrnutím čtyř bilancí do plánování strategických cílů podniku, čímž nechají vzniknout propracovaný kontrolní i řídicí systém. Z obecného hlediska sledování naturálních ukazatelů a jejich kontrola finančními, podává v praxi celkem dobré výsledky. Na výpočty použité v modelu není potřeba specializovaného softwaru, postačí základní tabulkový software.

Slabou stránkou modelu je na jednu stranu vyšší administrativní náročnost, co se týče zásob (sledování pohybu na skladech nedokončené výroby, odpadu a zmetků) na tu druhou by mělo být samozřejmostí pro výrobní podniky mít zájem na určitém pořádku v jejich výrobně a prodejně. Tudiž ani tak o velký problém ve skutečnosti nejde. Tato zodpovědnost povětšinou dopadá na manažery, kteří by měli vědět v jakém stavu se sklady nachází. Rizikovou proměnnou může rovněž být užití metody vykazování ve skladu, tzv. kontrola korunou⁴ či užívání evidence způsobem B. Dle mého názoru je u výrobních podniků lepší využívat způsob A, jelikož je přehlednější a lze v něm sledovat všechny pohyby ve skladě.

Ovšem je vůbec nějaká metoda dokonalá? Tři vědci z různých univerzit v USA jsou na velmi dobré cestě vytvořit vysoce důvěryhodný model na odhalování podvodů.

Vědec Ahmed Abbasi z University of Virginia společně s kolegy Jamesem Hansenem a Anthonym Vancem pomohli vytvořit dosud nejrobustnější a nejpresnější systém na detekci podvodů pomocí informací z veřejně dostupných finančních výkazů. Při vývoji vědci vycházeli z 9 000 případů za více než 15 let. Užitím specializovaného softwaru, který se při zpracování dat učí a přizpůsobuje, vyvinuli systém, který správně detekuje podvody až s 90 % přesností. Tedy přesněji předpovídá podvod s 80 % přesností a pokud MetaFraud ohlásí vysokou úroveň důvěryhodnosti dat pak s 90 % přesností (což je téměř v 70 % případů).⁵ Podle vědců se jedná o velmi nízkonákladovou metodu sběru dat, která jsou veřejně přístupná, počítající s poměrně vysokou mírou jistoty, že se v daném podniku děje nějaká nekalost. Problém s touto metodou vidím v tom, že vykazovaná data nemusí být podniky vykazovány záměrně správně.

⁴ Principem kontroly korunou je evidování zásob v prodejních cenách.

⁵BYU researchers detect fraud with highest accuracy to date [Online]. (2012). Retrieved March 13, 2020, from: <https://news.byu.edu/news/byu-researchers-detect-fraud-highest-accuracy-date>

Vývoj metod na odhalení podvodů na dobré cestě a možná se jednou kontrolní systémy dostanou na takovou úroveň, kdy budou schopny odhalit podvod téměř okamžitě. Ovšem vytvoření univerzálního modelu pro odhalení jakéhokoliv podvodu v jakémkoliv podniku je spíše jen zbožným přáním všech vyšetřovatelů a auditorů než něčím, co reálně nastane.

Závěr

Cílem práce bylo přispět k diskusím a poznatkům týkající se problematiky podvodů v účetnictví a s jejich různými formami v podmínkách České republiky se specializací na obchod. V práci je prezentován soubor různých typů podvodů a čtyři metody na jejich detekci, kdy jedna z metod byla aplikována na případové studii.

V praxi mohou nastat situace, kdy samotné vedení podniků je zaslepeno vidinou zisku a je schopno jít proti etice za každou cenu. Jak si vede etika na území České republiky prozradil výzkum společnosti PwC z roku 2018, kdy určitý formalizovaný program k dodržování předpisů potvrdilo 91 % respondentů.

Manipulace s údaji v účetních výkazech je snadný způsob, jak směřovat podnik k předem stanovenému cíli ať už směrem k dosažení co nejvyššího nebo naopak co nejnižšího zisku. Průzkum Columbia Business School z roku 2018 uvedl, že riziko odhalení podvodu v oblasti výkaznictví je pouze 25 %. V práci je věnována kapitola zachycující rizikové oblasti v účtování zásob, kdy i zásoby může podnik nadhodnotit či podhodnotit a tím zkreslit realitu ve výkazech. Z výčtu se zdá být nejrizikovější oblastí účtování při nákupu či prodeji zásob, a především při jejich evidenci na skladech.

V předložené práci je poukázáno na reálné případy podvodů a krádeží z obchodní praxe. Téměř polovina respondentů (47 %) z globálního PwC výzkumu z roku 2020, potvrdila, že se za posledních 24 měsíců v jejich podniku setkalo s určitou formou podvodu. To je druhá nejvyšší hodnota za posledních 20 let výzkumu. Ze širokého původního souboru bylo vybráno charakteristických 47 případů; nejvíce podváděli a kradli zaměstnanci, hned na to následovali zákazníci. Na opačném břehu stojí obchody, které se různými manipulacemi s cenami snaží naopak okrást zákazníky. Výsledkem zkoumání vybraných případů je to, že nejvíce podvodů je vůči obchodům spácháno zaměstnanci (15 případů) a na to následují zákazníci (12 případů). Podobnou měrou však podvádí i obchody (17 případů), zbytek případů spadá na odběratele a dodavatele (3 případy).

Ve většině případů odhalení krádeže bývá díky nízké hodnotě škody zlodějům uložena pouze pokuta. Reálně ale může nastat situace, kdy dojde k přechodné změně legislativy jako se tomu stalo v letošním roce během období nouzového stavu. Při vyhlášení nouzového stavu úměrně rostou i tresty za vybrané trestné činy, mezi které spadají i podvody, krádeže a falšování účetnictví.

Samotná detekce a vyšetřování podvodu je často zdlouhavý cyklus. Součástí vyšetřování podvodů jsou rozhovory s pracovníky. Ty probíhají za účelem zjištění dalších potřebných informací a vytipování pachatele.

Identifikačních metod podvodů, které se dříve nebo později objeví v účetnictví podniku přibývá a hledají se stále další, byť nestíhají nárůst přibývajících problémů. Při výpočtu auditorských modelů se vychází z účetních výkazů společnosti, uživatel modelu tedy vkládá důvěru do podniku, že jím poskytované informace jsou správné. Model pak sám vyhodnotí podezřelé oblasti s určitým rizikem. Diplomová práce samotná je zaměřena na detekci manipulací a podvodného jednání. Ze souboru četných metod zde byly blíže zkoumány a popsány čtyři metody testování správnosti vykazování.

První metodou byla finanční analýza, dále Beneish model, kdy se výpočty jednotlivých indexů dají připodobnit výpočtům ve finanční analýze. Třetím byl model CFEBT, který byl sestaven pro užívání v podmínkách vykazování dle Českých účetních předpisů. Posledním prezentovaným modelem byl Q-DMFCA, který je vhodný pro detekci nesprávných obchodních operací šedé ekonomiky a k odhalení manipulací se zásobami s druhotným efektem sledování a řízení výroby.

Získané znalosti modelu Q-DMFCA byly aplikovány v praktické části práce na případové studii v textilním podniku, kde byla ze čtyř bilancí propočtena materiálová bilance. V materiálové bilanci se sleduje především materiál nejdražší či ten, který se při výrobě nejvíce využívá, v našem případě se jednalo o látku na výrobu sukne. Evidence tohoto materiálu byla ukázána jak standardním způsobem účtování, tak metodou environmentálních nákladů, tedy včetně odpadu. Nepřímým výsledkem tohoto odlišného vykazování zásob je rozdílná výše přidané hodnoty, kdy je přidaná hodnota u metody environmentálních nákladů vyšší. Zároveň způsob vykazování nutný pro využití této metody je díky podrobné evidenci výroby vhodným kontrolním mechanismem, jelikož lze snadno sledovat kde se spotřebovaný materiál ve výrobě či prodeji nachází. Dalším silným, ale i slabým stránkám je v práci věnovaná samostatná kapitola.

Žádný model není nikdy stoprocentní, chování subjektů zvláště ve světě obchodu bude i nadále komplikovat jejich sestavování a využívání. Proto by žádný podnik neměl zanedbávat prevenci proti podvodům.

I. Summary

The aim of this diploma thesis is to define the question of errors or frauds in the accounting records focused on the trading activity. Appropriate fraud detection techniques are to be successively selected to illustrate common frauds in contemporary times.

I.e., the main objective of the work is to identify frequent accounting errors and frauds in the trading activity; stock accounting is usually the most problematic area. The whole chapter addresses this specific issue, identifying risks attributable to the stock accounting. According to the listing of identified risk, the most-at-risk area of stock accounting appears to be the purchase or sale of stock items, in particular their stock records.

The work describes four methods of testing of the correctness of reporting. One of the models has been applied to the case study involving a textile company. Specifically, the model Q-DMFCA (Quick Detection Model Material Flow Cost Accounting) based on the environmental accounting.

Out of four described balances, the material balance has been calculated in the thesis. The material balance monitors, in particular, the most expensive material or the material most commonly used in the production; in this specific case, the fabric used for skirt production. Reporting of this material has been shown employing both standard accounting method and environmental costs method (i.e., including waste). The result of this different stock accounting is a different amount of the value-added tax; the value-added tax is higher for environmental costs method accounting. At the same time, the method of reporting, necessary for the application of this method, is an appropriate monitoring mechanism based on similar production registration as it is easy to follow the exact position of the consumed material in the production or sale process. The separate chapter describes both strengths and weaknesses.

II. Seznam použité literatury

- [1.] Amiram, D., Huang S., & Rajgopal S. (2018). Does financial reporting misconduct pay off even when discovered? Columbia Business School.
- [2.] Coenen, T. (c2008). Essentials of corporate fraud. Hoboken, N.J.: John Wiley.
- [3.] Comer, M. J. (c1998). Corporate fraud (3rd ed). Brookfield, Vt., USA: Gower.
- [4.] Drábková, Z. (2017). Kreativní účetnictví a účetní podvody: řízení rizika účetních chyb a podvodů (1st ed.). Praha: Wolters Kluwer.
- [5.] Dušek, J. (2001). Chyby a kontroly v účetnictví (3. aktualiz. vyd). Praha: Grada.
- [6.] Dušek, J. (2014). Vyhněte se chybám v účetnictví: rady, řešení, praktické příklady. Praha: Grada.
- [7.] Dvořáček, J. (2005). Audit podniku a jeho operací. Praha: C.H. Beck.
- [8.] Hradecká, M. (2016). Control Methods for Detection and Identification of Fraud in Accounting. In Proceedings of the 10th International Scientific Conference INPROFORUM: Threatened Europe? Socio-Economic and Environmental Changes (pp. 61-66). Ekonomická fakulta JČU.
- [9.] Jones, M. (2011). Creative accounting, fraud and international accounting scandals. Hoboken, NJ: John Wiley.
- [10.] Kass-Shraibman, F., & Sampath, V. S. (c2011). Forensic accounting for dummies. Hoboken, NJ: Wiley Pub.
- [11.] Kouřilová, J., Drábková, Z., & Vlčková, M. (2016). Metody: AHP, CFEFT, DMFCA jako možná identifikace chyb a podvodů v účetnictví. České Budějovice: Ekonomická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.
- [12.] Kouřilová, J. (2015). Q test-DMFCA jako možný rychlý způsob kontroly účetnictví a obchodních aktivit v podniku. Český Finanční A Účetní Časopis, 2015(1), 15.
- [13.] Kovanicová, D. (2003). Finanční účetnictví: světový koncept (Vyd. 4., aktualiz). Praha: Polygon.
- [14.] Králíček, V., & Molín, J. (2014). Vnější a vnitřní kontrola z pohledu managementu. Praha: Wolters Kluwer.

- [15.] Mantone, P. S. (2013). Using analytics to detect possible fraud: tools and techniques. Hoboken, New Jersey: Wiley.
- [16.] Molín, J. (2011). Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců a účetních. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.
- [17.] Mulford, C. W., & Comiskey, E. E. (c2002). The financial numbers game: detecting creative accounting practices. New York: Wiley.
- [18.] Novotný, P., Rubáková, V., & Hrouda, P. (2018). Účetnictví pro úplné začátečníky .. (12. ed.). Praha: Grada Publishing.
- [19.] Schiffer, V. (2005). Inventarizace majetku a závazků v praxi podnikatelů. Praha: BOVA POLYGON.
- [20.] Singleton, T., & Singleton, A. J. (c2010). Fraud auditing and forensic accounting (4th ed). Hoboken, N.J.: John Wiley.
- [21.] Skála, M., & Skálová, J. (1997). Nejčastější účetní a daňové chyby. Praha: Codex Bohemia.
- [22.] Smejkal, V., & Rais, K. (2013). Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích (4., aktualiz. a rozš. vyd). Praha: Grada.
- [23.] Strouhal, J. (2014). Účetnictví: velká kniha příkladů (1st ed.). Brno: BizBooks.

Legislativa

- [1.] ČESKO. § 209 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 20. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p209-1>
- [2.] ČESKO. § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 20. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p138-1>

Internetové zdroje

- [1.] ACFE – What is fraud? [Online]. (2009). Retrieved November 20, 2018, from <https://www.acfe.com/fraud-101.aspx>
- [2.] Ahold přelepoval trvanlivost, Penny dával visačku Česká kvalita na cizí produkty [Online]. (2012). Retrieved April 5, 2020, from

<https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/ahold-prelepoval-trvanlivost-penny-daval-visacku-ceska-kvalita-na-cizi-produkty-145219>

- [3.] Aresztowany za wyludzenie podatku VAT [Online]. (2019). Retrieved July 10, 2019, from [http://centrumprasowe.pap.pl/cp/pl/news/info/138947,,pk-tymczasowo-aresztowany-za-wyludzenie-podatku-vat-w-zwiazku-z-obrotem-zlotem-\(komunikat\)](http://centrumprasowe.pap.pl/cp/pl/news/info/138947,,pk-tymczasowo-aresztowany-za-wyludzenie-podatku-vat-w-zwiazku-z-obrotem-zlotem-(komunikat))
- [4.] Autosalony držely kartelovou dohodu. Zaplatí 4,5 milionu pokutu [Online]. (2017). Retrieved April 5, 2020, from https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/kartel-uohs-monopol-doozda-prodejce-aut.A170704_094214_ekonomika_rts
- [5.] Belfast woman accused of £30k Abbey Centre fashion store fraud [Online]. (2019). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/belfast-woman-accused-of-30k-abbey-centre-fashion-store-fraud-38274876.html>
- [6.] Can You Teach Ethical Behavior? [Online]. (2019). Retrieved January 23, 2020, from <https://www.fraudconferencenews.com/home/2019/7/1/how-do-you-teach-ethical-behavior>
- [7.] Coles accuses finance executive of \$2 million fraud [Online]. (2019). Retrieved March 29, 2020, from <https://www.theage.com.au/business/companies/coles-accuses-finance-executive-of-2-million-fraud-20190808-p52f5i.html>
- [8.] Controllers feel pressure to cook the books [Online]. (2019). Retrieved July 12, 2019, from <https://www.accountingtoday.com/news/controllers-feel-pressure-to-cook-the-books-says-survey?tag=00000153-f728-d105-a9fb-ffffd446d0000>
- [9.] Co vás zaručeně zničí? Pravidelné drobné krádeže ve vašem obchodě [Online]. (2015). Retrieved August 23, 2019, from <https://www.podnikatel.cz/clanky/co-vas-zarucene-znici-pravidelne-drobne-kradeze-ve-vasem-obchode/>
- [10.] Češi nakradou v obchodech zboží za 10 miliard [Online]. (2019). Retrieved August 23, 2019, from <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/cesi-nakradou-v-obchodech-zbozi-za-10-miliard-40274607>

- [11.] Člen ostrahy nakradl v kladenském Tescu zboží za 30 tisíc [Online]. (2019). Retrieved April 5, 2020, from <https://kladenskelisty.cz/200880/clen-ostrahy-nakradl-v-kladenskem-tescu-zbozi-za-30-tisic/>
- [12.] Drobnou krádež v obchodě patnáct tisíc nesmázlo [Online]. (2018). Retrieved March 24, 2020, from <https://nymbursky.denik.cz/zlociny-a-soudy/drobnou-kradez-v-obchode-patnact-tisic-nesmazlo-20180829.html>
- [13.] E-shop získal podvody s DPH desítky milionů korun [Online]. (2016). Retrieved July 12, 2019, from <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1833353-policie-e-shop-ziskal-podvody-s-dph-desitky-milionu-korun>
- [14.] Employee Fraud – Grocery Store [Online]. (2017). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.mdd.com/case-studies/employee-fraud-grocery-store/>
- [15.] English Oxford dictionaries [Online]. (2018). Retrieved November 20, 2018, from <https://en.oxforddictionaries.com/definition/fraud>
- [16.] Falešný dodavatel zboží [Online]. (2019). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.policie.cz/clanek/falesny-dodavatel-zbozi.aspx>
- [17.] Florida woman climbs into Big Lots ceiling to avoid shoplifting arrest [Online]. (2019). Retrieved March 24, 2020, from <https://www.wsbtv.com/news/trending-now/florida-woman-climbs-onto-big-lots-roof-to-avoid-shoplifting-arrest/993734821/>
- [18.] Fraud risk management [Online]. (2009). Retrieved November 22, 2018, from https://www.cimaglobal.com/Documents/ImportedDocuments/cid_techguide_fraud_risk_management_feb09.pdf.pdf
- [19.] Global Economic Crime and Fraud Survey 2018 [Online]. (2018). Retrieved November 27, 2018, from <https://www.pwc.com/gx/en/forensics/global-economic-crime-and-fraud-survey-2018.pdf>
- [20.] Global Economic Crime and Fraud Survey 2020 [Online]. (2020). Retrieved March 10, 2020, from <https://www.pwc.com/gx/en/forensics/gecs-2020/pdf/global-economic-crime-and-fraud-survey-2020.pdf>
- [21.] Global Economic Crime and Fraud Survey 2018 - Czech Republic [Online]. (2018). Retrieved June 14, 2018, from <https://www.pwc.com/cz/en/hospodarska-kriminalita/assets/pdf/gecs-survey-report-pro-cr-2018.pdf>

- [22.] Inventory fraud case study China [Online]. (2012). Retrieved July 10, 2019, from <https://www.sjgrand.cn/cases/inventory-fraud-case-study-china/#1517820378576-a643af18-1d0d>
- [23.] Jak probíhají karuselové obchody [Online]. (2016). Retrieved December 15, 2018, from <https://www.podnikatel.cz/clanky/jak-probihaji-karuselove-podvody-a-co-delat-abyste-se-do-zadneho-nepripletli/>
- [24.] Karlovarská Kobra odhalila stamilionové krácení daní. Za obchod s cigaretami zatím obvinila jednoho cizince [Online]. (2018). Retrieved April 5, 2020, from <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2379904-karlovarska-kobra-odhalila-stamilionove-kraceni-dani-za-obchod-s-cigaretami-zatim>
- [25.] Kourilova, J., & Stejskalova, I. (2015). CREATIVE ACCOUNTING FROM THE MANAGEMENT PERSPECTIVE. In (pp. 113-122). <https://doi.org/10.5593/SGEMSOCIAL2015/B22/S6.015>
- [26.] Krádež kosmetiky [Online]. (2019). Retrieved March 23, 2020, from <https://www.policie.cz/clanek/sprava-hl-m-prahy-zpravodajstvi-kradez-kosmetiky.aspx>
- [27.] Krádež ve skladu na Teplicku [Online]. (2019). Retrieved August 20, 2019, from <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/zamestnanci-odvazeli-ze-skladu-na-teplicku-holici-strojky-kamionem-skoda-je-pet-milionu-40270100>
- [28.] Krádež ve vteřinách: Kamera zachytila podezřelé v pražském obchodě [Online]. (2019). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/kradez-ve-vterinach-kamera-zachytila-podezrele-v-prazskem-obchode-40287534>
- [29.] Man who stole \$300 from Kmart recently bought \$8 million island, police say [Online]. (2019). Retrieved March 24, 2020, from <https://www.cbsnews.com/news/key-west-florida-andrew-francis-lippi-buys-island-steals-from-kmart-police-say-2019-04-09/>
- [30.] Máslo ženu vyšlo na 50 tisíc korun [Online]. (2017). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.policie.cz/clanek/uo-usti-n-orlici-maslo-zenu-vyslo-na-50-tisic-korun.aspx>

- [31.] Mezinárodní auditorský standard ISA 240 [Online]. (2009). Retrieved November 20, 2018, from <https://www.kacr.cz/file/5319/isa-240.pdf>
- [32.] Minimarkety v centru Prahy chtějí za malý nákup astronomické ceny [Online]. (2018). Retrieved April 5, 2020, from <https://manipulatori.cz/podvod-minimarkety-v-centru-prahy-chteji-za-maly-nakup-astronomicke-ceny/>
- [33.] Na internetu nabízeli respirátory. Podvodníci si přišli na tři čtvrtě milionu [Online]. (2020). Retrieved April 5, 2020, from <https://blanensky.denik.cz/zlociny-a-soudy/podvod-respirator-internetovy-obchod-koronavirus.html>
- [34.] Není obchod, jako obchod [Online]. (2016). Retrieved March 23, 2020, from <https://www.policie.cz/clanek/neni-obchod-jako-obchod.aspx>
- [35.] Novoroční výprodeje mají zelenou. Pozor na falešné slevy [Online]. (2020). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.novinky.cz/finance/clanek/novorocni-vyprodeje-maji-zelenou-pozor-na-falesne-slevy-40308407>
- [36.] Obchod není spížirna [Online]. (2016). Retrieved March 23, 2020, from <https://www.policie.cz/clanek/uo-jicin-zpravodajstvi-2016-obchod-neni-spizirna.aspx>
- [37.] Obchodní inspekce rozdala během výprodejů na 600 pokut. Největší dostala společnost Ahold [Online]. (2018). Retrieved April 5, 2020, from https://www.irozhlas.cz/ekonomika/slevy-nakupy-ceska-obchodni-inspekce_1809071740_kro
- [38.] Oise: la folle arnaque d'un supermarché avec de fausses promotions [Online]. (2018). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.capital.fr/entreprises-marches/oise-la-folle-arnaque-dun-supermarche-avec-de-fausses-promotions-1321135>
- [39.] Panasonic hit with \$143m penalty [Online]. (2018). Retrieved July 12, 2019, from <https://www.accountancydaily.co/panasonic-hit-143m-penalty-over-bribery-and-fraud-charges>
- [40.] Pětina pražských obchodů s potravinami podvádí cizince, ukázala studie českých ekonomů [Online]. (2019). Retrieved April 5, 2020, from

<https://domaci.ihned.cz/c1-66666570-az-petina-prazskych-obchodu-s-potravinami-podvadi-cizince-ukazala-studie>

- [41.] Pistáciový fantom zadržen [Online]. (2019). Retrieved March 24, 2020, from <https://www.prazskypatriot.cz/pistaciovy-fantom-neznamy-muz-ukradl-z-prazskych-prodejen-desitky-kilogramu-orisku/>
- [42.] Podváděl v obchodě [Online]. (2011). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.policie.cz/clanek/podvadel-v-obchode.aspx>
- [43.] Podvod s vratnými obaly [Online]. (2015). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.policie.cz/clanek/podvod-s-vratnymi-obaly.aspx>
- [44.] Podvod u pokladny nevyšel, krádež zboží za 14 tisíc překazila ostraha supermarketu [Online]. (2019). Retrieved March 24, 2020, from <https://www.ustinadlabemdnas.cz/zpravy/19148-podvod-u-pokladny-nevysel-kradez-zbozi-za-14-tisic-prekazila-ostraha-supermarketu/>
- [45.] Podvodné jednání v nákupu, 2012 [Online]. (2020). Retrieved March 10, 2020, from <https://www.pwc.com/cz/cs/forenzni-sluzby/assets/pwc-podvodne-jednani-v-nakupu.pdf>
- [46.] Podvodné kamiony odvezly zboží za desítky milionů [Online]. (2019). Retrieved August 20, 2019, from <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/podvodne-kamiony-odvezly-zbozi-za-desitky-milionu-policie-podezira-mezinarodni-gang-40293063>
- [47.] Podvodníci vozili toaletní papír na Slovensko a zpět [Online]. (2014). Retrieved April 5, 2020, from https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/kobra-prekazila-ve-zlinskem-kraji-danove-podvody-s-toaletnim-papirem.A140912_114622_zlin-zpravy_ras
- [48.] Podvodníkem snadno a rychle [Online]. (2017). Retrieved July 12, 2019, from <https://pravniradce.ihned.cz/c1-65589950-podvodnikem-snadno-a-rychle-strujci-danovych-uniku-se-kryji-poctivymi-firmami>
- [49.] Police say new hire steals \$17,000 and then disappears, boss doesn't even know his name [Online]. (2020). Retrieved April 5, 2020, from <https://newyork.cbslocal.com/2020/02/06/police-say-new-hire-steals-17000-and-then-disappears-boss-doesnt-even-know-his-name/>

- [50.] Pracovník k nezaplacení [Online]. (2018). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.policie.cz/clanek/pracovnik-k-nezaplacenim.aspx>
- [51.] Prodavačka zpronevěřila skoro čtvrt milionu korun [Online]. (2009). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.policie.cz/clanek/krajske-reditelstvi-olomouckeho-kraje-zpravodajstvi-prodavacka-zproneverila-skoro-ctvrt-milionu-korun.aspx>
- [52.] RetailNews. (2017) (Vol. 7). Press 21. [Online]. <https://archiv.press21.cz/retailnews/2017/7-8/html5/index.html?&locale=CSY&archive=http://archiv.press21.cz/retailnews/rip.xml&pn=1>
- [53.] Samsung employee in wheelchair arrested for stealing 8 474 smartphones [Online]. (2017). Retrieved April 5, 2020, from <http://www.theinvestor.co.kr/view.php?ud=20170607000867>
- [54.] Slovensko odhalilo daňové podvody při obchodech s čínským zbožím [Online]. (2019). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.investicniweb.cz/news-slovensko-odhalilo-danove-podvody-pri-obchodech-s-cinsky-m-zbozim/>
- [55.] Supermarchés: l'énorme fausse promo dévoilée par 60 Millions de consommateurs [Online]. (2014). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.planet.fr/conso-supermarches-lenorme-fausse-promo-devoilee-par-60-millions-de-consommateurs.552011.1404.html>
- [56.] Šikanózní metody finanční správy [Online]. (2018). Retrieved July 12, 2019, from <https://archiv.ihned.cz/c1-66178530-kde-narazil-bernak-zkousi-sikanozni-metody-kroti-ho-az-zpetne-soudy-jde-to-ale-pomalu>
- [57.] Tate, D. (2011). Fraud Prevention & Detection, [online]. Retrieved November 20, 2018, from http://davidtate.us/files/Fraud_Prevention_and_Detection_Dave_Tate_CPA_Esq.pdf
- [58.] Tesco customers overcharged by out-of-date offers [Online]. (2017). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.bbc.com/news/uk-england-birmingham-38893887>

- [59.] Tisková zpráva celní správy, srpen 2018 [Online]. (2018). Retrieved December 15, 2018, from <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2018/Stranky/celnici-odhalili-danovy-podvod-za-temer-70-milionu.aspx>
- [60.] Ukradl dětské pleny, deodorant a tablety do myčky [Online]. (2020). Retrieved March 24, 2020, from <https://liberecka.drbna.cz/krimi/22212-ukradl-detske-pleny-deodorant-a-tablety-do-mycky-hrozi-mu-az-osm-let-za-mrizemi.html>
- [61.] Woman guzzles down 6-pack of beer inside Target dressing room, steals \$200 in merchandise [Online]. (2019). Retrieved March 24, 2020, from <https://www.foxnews.com/us/woman-guzzles-down-6-pack-of-beer-inside-target-dressing-room-steals-200-in-merchandise>
- [62.] York Asda supermarket worker arrested over £750k fraud [Online]. (2010). Retrieved April 5, 2020, from <https://www.yorkpress.co.uk/news/8718308.york-asda-supermarket-worker-arrested-over-750k-fraud/>
- [63.] You're Only Human: The Importance of Understanding Human Behavior in Interviews [Online]. (2019). Retrieved January 23, 2020, from <https://www.fraudconferencenews.com/home/2019/4/5/youre-only-human-the-importance-of-understanding-human-behavior-in-interviews>
- [64.] Zaměstnanec Škody kradl airbagy a volanty z luxusních modelů aut [Online]. (2019). Retrieved April 5, 2020, from <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/kralovehradecky/zamestnanec-skody-kradl-nekolik-mesicu-airbagy-a-volanty-sko/r~635be0803e8e11e998d70cc47ab5f122/>
- [65.] Ze skladu skoro rok mizelo zboží. Zaměstnanci kradli celé krabice [Online]. (2017). Retrieved April 5, 2020, from <https://tn.nova.cz/clanek/ze-skladu-skoro-rok-mizelo-zbozi-zamestnanci-kradli-cele-krabice.html>
- [66.] Zloděje nezastavilo ani vyhlášení nouzového stavu [Online]. (2020). Retrieved March 24, 2020, from <https://www.plzen.cz/zlodeje-nezastavilo-ani-vyhlaseni-nouzoveho-stavu/>

III. Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků

Obrázek 1 Interní podvodná jednání	7
Obrázek 2 Trojúhelník podvodu	11
Obrázek 3 Schéma vyšetřování podvodů	23
Obrázek 4 Detekce podvodů	24
Obrázek 7 Slevový podvod v supermarketu ve Francii	44
Obrázek 8 Podvod v minimarketu	47

Seznam tabulek

Tabulka 1 Typy podvodů	6
Tabulka 2 Stimuly pro kreativní účetnictví a podvody	13
Tabulka 3 Příklad karuselového obchodu	21
Tabulka 4 Přehled prevence	25
Tabulka 5 Rozdíl mezi vnitřní kontrolou a interním auditem	26
Tabulka 6 Kde nejčastěji docházelo k podvodům a krádežím?	51
Tabulka 7 Kdo nejčastěji podváděl a kradl?	51
Tabulka 8 Proměnné Beneish modelu	58
Tabulka 9 Bilance materiálu – postup A, na skladě hypotetických 16 ks	74
Tabulka 10 Bilance materiálu – postup B	74
Tabulka 11 Kalkulace spotřeby materiálu na jednotku	74
Tabulka 12 Promítnutí – postup A – Standardní způsob	75
Tabulka 13 Promítnutí ve výkazu zisku a ztrát – postup A	75
Tabulka 14 Promítnutí – postup B - S použitím MFCA	76
Tabulka 15 Promítnutí ve výkazu zisku a ztrát – postup B	76
Tabulka 16 Příklad, možnosti prodeje	77
Tabulka 17 Výchozí situace A – Prodány všechny výrobky za plánovanou cenu	78
Tabulka 18 Situace B – Zatajení prodeje mimo fakturu	78
Tabulka 19 Situace B – prodej za nižší cenu	78
Tabulka 20 Situace B – Prodej za vyšší cenu	79
Tabulka 21 Situace B – Nákup nekvalitního materiálu	79

Seznam grafů

Graf 1 Implementace programu pro etiku	15
--	----

Seznam příloh

Příloha 1 Ilustrativní příklady možných rizik v oblasti zásob	101
Příloha 2 Ilustrativní příklady možných auditorských postupů v oblasti zásob	103

IV. Přílohy

Příloha 1 Ilustrativní příklady možných rizik v oblasti zásob

	Riziko	Tvrzení
1	<p>KOSNIGNAČNÍ SKLADY</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka využívá konsignačních skladů nebo má zásoby u zákazníků.</i></p> <p>Zásoby mohou být podhodnoceny, pokud registr zásob neobsahuje zásoby u třetích stran, zákazníků, v konsignačních skladech, a přitom jsou tyto zásoby majetkem účetní jednotky.</p>	(C) Úplnost
2	<p>SNÍŽENÍ HODNOTY ZÁSOb – ZASTARALÉ, POŠKOZENÉ, NEPOUŽITLNÉ ZÁSObY</p> <p>Zásoby mohou být nadhodnoceny z důvodu, že zásoby jsou již zastaralé, poškozené nebo nepoužitelné.</p>	(V) Ocenění
3	<p>SNÍŽENÍ HODNOTY ZÁSOb V DŮSLEDKU POKLESU PRODEJNÍCH CEN</p> <p><i>Popis situace: Na trhu dochází k poklesu prodejních cen v důsledku zhoršené ekonomické situace.</i></p> <p>Zásoby mohou být nadhodnoceny, pokud by byly prodejné za částku menší, než je jejich účetní (skladová) hodnota.</p>	(V) Ocenění
4	<p>ALOKACE REŽIJNÍCH NÁKLADŮ DO OCENĚNÍ ZÁSOb</p> <p>Ocenění zásob může být zkresleno, pokud režijní náklady nebyly alokovány k nedokončené výrobě na základě opodstatněného principu a/nebo fixní náklady alokované k zásobám nebyly založeny na standardní kapacitě výrobního zařízení.</p>	(V) Ocenění
5	<p>OCENĚNÍ ZÁSOb VE STANDARDNÍCH CENÁCH</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka používá ocenění zásob standardními náklady, které jsou neměnné po celé účetní období.</i></p> <p>Ocenění zásob může být zkresleno, protože standardní náklady nemusely být aktualizovány na opodstatněném základě, resp. účetní jednotka nemusela správně zohlednit významné odchylky skutečných nákladů oproti standardním nákladům při aktualizaci ocenění zásob na konci účetního období.</p>	(V) Ocenění
6	<p>INVENTARIZACE ZÁSOb</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka provedla fyzickou inventuru zásob, jejímž výsledkem byla identifikace významných rozdílů mezi skutečným stavem zásob a stavem zásob v účetní evidenci.</i></p> <p>Zásoby mohou být zkresleny, protože úpravy vyplývající z inventury zásob nemusely být správně proúčtovány.</p>	(E) Existence (V) Ocenění

7	<p>INVENTARIZACE ZÁSOb</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka provádí fyzickou inventuru zásob spíše formálně, a navíc se jí účastní jen osoby, které jsou hmotně zodpovědné za zásoby na skladě.</i></p> <p>Hodnota zásob může být zkreslena, protože fyzická inventura zásob nemusela být provedena adekvátně (např. členové inventarizační komise pouze formálně zkontrolovali množství zásob, aniž by došlo ke skutečnému přepočítání skutečného množství položek) nebo do inventarizace zásob nebyly zapojeny osoby nezávislé na vedení skladu.</p>	<p>(E) Existence (V) Ocenění</p>
8	<p>ALOKACE NÁKLADŮ, KTERÉ NESOUVISEJÍ S VÝROBOU</p> <p>Zásoby mohou být nadhodnoceny, jestliže účetní jednotka alokuje do ocenění zásob i nepřímé náklady, které nesouvisí s výrobou (např. správní režie).</p>	<p>(V) Ocenění</p>
9	<p>LIKVIDACE ZÁSOb</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka likviduje poškozené výrobky, ale neeviduje k tomu detailní rozpis likvidovaných položek.</i></p> <p>Hodnota zásob může být zkreslena, protože poškozené výrobky a sešrotované výrobky nemusely být zaúčtovány jako náklad a hodnota zásob nemusela být správně snížena.</p>	<p>(E) Existence (V) Ocenění (A) Správnost</p>
10	<p>NÁKUP ZÁSOb S RŮZNÝMI DODACÍMI PODMÍNKAMI</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka nakupuje suroviny v zámoří s různými dodacími podmínkami.</i></p> <p>Zásoby mohou být nadhodnoceny, pokud by účetní jednotka účtovala o zásobách na cestě v případě, kdy nebyly ještě splněny dodací podmínky protistranou a tím pádem účetní jednotka neměla zásoby pod svojí kontrolou (nebyla vlastníkem zásob, na účetní jednotku nebyla převedena významná rizika a odměny z vlastnictví surovin).</p>	<p>(E) Existence (A*) Správné období</p>

Zdroj: Komora auditorů České republiky; <https://www.kacr.cz/file/965/2-07%20Zasoby.doc>

Testy kontrol

	Procedura	Tvrzení
1	<p>AUTOMATICKÉ ÚČTOVÁNÍ NÁKLADŮ PŘI VYSKLADNĚNÍ ZÁSOB</p> <p><i>Popis situace: V účetním systému dochází k automatickému přenosu dat o vyskladněném zboží/výrobci k prodeji a zaúčtování nákladů na prodané zboží/změna stavu zásob vlastní výroby v okamžiku vyskladnění.</i></p> <p>V účetním systému ověřit, že dochází k automatickému zaúčtování nákladů, když dojde k vyskladnění hotových výrobků nebo zboží v modulu zásob.</p> <p>V systému zkontrolovat, že toto účtování je nadefinováno a není ho možno změnit, ledaže by bylo označeno jako jiný typ transakce, který je však identifikovatelný jiným označením (příznakem) v hlavní knize.</p> <p>Ověřit fungování této automatické kontroly pokusem, kdy si záměrně na jedné vyskladňované položce vyzkoušíme, zda systém umožní jiný než automatický způsob zaúčtování, aniž by tato změna byla v systému označena.</p>	CA
2	<p>PRŮBĚŽNÁ INVENTARIZACE</p> <p><i>Popis situace: Fyzická inventura je prováděna průběžně po jednotlivých skladech (lokacích).</i></p> <p>Zúčastnit se jedné průběžné inventury zásob a ověřit spolehlivost prováděné inventury.</p> <p>Pozorováním ověřit, zda jsou položky skutečně počítány a zda je zaveden vhodný postup, který zajistí, aby byly počítány všechny položky jen jednou a zároveň nebyla žádná položka vynechána.</p> <p>Ověřit adekvátnost složení inventarizační komise tak, že zjistíme, kteří zaměstnanci jsou členy komise a zda se skutečně inventarizace účastnili.</p> <p>Zkontrolovat, že po skončení inventury byl proveden a schválen inventarizační protokol a identifikované rozdíly mezi skutečným a účetním stavem zásob byly řádně proučtovány.</p>	EV

Analytické testy věcné správnosti

	Procedura	Tvrzení
3	<p>TESTOVÁNÍ ODCHYLEK OD STANDARDNÍCH CEN</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka účtuje o zásobách ve standardních cenách a v průběhu období účtuje odchylky od standardních cen rovnou do nákladů a na konci účetního období přeúčtuje odpovídající část hodnoty odchylek do zásob.</i></p> <p>Vypočítat dobu obratu zásob.</p> <p>Očekávaná hodnota odchylek, která by měla být součástí ocenění zásob v aktivech účetní jednotky na konci období = celková hodnota odchylek za účetní období * doba obratu zásob ve dnech / 365.</p>	V

Testy detailních údajů

	Procedura	Tvrzení
4	<p>INVENTARIZACE ZÁSOb NA KONCI ÚČETNÍHO OBDOBÍ</p> <p><i>Popis situace: Jednorázová fyzická inventura zásob se provádí na konci účetního období.</i></p> <p><u>Zúčastnit se fyzické inventury</u> a vybrat položky (se zaměřením na významné položky) ze záznamů (skladové evidence) zásob nebo z inventurních soupisů. Identifikovat a přepočítat vybrané položky. Vyřešit identifikované rozdíly. Zdokumentovat nevysvětlené rozdíly a označit ty, které musí být vysvětleny. Vybrat položky (se zaměřením na významné položky) ze skutečnosti (fyzicky skladované položky) a provést přepočty (tyto položky musí být rozdílné s položkami testovanými ze záznamů do skutečnosti). Přepočítat položky. Přepočty odsouhlasit s množstvím uvedeným v inventurních soupisech. Vysvětlit zjištěné rozdíly. Zaznamenat všechny zjištěné rozdíly, pro něž neexistuje vysvětlení a u nichž musí být poskytnuté vysvětlení ověřeno.</p> <p>Prohlídkou všech skladových prostor a ověřením významných položek zkontrolovat, že všechny položky byly zahrnuty do inventarizace.</p> <p>Zkontrolovat, že jsou veškeré pohyby zásob na skladě v průběhu inventur vhodně omezeny. Zdokumentovat podklady, aby mohla být provedena kontrola zaúčtování do správného období (poslední a první příjemky a dodací listy).</p> <p><u>Po zpracování finálních inventarizačních protokolů:</u></p> <p>Odsouhlasit všechny položky, které byly přepočítávány při účasti auditora na inventuře s konečným rozpisem zásob.</p> <p>Testovat na vybraných položkách zásob počítaných auditorem při účasti na fyzické inventuře, že rozdíly identifikované během inventarizace byly zaúčtovány, jak do skladové evidence, tak do účetnictví.</p>	EVC

5	<p>PRŮBĚŽNÁ INVENTARIZACE ZÁSOb</p> <p><i>Popis situace: Provádí se průběžná inventarizace zásob.</i></p> <p>Získat podklady týkající se předchozích inventarizací provedených během účetního období a ověřit, zda významné druhy zásob byly inventarizovány minimálně jednou v průběhu účetního období. Provést kontrolu vybraných položek z průběžné skladové evidence s inventarizačními soupisy.</p> <p>Prověřit výsledky inventarizace a získat dostatečné vysvětlení pro všechny zjištěné významné rozdíly. Zvážit dopad na konečný stav zásob.</p> <p>Provést kontrolu vybraných položek, u nichž byly účetní jednotkou zjištěny rozdíly mezi skladovou evidencí a skutečností, a ověřit, že tyto rozdíly byly správně opraveny ve skladové evidenci.</p> <p>Ve vybraný den (pokud možno co nejbližší ke konci účetního období) se zúčastnit průběžné inventury prováděné účetní jednotkou a sledovat počítání a zaznamenávání evidovaných zásob a určit, zda je inventarizace prováděna v souladu se směrnicí o postupu provádění inventarizace. Po dokončení inventur určit, zda identifikované rozdíly byly správně opraveny ve skladové evidenci a v hlavní knize.</p> <p>Provést ověřovací testy na vybraných položkách zásob – kontrolní přepočty ze skutečnosti do záznamů a ze záznamů do skutečnosti. Zaznamenat dostatečně podrobné informace o provedených testech a údajích ve skladové evidenci, aby bylo možno zjistit, zda jsou rozdíly zaúčtovány do správného období a všechny rozdíly zaznamenány ve skladové evidenci.</p>	EVC
6	<p>POHYBY ZÁSOb MEZI OKAMŽIKEM FYZICKÉ INVENTURY A KONCEM ÚČETNÍHO OBDOBÍ</p> <p><i>Popis situace: Fyzická inventura se nekoná na konci účetního období.</i></p> <p>Získat přehled pohybů zásob zaznamenaných ve skladové evidenci v období mezi prováděnou inventarizací a koncem účetního období. Na vybraných položkách přírůstků a úbytků zásob v daném období otestovat, že k pohybům existuje příslušná podpůrná dokumentace (zpravidla v podobě schválených příjemek, výdejek, dodacích listů, předávacích protokolů nebo faktur).</p>	EA
7	<p>REGISTR ZÁSOb VERSUS ÚDAJE V HLAVNÍ KNIZE A TESTOVÁNÍ OCENĚNÍ MATERIÁLU A ZBOŽÍ</p> <p>Získat konečný položkový soupis materiálu a zboží s uvedenými cenami pro jednotlivé položky, odsouhlasit součet na zůstatek příslušných účtů v hlavní knize, vybrat položky k testování ocenění (zvážit možnost použití stejných položek jako pro inventarizaci), porovnat jednotkovou cenu těchto položek s poslední nákupní fakturou (před koncem roku) a ověřit, zda jsou jednotkové ceny přibližně shodné. Prošetřit jakékoli významné rozdíly (např. větší než 5 %).</p>	V

8	<p>TESTOVÁNÍ OCENĚNÍ ZÁSOB VLASTNÍ VÝROBY VE STANDARDNÍCH CENÁCH</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka účtuje o zásobách vlastní výroby v předem stanovených (standardních) cenách.</i></p> <p>Získat konečný položkový soupis zásob vytvořených vlastní činností (nedokončená výroba, polotovary, hotové výrobky) s uvedenými cenami pro jednotlivé položky, odsouhlasit součet na zůstatek příslušných účtů v hlavní knize a vybrat položky k testování ocenění.</p> <p>Přepočítat výpočty a součty v kalkulaci předem stanovených nákladů a odsouhlasit celkové předem stanovené náklady dle kalkulace s předem stanovenými náklady, které jsou použity k ocenění zásob na konci období.</p> <p><u>Pro přímý materiál:</u></p> <p>Cena – porovnat předem stanovené ceny materiálu s posledními nákupními fakturami, fakturami za přepravu atd.</p> <p>Množství – porovnat množství materiálu používané k sestavení předem stanovených nákladů se skutečnou spotřebou a posoudit přiměřenost.</p> <p><u>Pro přímé mzdy:</u></p> <p>Čas – provést kontrolu normohodin pro každou výrobní operaci (je-li možné, odsouhlasit normohodiny se skutečnou spotřebou času).</p> <p>Sazby – porovnat předem stanovené sazby se sazbami skutečně placenými výrobním pracovníkům.</p> <p><u>Pro režijní náklady:</u></p> <p>Zahrnutí – provést kontrolu zahrnutí výrobní režie do ocenění zásob a ujistit se, že je zahrnuta pouze ta, která přísluší k zásobám v dané fázi cyklu činnosti.</p> <p>Alokace – provést kontrolu celkových režijních nákladů alokovaných do předem stanovených nákladů a zhodnotit přiměřenost.</p>	VC
9	<p>OPRAVNÁ POLOŽKA K ZÁSOBÁM</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka má zastaralé, poškozené či pomalu obrátkové zásoby.</i></p> <p>Získat výpočet opravné položky k zásobám a ověřit všechny významné předpoklady v kalkulaci, provést kontrolní přepočet výpočtu opravné položky.</p>	V
10	<p>OPRAVNÁ POLOŽKA K ZÁSOBÁM Z DŮVODU POKLESU PRODEJNÍCH CEN</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka prodává svoje zásoby za prodejní ceny nižší, než jsou ceny skladové v důsledku nepříznivé ekonomické situace na trhu.</i></p> <p>Zhodnotit procedury prováděné účetní jednotkou sloužící ke snížení hodnoty zásob na prodejní cenu sníženou o náklady spojené s prodejem.</p> <p>Vybrat položky k testování (zahrnout významné položky označené jako pomalu obrátkové) a porovnat s prodejními fakturami po konci účetního období.</p> <p>Testovat, že prodejní cena snížená o náklady spojené s prodejem je větší než skladová cena a zvážit odhady budoucích prodejních cen (např. na základě ověření smluv, které obsahují dohodnuté ceny na nové období s významnými odběrateli, plánu prodejních cen získaného z prodejního oddělení nebo ze schválených plánů prodejů na následující období).</p> <p>Přesvědčit se, že došlo k zaúčtování příslušných opravných položek na základě identifikace snížení hodnoty zásob v předchozím kroku.</p>	V

11	<p>ZÁSoby NA CESTĚ</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka eviduje zásoby na cestě.</i></p> <p>Z rozpisu položek odsouhlaseného na hlavní knihu vybrat položky zásob na cestě a ověřit, že zásoba byla objednána, provést kontrolu se záznamy o přijatých zásobách po konci roku (příjemky, podepsané dodací listy) a ověřit, že zásoba patřila ke konci období účetní jednotce (zkontrolovat údaje o dodacích podmínkách ve smlouvě nebo na objednávce a ověřit stav na konci účetní období na základě přepravních dokumentů, např. CMR, dodací list).</p>	EAV
12	<p>ZÁLOHY NA POŘÍZENÍ ZÁSOb</p> <p><i>Popis situace: Účetní jednotka poskytuje zálohy na zásoby.</i></p> <p>Z rozpisu položek odsouhlaseného na hlavní knihu vybrat položky poskytnutých záloh na zásoby a ověřit, že záloha byla skutečně zaplacená (např. na bankovním výpisu), že záloha nebyla dosud dodavatelem vyúčtována (např. podle dohodnutých podmínek ve smlouvě nebo na základě zkontrolování faktury obsahující vypořádání zálohy) a že se jedná o zálohu související s pořízením zásob.</p>	EA
13	<p>NÁKLADY NA PRODANÝ MATERIÁL</p> <p>Na vybraných položkách zaúčtovaných do nákladů na prodaný materiál ověřit následující:</p> <p>Zkontrolovat účetní zápis na podklad dokumentující skladový pohyb (výdejku).</p> <p>Ověřit správné ocenění jednotky prodaného materiálu v nákladech na skladovou cenu.</p> <p>K vybraným položkám z nákladů vyhledat příslušnou vystavenou fakturu.</p> <p>Vystavenou fakturu odsouhlasit na zápis na účty výnosů a platbu prodejní ceny na bankovní výpis.</p> <p>Porovnat jednotkovou cenu zaúčtovanou v nákladech na jednotkovou cenu ve výnosech.</p>	A

Zdroj: Komora auditorů České republiky; <https://www.kacr.cz/file/965/2-07%20Zasoby.doc>